

**DE BRIEVEN VAN
SAMUEL RUTHERFORD**

in leven professor en predikant aan de academie en kerk van St. Andrew's in Schotland

In het Nederlands vertaald door

Jakobus Koelman

bedienaar van het Heilig Evangelie te Sluis in Vlaanderen

362 Brieven
in 3 delen

Deel 3, 2^e part.
Brieven 301-362

Vertaald door

Jakobus Koelman

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

INHOUD

- 301e brief. *Aan Agnes Mac-Math*
302e brief. *Aan Mr. Mattheüs Mowat*
303e brief. *Aan de huisvrouw van Jacobus Murray*
304e brief. *Aan mevrouw Kenmure*
305e brief. *Aan de recht eerwaarde vrouw, mevrouw Boyd*
306e brief. *Een brief van Samuël Rutherford, staande voor zijn predikatie over Dan. 6:26 te Londen op een vastendag, de 31^e januari 1644*
307e brief. *Aan de recht eerwaarde vrouw de markgravin van Kenmure*
308e brief. *Aan de recht eerwaarde vrouw, mevrouw Boyd*
309e brief. *Aan juffrouw Taylor*
310e brief. *Een brief van Samuël Rutherford, staande voor zijn predikatie over Luk. 8:22 enz. te Londen op een vastendag, de 26^e juni 1645*
311e brief. *Aan Barbara Hamilton*
312e brief. *Aan de HoogEdele en zeer machtige heer Archbald, Markies van Argyl*
313e brief. *Aan de lezer*
314e brief. *Aan juffrouw Hum*
315e brief. *Aan de markgravin van Kenmure*
316e brief. *Aan Barbara Hamilton*
317e brief. *Aan de rechteerwaarde vrouwe, mevrouw Johanna Cambel, markgravin van Kenmure, zuster van de recht edele en machtige markies van Argyl*
318e brief. *Aan een Christenvriend, op de dood van zijn vrouw*
319e brief. *Aan een Christelijke broeder*
320e brief. *Aan een christelijke vrouw*
321e brief. *Aan mevrouw Kenmure*
322e brief. *Aan Mr. J. G.*
323e brief. *Aan Mevrouw Kenmure*
324e brief. *Aan mevrouw Ardross*
325e brief. *Aan de rechteerwaarde en Hoog-Edele heer, de graaf van Loudon, kanselier van Schotland, en van de academie van St. Andries*
326e brief. *Aan M. O.*
327e brief. *Aan Earlestoun, de Oude*
328e brief. *Een brief van Mr. Samuël Rutherford, staande voor zijn boek, genaamd: "Christus stervende en trekkende zondaars tot Zichzelf;" over de tekst Joh. 12:27—33*
329e brief. *Aan de rechteerwaarde vrouw, mevrouw Kenmure*
330e brief. *Aan zijn eerwaarde en waarde broeder Mr. Georgus Gillespie*
331e brief. *Aan juffrouw Gillespie*
332e brief. *Aan de waarde en zeer geleerde kolonel Gilbert Ker*
333e brief. *Aan de waarde en zeer geëerde kolonel Gilbert Ker*
334e brief. *Aan de waarde en zeer geëerde kolonel Gilbert Ker*
335e brief. *Aan de Jongelingen, Studenten van de Heilige Theologie, en aan andere Christenlezers. Niet in deze editie. (Wordt vermeld in Westminster synode; zie deze site)*
336e brief. *Aan Mr. Willam Guthry*
337e brief. *Aan de zeer geëerde, en waarlijk waarde kolonel Gilbert Ker*
338e brief. *Aan de zeer geëerde en waarlijk waarde kolonel Gilbert Ker*
339e brief. *Aan de waarde en zeergeëerde kolonel, Gilbert Ker*

340e brief. *Aan Mevrouw Kenmure*
 341e brief. *Aan de rechterwaarde en christelijke vrouw Mevrouw Kenmure*
 342e brief. *Aan Grissal Fullertown*
 343e brief. *Aan Mevrouw Kenmure*
 344e brief. *Aan de geëerde en recht waarde kolonel Gilbert Ker*
 345e brief. *Aan mevrouw Kenmure*
 346e brief. *Aan Mr. Johannes Scot, te Oxnam*
 347e brief. *Aan Mevrouw Kenmure*
 348e brief. *Aan mevrouw Kenmure*
 349e brief. *Aan Mr. Johannes Scot te Oxnam*
 350e brief. *Aan Mr. Johannes Durham, dienaar des Evangelies te Glasgow, enige weinige dagen voor zijn dood*
 351e brief. *Aan Mr. Johannes Scot te Oxnam*
 352e brief. *Aan Mr. Johannes Scot te Oxnam*
 353e brief. *Aan de gemeente te Aberdeen*
 354e brief. *Aan mevrouw van Kenmure*
 355e brief. *Aan mevrouw Kenmure*
 356e brief. *Aan de rechterwaarde vrouw, mevrouw de markgravin van Kenmure*
 357e brief. *Aan juffrouw Craig*
 358e brief. *Aan enige broeders predikanten*
 359e brief. *Aan zijn eerwaarde, en lieve broeders Mr. Jac. Guthrie, Mr. Trail, en de rest van haar broeders, gevangen gesteld in 't Kasteel van Edinburgh*
 360e brief. *Rutherfords oordeel over een ruw concept of minute van een verzoekschrift van Mr. Guthry en anderen*
 361e brief. *Aan mijn eerwaarde broeder, Christus' krijgsknecht in de banden, Mr. Jacobus Guthry, dienaar van het Evangelie te Stirling*
 362e brief. *Aan Mr. Robert Campell*

- Register van de namen van degenen, aan welke al de voorgaande brieven geschreven zijn
- Register van de verschillende stoffen van al de 362 voorgaande brieven van Rutherford

301 Aan Agnes Mac-Math (schoonzuster van Rutherford)

Lieve zuster!

Indien de Heere uw kind weggenomen heeft, zo is de tijd, die tot bezitting van hem vergund was, uitgelopen; en omdat Christus hem niet wilde missen, zo staat het u toe, stil te zwijgen, en de soevereiniteit en vrijheid te aanbidden, die de Formeerder heeft over 't leem, en over de stukken van aardse nieten, aan welke Hij het leven gaf. En wat is de mens, dat Hij de Almachtige zou roepen, en dagvaarden hierbeneden voor zijn lager hof; want Hij geeft geen rekenschap van Zijn doen. En indien u een kind ter leen zult ontvangen, en hem met vrolijkheid aan onze Heere weer teruggeven, gelijk Zijn geleende goederen tot Hem dienden weer te keren, zo gelooft, dat hij niet weggegaan, maar vooruit gezonden is; en dat de verandering van 't land u moest doen denken, dat hij voor u niet verloren is, die voor Christus gevonden is, en dat hij nu voor u heengegaan is, en dat de gestorvenen in Christus weer opgewekt zullen worden; een ondergaande ster is niet vernietigd, maar zij zal weer verschijnen. Indien hij in zijn fleur en bloem is afgevallen, denkt de bloem is in Christus' schoot in de hemel gevallen; en gelijk hij voor een poos geleend was aan de tijd, zo is hij nu gegeven aan de eeuwigheid, die u zelf zal ontvangen. En 't onderscheid van uw en zijn sloop gaan naar de hemel en naar Christus oever, zijnde het land des levens, is alleen in enige jaren, dat elke dag korter wordt, en enige weinige, vlug gerekende zomers, zullen u een ontmoeting van Hem geven. Wat zeg ik? Van Hem? Ja van een beter gezelschap, van de voornaamste Leidsman van de hemelse menigten, die op witte paarden rijden, en in de heerlijkheid triomferende; indien de dood een slaap zou zijn, daar geen wakker worden op volgde, zo mochten wij droevig zijn. Maar onze Man zal binnen korte tijd aan de bedzijde zijn van allen, die in 't graf liggen en slapen, en Hij zal hun sterfelijke lichamen opwekken. Christus was de Borg van de dood, Die Zijn woord gaf, dat Hij al de lemen panden zou komen losmaken, en stellen die aan Gods rechterhand; en onze Borg Christus heeft een acte van wettige borgtocht op de dood, van dat ze Zijn gevangenen moet terug leveren. En die Heere Jezus, die al de keringen en draaiingen kent, welke zijn in die zwarte trans van de dood, heeft al de stappen geteld van de trap naar de hemel, Hij weet hoe lang de ladder is, en hoeveel voeten zij hoog is; want Hij is Zelf die weg opgeklommen, Openb. 1:18: "Ik ben dood geweest, en Ik leef"; en nu leeft Hij aan Gods rechterhand, en Zijn klederen hebben zelfs niet een reuk van de dood. Uw verdrukkingen rieken naar het geval van de kinderen; de kinderen van 't huis worden zo getuchtigd; en het lijden is geen nieuw leven, 't is maar de rente van de zonen, bastaarden hebben zoveel niet van de rente; omhels Zijn kruis vriendelijk en hartelijk, want nooit heeft Hij nog een kind met het kruis gedood. Hij brouwt uw drinkbeker, drink ze dan geduldig en met te meer van de goedwilligheid; sta stil en wacht, totdat God de knoop losmaakt, Die het kruis aan uw rug vast maakt. Want Hij is op komende weg om te verlossen. Ik bid u, zuster, leer u waardiglijk te dragen de moeiten van Hem, Die u kastijdt, laat Hem uitwringen en wordt gewassen: want Hij heeft een Vaders hart, en een Vaders hand, Die u opkweekt, en u bekwaam maakt tot de hoge zaal. Deze school van de verdrukking is een voorbereiding tot de Koning Zijn hoger huis, en laat al uw bezoeken uitspreken. Al de letteren van uws Heeren dagvaarding; zij roepen:

1. O ijdele wereld!
2. O bittere zonden!
3. O korte en onzekere tijd!
4. O schone eeuwigheid, die boven ziekte en dood is!

5. O koninklijke en prinselijke Bruidegom! Verhaast 't huwelijk van de heerlijkheid, verkort de kort gesponnen en vlug afgebroken draad van de tijd en overwin de zonde!
6. O gelukkige en zalige dood, die goede brug, die voor Christus mijn Heere gelegd is tussen de lemen banken van de tijd en de oever van de hemel! En de Geest en de bruid zeggen: kom; en antwoord u met Hem: *ja kom Heere Jezus, kom haastelijk.* De genade zij met u.

Uw broeder in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 15 okt. 1640

302. Aan Mr. Mattheüs Mowat

Eerwaarde en lieve broeder!

Wat moet ik u antwoorden? Helaas al mijn boeken zijn kaal, en zij tonen mij niets van God; graag wilde ik boven alle boeken ingaan in Zijn huis van de liefde, om Hem Zelf te zien. Lieve broeder, noch u, noch ik zijn personen, die Zijn liefde of kennis waardig zijn. Ach, hoe heeft ons de zonde beneveld en verblind, dat wij Hem niet kunnen zien! Maar wat mijn arme zelf aangaat, ik word gepijnigd, en schijn te barsten, omdat Hij de muur niet wil wegnemen, en brengen Zijn ongeschapen schoonheid, en Zijn onvergelykelyk blank en rood aangezicht uit de hemel, teneinde ik een hemel mocht vinden mij ontmoetende, eer ik er naar toe ga. U weet, dat majesteit en liefde zich vernederen; omdat gemeenzame liefde tot zondaars in Hem woont met majesteit. U behoort Hem al Zijn hoffelijke titels, Zijn hoge en hemelse Namen, te geven. Wat ben ik, dat ik ontwerpen zou maken van mijn hoogste Heere? Hoe breed, hoe hoog, en hoe diep Hij is, boven en buiten 't geen deze ontwerpen zijn, kan ik niet zeggen. Maar wat mijn eigen zwakke praktijk aangaat, die helaas! geen regel kan zijn voor iemand, die zo diep is in liefde en krankheid tot Christus, als u bent, ik zou graag tot mijn gedachten, en achting van Hem toedoen, en Hem hoger maken, en zou wel een hart en liefde wensen, tienduizend maal wijder dan de uiterste cirkel en gordijn, die rondom de hemel der hemelen gaat, om Hem in dat hart en met die liefde te onthalen. Maar 't geen uw pijn is, mijn lieve broeder, dat is ook de mijne. Ik word verward met de gedachten van Hem. Ik weet, God is, indien ik zo spreken mag, gebracht in een zoete naam er beminnelyk beeld, in de Persoon van dat hemels Juweel, de mens Christus. Ik weet, dat de stappen van die steile opgang en trap tot de Godheid, 't vlees zijn van Christus, de nieuwe en levende weg; en er is een voetstap voor 't geloof in die fraaie ark van de mensheid; daarin woont de Godheid, getrouwd aan onze mensheid. Ik wilde graag in de hemel zijn, neem al had ik daar niet anders te doen, dan om te zien die keurlijke gouden ark, en God persoonlijk uitziende door oor en ogen, en een lichaam, zodanig als wij zondaars hebben; opdat ik mijn zondige mond mocht slijten, in Hem te kussen tot in eeuwigheid; en ik weet, dat al de Drie gezegende Personen een welbehagen daarin zouden hebben, dat mijn geringe zwakke en geschapen liefde eerst in mijn aankomen de mens Christus zou aandoen. Ik zou hen allen zien door Hem. Ik word van 't schrijven afgeroepen door mijn grote bezigheden in deze stad, en heb niets gezegd. Doch wat kan ik van Hem zeggen? Laat ons gaan zien.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1640

303. Aan de vrouw van James Murray

Mijn zeer lieve waarde zuster!

U bent waarlijk gezegend in de Heere, hoe donker en vinnig een zure wereld ook op u ziet, indien u in het geloof blijft, gevestigd, en gegrond, en niet bewogen wordt van de hoop van het Evangelie. Het is goed, dat er een hemel is, en dat het geen nachtdroom noch verbeelding is. Het is een wonder, dat de mensen niet loochenen, dat er een hemel is, gelijk zij loochenen, dat er een andere weg naar toe is, dan die van de mensen gemaakt is. U hebt van Christus geleerd, dat er een hemel is; strijd er voor, en voor Christus; draag geduldig en met onderwerping de harde stoten van de stiefmoeder de wereld, die God niet wil, dat de uwe zal zijn. Ik beken, het valt zwaar, en och, dat ik bekwaam was, om u van uw last te ontheffen. Maar geloof mij, deze wereld, die God niet wil, dat uw deel zal zijn, is maar de droesem, het uitschot, en het schuim van Gods schepselen; 't is het deel van Gods arme huurlingen; 't is niet de erfenis, maar de meubelen. Een hard been, de honden, die buiten 't nieuw Jeruzalem gehouden worden, voorgeworpen, waarop zij eerder hun tanden breken, dan hun begeerte verzadigen. Het is uws Vaders zegen, en Christus' geboorterecht, hetwelk onze Heere voor u bewarende is; en verzeker u ook, dat uw zaad ook de aarde zal beërven, indien het haar en u goed is: want dat is haar ook beloofd; en Gods schuldbekentenis is zo goed, alsof Hij aan iedereen ervan een schuldbekentenis gaf voor duizendmaal duizenden. Eer u geboren was, waren voor u de kruisen in getal, maat, en gewicht opgeschreven; en uw Heere zal u er door heen leiden. Maak Christus voor u zeker, en de wereld en de zegeningen van de aarde zullen achter Christus' rug, en op Zijn wenk volgen. Ik zie dat vele omwille van welstand, belijders van glas zijn; ik wilde hun met een kleine klop van vervolging in twintig stukken slaan, en de wereld zou lachen over de scherven. Maak dan vast werk; zie toe, dat Christus de grondsteen van uw belijdenis is; de sterke wind en de regen zal Zijn gebouw niet wegspoelen; aan Zijn werk is geen mindere duurzaamheid verzekerd, dan dat het voor eeuwig zal staan. Twintigmaal zou ik in mijn druk vergaan zijn, indien ik niet beide, mijn zwakke rug, en mijn drukkende last gelegd had op de Steen, die Hoeksteen, welke in Sion gelegd is. Ik ben niet tweemaal vrolijk, gelijk ons spreekwoord is, maar eens en voor eeuwig, wegens deze Steen. Nu de God des vredes bevestigde u tot de dag van de verschijning van Jezus Christus.

De uwe,
Samuël Rutherford
St. Andries

304. Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij uw HoogEd. Ik ben hartelijk bedroefd, dat uw HoogEd. beroofd is van zo'n man, en de gemeente van de Heere van zo'n werkzame en getrouwe vriend. Ik weet, dat uw HoogEd. al overlang kennis gemaakt heeft met datgene, waarin Christus wil, dat u met Hem in één gemeenschap zult gevoegd worden, namelijk met Zijn Eigen kruis. En Hij heeft u geleerd, uw ziel neer te zetten op het welbehagen van de Heere, Die geen rekenschap geeft van Zijn zaken aan iemand van ons. Wanneer Hij u door dit water geleid heeft, dat in uw weg was naar de heerlijkheid, dan zijn er nog maar minder wateren achter; en wij moeten Zijn order eerbiedigen, in ons heen te laten gaan, en ons uit de markt te zenden, de een na de ander. Een jaar tijd

van de hemel zal alle droefenissen, ver boven alle vergelijkingen, verslinden. Wat zal dan niet een duurzaamheid van gelukzaligheid, zolang als God zal leven, ten volle en overvloediglijk vergelding doen? Het is goed, dat de Heere door genadige beloften Zich aan een schuldenaar verbonden heeft, meer te geven in de eeuwigheid, dan de tijd u kan afnemen.

En ik geloof, dat uw HoogEd. nu vele jaren heeft gedacht en overslaande, wat die heerlijkheid zal zijn, die staat gegeven te worden aan de reizigers en vreemdelingen op de aarde, als zij tehuis zullen komen; en waaraan wij mogen denken, en met liefde naar verlangen; maar die wij niet kunnen omvatten, noch begrijpen, zoals zij is, veel minder kunnen wij die overschatten of te over liefhebben. O wat is Christus in die Godgeleerdheid van de heerlijkheid een lang hoofdstuk, of liever een breed boek! Nu wordt er niet meer van Hem neergelaten, om door Zijn kinderen gezien en genoten te worden, dan zoveel als hun honger in dit leven kan voeden, maar niet verzadigen. Uw HoogEd. is een schuldenaar aan 't kruis van Gods Zoon, hetwelk de liefde en het aankleven aan het schepsel bij trappen uit uw hart verteerd; of liever, u staat verbonden aan Zijn vrije genade, Die voor u zorg draagt in deze genadige bedeling, en die de klederen des heils voor u vaardig en gereed maakt, en Die u met een nieuwe naam noemt, die de mond des Heeren genoemd heeft, en Die van voornemen is, u te maken een sierlijke kroon, en een koninklijke hoed in de hand uws Gods, Jes. 62:1, 3. U bent verbonden, Hem meer dan een hemel te borgen; en evenwel eist Hij geen lange dag; zij komt snel aan, en de betaling is zeker; al gaf u geen loon voor Hem, zo heeft Hij toch een grote prijs en rantsoen voor u gegeven, en indien het contract weer te maken was. Christus zou niet minder voor u geven, dan 't geen Hij reeds gegeven heeft; Hij is ver van rouwkoop te hebben. Ik zal u, totdat de tijd uit de weg gegaan is, niet meer wensen, dan het onderpand, van hetgeen Hij voor u gekocht en bereid heeft; waarvan nooit ten volle gepredikt, geschreven, of gedacht kan worden, aangezien het nooit in 's mensen hart is gekomen, om het te beschouwen. Aldus uw HoogEd. aanbevelende aan de rijke genade van onze Heere Jezus, ben en blijf ik

Uw HoogEd. zeer gedienschtig gehoorzame in Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries

305. Aan de recht eerwaarde vrouw, mevrouw Boyd

Mevrouw!

Ik twijfel niet, of de schuld van veel meer dan gewone gunstbewijzen aan dit land, legt veel schuldigheid op deze natie. De Heere heeft ons in Zijn boeken gesteld als een begunstigd volk, in 't gezicht van de volkeren; maar wij betalen Hem de rente van Zijn wijngaard niet. En wij mochten een Evangelie goedkoper gehad hebben dan wij dit Evangelie hebben; doch het zou maar zoveel leven gehad hebben, als de inkt en het papier heeft: wij staan aan Hem verbonden, die enigerwijze ons Zijn liefde opgedrongen heeft, en ons als tegen onze wil wilde liefhebben.

Aangaande het lezen van gebeden uit een boek, mevrouw, ik kon er in Gods Woord nooit gebod, belofte of praktijk voor zien. Onze kerk heeft het nooit goedgekeurd; maar de mensen namen die op, door hun eigen verkiezing. Gods Woord maakt het lezen, 1 Tim. 4:13, en 't bidden, 1 Thess. 5:17, twee verscheidene godsdiensten; in 't lezen spreekt God tot ons, 2 Kon. 22:10, 11. In 't bidden spreken wij tot God, Ps. 22:2; 28:1. Nooit heb ik geloof gehad, om daar goed van te denken. Naar mijn zwak oordeel zou het goed zijn, dat ze uit de dienst Gods waren; ik kan niet oordelen, dat die gelezen

gebeden een vrucht of uitwerking zijn van de geest van de kinderaanneming, omdat de gebruiker van zulke gebeden niet zeggen kan: *Laat de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten welbehaaglijk zijn voor Uw aangezicht, O Heere mijn Rotssteen en mijn Verlosser*; dat Gods dienstknechten behoren te zeggen van hun gebeden, Ps. 19:14. Want zulke gebeden zijn overdenkingen, opgesteld in papier en inkt, en zij kunnen niet zijn de overdenkingen van 't hart van hem die ze gebruikt; de heiligen gebruikten ze nooit, en God gebod ze nooit; en nergens kunnen wij een belofte lezen, dat God enige getreden zal horen, dan het uitstorten van de ziel tot God.

Wat aangaat afscheiding van een godsdienst wegens enige dwalingen in een kerk, alsmede de independentie (onafhankelijkheid) van enkele vergaderingen, en gemeenten van zichtbare heiligen, en andere stellingen van de Brownisten, zij zijn strijdig tegen Gods Woord.

Ik heb een traktaat te Londen onder de pers, tegen deze bevattingen, als zijnde dingen, die Gods Woord niet hebben tot hun bevestiging, De Heere legge het hen niet ten laste, die van 't Verbond Gods met dit land afwijken, om zulke valse ijdelheden te volgen. Ik heb onlangs uw dochter, mevrouw Adrofs gezien, de Heere heeft haar een kind en verlossing gegeven. Nu bevelende uw hoogEd. aan de rijke genade van Christus, blijf ik

Uw zeer gedienschtig gehoorzame in Christus,

Samuël Rutherford

St. Andries

306. Een brief van Samuël Rutherford, staande voor zijn predikatie over Daniël 6:26 te Londen op een vastendag, de 31^e januari 1644

Waarde lezer!

Of de tijd, of de gewoonlijke wijze van mij verkregen heeft, dat deze predikatie zou komen onder het opzicht van uw gunstig oordeel, kan ik niet licht zeggen; maar u hebt ze, zoals zij is; alleen zal ik, in 't overzien ervan, hartelijk uw ernstige gedachten verzoeken over deze navolgende overwegingen.

1. Vooreerst; hetgeen ik hier spreek van God en van Zijn voortreffelijkheid, is maar een schaduw van de uitdrukkingen van anderen; en 't geen anderen, 't zij mensen of engelen kunnen zeggen, is maar een korte en ruwe schaduw van dat oneindig Al, de hoge Jehovah, Schepper van hemel en aarde. Zo komen dan mijn gedachten voort, als schaduwen van schaduwen; want daar behoorde veel honig in de inkt te zijn, veel van de hemel in 't hart, veel van God in de pen van zulk een, die van zo'n uitmuntend hoge stof spreekt. Doch indien deze dingen uw hart aandoen, zo zal ik misschien hierna meer zeggen; maar indien niet, ik zal wensen, des Heeren hoogsten lof niet te verderven met mijn lage kruipende slechte uitdrukkingen.
2. Ten andere; belangende Gods bedeling nu in Brittannië, en de staat van zijn Kerk daar, zal ik u in alle ootmoedige zedigheid moeten bidden, dat u deze gedachten daaromtrent mede in uw hart laat komen.
 - (1) Laat des Heeren allerwijste bedeling, in een goede zin en duiding naar de liefde opgenomen worden; en gelooft, dat Hij die Zijn vuur in Sion, en Zijn oven te Jeruzalem heeft, Jes. 31:9, het goed vindt, dat Christus' kruis zou zijn het geboorterecht van Christus' kerk, en dat een lijfrente van verdrukking een zekerder weg voor Sion is dan zomerse dagen.
 - (2) U moet zich daaraan niet stoten, dat God Zijn tijden niet schikt naar de mensen hun begrippen, wanneer te regenen, wanneer schone zonneshijn te geven; ook moet het leem de Meestersstoel niet aanmatigen, en de zaken betwisten, zodat

- ze de alwijze Voorzienigheid tot een schoolvraag zouden maken, of vragen: Waarom is ons Sion, de twee koninkrijken, gebouwd met dode lichamen van de mensen, zijnde gevallen als mest op het open veld, en als een garve achter de maaier? Jer. 9:22. Waarom is de muur van de dochter Sions met bloed besprengd? Één ding weet ik, het is beter te geloven, dan te krakelen, en beter te aanbidden, dan te twisten met Hem, Die geen rekenschap van Zijn zaken geeft.
- (3) Onnozelheid in deze tijden is beter dan 't hof te volgen met de vorsten; en de staat van de erfgenamen van de hemel, ja hun tranen zijn beter, dan de vreugde van de huichelaar.
 - (4) Christus' kerk kan niet ontgaan, noch uitstellen zo'n deel van verdrukking, als geschreven is in Gods boek. Het is een staand en blijvend hof, dat besloten heeft, hoeveel greinen van gal en alsem Engeland drinken moet, en wat voor een drinkbeker voor Schotland bereid is. de weegschaal van de wijsheid heeft bij onsen gewicht gewogen, hoeveel toorn zal gemengd worden in de beker van 't verwoeste Ierland.
 - (5) U weet, het is in 't algemeen de staat van de kerk, indien zij enige zomer heeft, dat het maar één goede dag is tussen twee koortsen; de hemel, de hemel is het huis, en de gewenste dag van de bruid, de vrouw des Lams.
 - (6) Het is veel beter verdrukt, dan schuldig te zijn, en dat de kerk vergeving kan hebben en vrede missen.
 - (7) Dat het geloof, dat kostelijker is dan goud, de duivel kan tarten, zijn ergst te doen; en dat de lijdzaamheid van de heiligen de broosheid van Babylon kan afmatten, op de zomen van welk Babel het bloed van de heiligen gevonden wordt.
 - (8) Dat het nu en voor altijd waarachtig is, dat het alzo zal zijn, gelijk wanneer een hongerige droomt, en ziet, hij eet; maar als hij ontwaakt, zo is zijn ziel leeg; of, gelijk wanneer een dorstige droomt, en ziet, hij drinkt, maar als hij ontwaakt, ziet, zo is hij nog mat, alzo zal de menigte aller heidenen zijn; die tegen de berg Sion krijgen, Jes. 29:8.
 - (9) Wraak is uitgegaan van de Heere tegen degenen, die zich vervrolijken over Sions tranen; en zij moeten sterven de dood van de onbesnedenen, Ezech. 28:10, die met de hand klaptten, en stampten met de voet, en van hart verblijd waren in al hun plundering, over het land Israëls, Ezech. 25:6.
 - (10) Zij zijn in geen betere staat, die weigeren de Heere te helpen tegen de machtigen, en welker hart als een steen en als een stuk dood vlees is, omtrent al de schuddingen en slingeringen van Christus' Koninkrijk. Die dansen, eten en lachen binnen hun eigen palen, en die, wanneer hun begeerten maar hun gewenste gang hebben, ten opzichte van de wereld en zichzelf, niet eens aantrekken, of Jozef in de gevangenis sterft of niet, noch of Sion zinkt of zwemt, omdat, wat zij ook van de godsdienst hadden, het nooit hun voornemen was, zomer en winter met Jezus Christus te hebben.
 - (11) De opgang van de Evangeliezon is gelijk de vervaarlijke verschijning van een nieuwe komeet, voor de vrouw, die op vele wateren zit; die moeder Rome, geplant als een wijngaard in bloed, de leeuwin, wier jongen, de papisten en bisschoppen, Ierland en Engeland, geleerd hebben de roof te vangen; deze komeet voorzegt een wet voor de paus, de koning van de grondeloze put, en voor zijn bloedige vrouw, Babel, indien Christus zal opstaan, en schijnen in de kracht van Zijn Evangelie.

- (12) God heeft nu alzo groot werk op de raderen, dat belangt de loop van de wagen van Jezus Christus, door de bewoonbare wereld. Bidt, O laat Zijn Koninkrijk komen, en vaart wel.
De uwe in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, 1644

307. Aan de recht eerwaarde vrouw de markgravin van Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik verblijd mij te horen, dat uw Hoog-Ed. in een tamelijke gezondheid is; en ik zal bidden, dat de Heere uw sterkte en rotssteen zijn mag. Gewis, Hij heeft u uit de buik uitgetogen, en op Hem bent u geworpen van de borsten af. Ik verzeker mij, Hij zal u niet verlaten, totdat Hij Zijn begonnen werk in u kroont. Hier is niets dan verdeeldheden in kerk en synode. Want, behalve de Brownisten en Independenten, die onder allen die van ons verschillen, 't naast komen aan degenen, die met God wandelen, zijn hier vele andere sekten, Wederdopers Libertijnen die voor alle meningen zijn in het stuk van godsdienst, vleselijk en verfoeilijke Antinomianen en Seekers (zoekers), die voor geen kerks ingestelde godsdiensten zijn, maar verwachten dat de apostelen zullen komen, en hervormen de kerken; en dan nog een wereld van anderen, doch allen tegen de kerkregering door ouderlingschappen.

Luther merkte aan, dat wanneer hij trachtte te hervormen, er tweeëndertig verschillende sekten opstonden; van al welke ik heb er maar een deel genoemd, uitgenomen die zoekers genaamd worden, die toen nog niet opgestaan waren. Hij zeide, dat God hen zou verbreken, en dat ze weer zouden opstaan; welke beide dingen wij vervuld zien.

In de synode hebben wij nu bijna geëindigd het stuk van de kerkregering, en wij zijn handelende van *de macht van de synoden*; ik hoop, wij zijn daarover nabij een eind, en zo hoop ik binnen korte tijd van dit gevangenhuis verlost te worden.

De koning heeft het Vredestraktaat te Oxbridge afgebroken, en hij kleeft aan zijn zoete bisschoppen, en wilde niets verminderen, dan een weinig van de strengheid van hun vierscharen, en een opschorting van de wetten tegen de ceremoniën, maar hij wil deze niet weggenomen hebben.

Dat de wapenen daar in Schotland geen voorspoed hebben, schrijft men hiertoe aan de zonden van 't land, en in 't bijzonder aan de verdeeldheden en aan velen hun afwijken van de zaak Gods, en aan geen recht te doen tegen bloedige Malignanten. Mijn vrouw, zijnde hier onder dokters handen, doet haar gediensstige groet aan uw Hoog-Ed. Dus u bevelende aan de rijke genade van Christus, blijf ik

Uw HoogEds. zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Londen, 4 maart 1644

308. Aan de recht eerwaarde vrouw, mevrouw Boyd

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb uw brief de 19^e mei ontvangen. Wij zijn hier met veel strijd samen redetwistende, over de rechte maat van des Heeren Tempel. Het behaagt God, dat de vijanden soms het gebouw van 's Heeren huis verhinderen; maar nu zijn er vrienden, ja begenadigde mannen, zoals ik van hen oordeel, die niet weinig het werk verhinderen. Thomas Goodwin, Jeremias Burroughs, en enige anderen

vier of vijf, die voor de Independenten zijn, staan in onze weg, en zijn machtige tegenstanders van de Presbyteriaanse regering.

Wij hebben enige voorstellen er doorgehaald voor het schriftuurlijk recht van het ouderlingschap, inzonderheid in de Kerk van Jeruzalem, Hand. 2, 4, 5, 6 en 15, en in de Kerk van Efeze, en wij gaan voort tot andere gronden van de waarheid; en in 't voorbijgaan hebben wij bewezen, dat de bevestiging van de herders geen enkele Kerk toekomt, maar aan het college van de ouderlingen, wiens werk het is, de handen op te leggen op Timotheüs en anderen, 1 Tim. 4:14; 5:17; Hand. 13:1, 2, 3; 8:5, 6.

Wij moeten nu bewijzen, dat een enkele gemeente geen macht heeft om uit te bannen, dat niet alleen van Independenten, maar ook van vele anderen wordt tegengestaan. In waarheid, wij hebben veel droefheid des geestes met dit werk; en wat mij aangaat, ik wanhoop dikmaals aan de hervorming van dit land, hetwelk nooit iets gezien heeft dan de hoogten van zijn vaderen, en de overblijfsels van Babylons besmettingen; en behalve als dat woord, niet door kracht, noch door geweld, maar door des Heeren Geest, zo zou ik denken, dat God het nog geen tijd geoordeeld heeft voor Englands verlossing: want aldus staat het daar; de beste van hen hebben bijna gezegd: een halve hervorming is zeer fraai in 't eerst; hetwelk niet anders is, dan: het is nog geen tijd om 't huis des Heeren te bouwen; en om die reden zijn vele grote en schone huizen in het land verwoest.

Alhier zijn menigten van wederdopers, Antinomianen, Familisten, en Separatisten; de beste van het volk zijn Independenten. Mij aangaande, ik weet niet meer, of er een oprecht Christen, uitgezonderd enige, ja niet weinige geleerden, enige ijverige en getrouwe leraars die ik ontmoet heb, te Londen is, hoewel ik niet twijfel, of er zijn er velen, dan of ik in Spanje was, dat mij God doet geloven, dat de gemeenschap der heiligen, hoe begeerlijk zij ook is, nochtans de zaak niet is, te weten die grote zaak, Christus, en vergeving van de zonden. Indien Jezus zich vreemd hield, gelijk Zijn leden zich omtrent mij vertonen, ik zou in een droevige en bezwaarde staat zijn. Het Hogerhuis bestaat uit verrotte mensen, en zij haten onze afgevaardigden, en onze zaak beide. Het leven dat er is, is in het huis van de gemeente; en vele ervan hebben ook hun godsdienst noch te verkiezen. De smarten van een barende vrouw zijn over 't land gekomen.

Ons leger ligt omtrent York; en zij hebben die van Newcastle geblokkeerd, en nog zesduizend roomsen en Malignanten, met Mr. Thomas Sydserf, en enige Schotse bisschoppen; en indien God hen in hun handen geeft, in aanmerking genomen hoe sterk de legers van het Parlement zijn, hoeveel overwinningen God hen gegeven heeft, sinds zij met Hem in 't verbond zijn gekomen, en hoe zwak de koning is, zo mocht men denken, dat het land nabij zijn verlossing is; maar ik wens het meer, dan ik het geloof. Wij hebben heden aan de Synode een deel van een kerkorde voor de godsdienst opgedragen, om het dienstboek uit te schoffelen. Het is door de vergadering in overweging genomen. Uw zoon Lindsey is gezond. Ik ontvang bijna elke week brieven van hem.

Uw zeer gehoorzame in de Heere,
Samuël Rutherford
Londen, 25 mei

309. Aan juffrouw Taylor

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Hoewel ik geen wereldse maagschap of kennis met u heb; nochtans, op het getuigenis en aanhouden van uw oudste zoon, die nu te

Londen is, alwaar ik ben, doch voornamelijk, omdat ik Jezus Christus in u acht te zijn in plaats van alle betrekkingen, neem ik de vrijmoedigheid, om mijn gedachten aan u te zeggen, aangaande uw zoon, die onlangs in de Heere ontslapen is, die enige tijd is geweest onder de predikdienst van de waarde dienstknecht van Christus, mijn medearbeider Mr. Blair, en door wiens bediening ik hoop, dat hij geen klein voordeel gehad heeft. Ik weet, dat de genade de genegenheden van een moeder niet wegneemt maar ze in handen stelt van Hem, Die alle dingen nieuw maakt, opdat ze gezuiverd mogen worden; zo is 't u dan toegestaan, droefheid te hebben wegens een dood kind, hoewel met mate, en met onsen gewicht; de verlost des Heeren hebben geen heerschappij of eigendom over hun droefheid en andere hartstochten, om Christus' goederen naar hun welgevallen te verkwisten; want u bent niet van uzelf; u bent duur gekocht, ook is uw droefheid uw eigen niet, ook heeft Hij u niet ten halve verlost; en daarom u moet Christus' kruis niet maken tot geen kruis. Hij gebiedt u te wenen, en die vorstelijke Heiland, Die een mensenhart met Zich naar de hemel genomen heeft, om een barmhartig Hoge priester te zijn, is uw Metgezel op aarde geworden, door te wenen over de doden, Joh. 11:35. En daarom moet u dat kruis liefhebben, omdat het eens op Christus' schouderen is geweest, lang voor u; zodat Hij uw kruis door Zijn Eigen praktijk verguldt, en met de Middelaarsluister overkleedt heeft; de drinkbeker, die u drinkt, was aan de mond van de zoete Jezus, en Hij dronk er uit, en zo heeft ze een geur van Zijn adem. En ik oordeel dat u er niet minder gelegenheid toe hebt, omdat ze zo gesuikerd is, drink dan, en geloof de opstanding van uw zoon zijn lichaam. Indien er een kool van de hel kon vallen van het verhoogde Hoofd Jezus, Jezus de Vorst van de koningen van de aarde, en mij tot as verbrandende, zo ik wist dat ik een deelgenoot met Christus was, hoewel de onwaardigste van de mensen, ik oordeel, dat ik een beminnelijke dood met Hem in dat vuur sterven zou.

De ergste dingen van Christus, zelfs Zijn kruis, hebben veel van de hemel bij zich door Hem; en zo heeft ook uw christelijke droefheid, als bestaande Christus in die soort. Indien uw droefheid een bastaarddroefheid was en niet van Christus' huis afkomstig vanwege de betrekking, die u op Hem hebt, in de gelijkvormigheid met Zijn dood en lijden, ik zou mij temeer ontfermen over uw staat. Maar de vriendelijke en meedogende Jezus is op iedere zucht, die u geeft over 't verlies van uw nu verheerlijkte zoon, zo geloof ik, gelijk het betamelijk is, roepende met een mensenhart: half Mijn. Ik ben bij zijn dood niet geweest, geroepen zijnde uit het koninkrijk; maar u zult geloof geven, die ik geloof geef, en ik durf niet liegen, hij stierf troostrijk. Het is waar, hij stierf, voordat hij Christus zoveel dienst op aarde deed, als ik hoop en hartelijk wens, dat uw zoon Mr. Hugo die mij zeer lief is in Jezus Christus, zal doen. Maar dat zou een dadelijke stof van droefheid zijn, indien dit het niet kon tegenover wegen, dat hij wel van diensthuis veranderd is, maar dat hij niet veranderd is van dienst, of Heere, Openb. 22:3. En geen vervloeking zal er meer zijn, en de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en zijn dienstknechten zullen Hem dienen; hetgeen hij doen kon in dit Lagerhuis, in die dienst is hij nu in het Hogerhuis, en 't is al hetzelfde, 't is dezelfde dienst, dezelfde Heere, alleen is er een verandering van staten; en u mag het geen kwade koop rekenen voor uw geliefde zoon, daar hij goud voor koper, een eeuwigheid in de plaats van de tijd heeft. Ik geloof, dat Christus u geleerd heeft, want ik geef geloof aan zulk een getuige, u aangaande, als uw zoon Hugh is, niet bedroefd te zijn, omdat hij gestorven is; maar al de zwaarigheid moet zijn: hij stierf te vroeg, hij stierf te jong, hij stierf in de morgen van zijn leven; dat is 't al; maar de soevereiniteit moet uw gedachten tot stilzwijgen brengen. Ik ben eens in uw staat geweest; ik had maar twee kinderen en zij zijn beide gestorven. sinds dat ik hier kwam. De opperste en volstreckte Formeerder van alles geeft geen rekenschap van enige van Zijn zaken, de goede Landman mag Zijn rozen plukken,

en Zijn leliën ingaderen in 't midden van de zomer, en ik durf niet anders zeggen, ook in het begin van de eerste zomermaand; en Hij mag de jonge bollen verplanten uit de lagere grond tot de hogere, alwaar zij op al de getijden van 't jaar meer zon en vrijer lucht mogen hebben; wat raakt u of mij dat? De goederen zijn Zijn Eigen.

De Schepper van tijd en winden deed een barmhartig ongelijk, indien ik dit woord mag ontlenen, aan de natuur, als Hij de reiziger zo vroeg deed landen; zij hebben de zee al te lief, die over een schone wind en wenselijk getij klagen, en wegens dat ze spoedig aan land komen, inzonderheid daar aan land komen, waar al de inwoners eeuwige vreugde op hun hoofden hebben. Uw zoon kan niet te vroeg in de hemel zijn; zijn twaalf uren waren geen korte uren. Daarenboven merk dat aan; indien u aan de zijde van zijn bed had gestaan, en u Christus tot hem had zien komen, u zoudt en u kon Christus, vrije liefde niet uitgesteld hebben, die hem niet langer wilde missen; en het heeft niet veel in, te sterven in een ander land, waar Zijn moeder zijn ogen niet kon sluiten: wie sloot Mozes' ogen? En wie deed hem zijn grafkleed aan? Zoveel ik er van weet, noch vader, noch moeder, noch vriend, maar God alleen. En er is zo'n korte, schone, en gemakkelijke weg tussen Schotland en de hemel, alsof hij zelfs in 't bed, waarin hij geboren was, gestorven was. De gehele aarde is zijns Vaders; iedere hoek van zijns Vaders huis is goed genoeg, om in te sterven.

Misschien is het levende kind, ik spreek niet van Hugh, u meer droefheid dan het dode. U moet wachten, of God hem op enige tijd bekering zal geven; Christus wachtte licht al zolang naar u en mij, gewis langer naar mij; en indien Hij hem bekering zou weigeren, zo kon ik wel iets daartoe zeggen: maar ik hoop betere dingen van hem. Het schijnt dat Christus u deze wereld tot een stiefmoeder wil hebben; ik heb daarom niet minder zin in uw staat. Het kan een bewijs zijn, dat u geen kind van dit lager huis bent, maar een vreemdeling. Christus acht het niet alleen goed voor u, maar uw enig goed, aldus naar de hemel geleid te worden. En acht dit een gunstbewijs, dat Hij vrije, vrije genade, dat is barmhartigheid zonder loon, aan u verleend heeft; u hebt er niets voor betaald. En wie kan een prijs stellen op iets van de koninklijke en vorstelijke Jezus Christus? En dat God u gegeven heeft, voor Hem te lijden de beroving van uw goederen, acht dat ook een daad van vrije genade. U doet geen verlies, hebbende Hemzelf; en ik verzeker mij, kon u Christus recht schatten, niets kon u bitter zijn. Genade, genade zij met u.

Uw broeder en welwenser,
Samuël Rutherford
Londen, 1645

310. Een brief van Samuël Rutherford, staande voor zijn predikatie over Lukas 8:22 enz. te Londen op een vastendag, de 26^e juni 1645

Waarde lezer!

Gelijk de tekst van 't boek van de Goddelijke voorzienigheid is de Kerk, en de bruid van Jezus Christus: want iedere regel, woord en letter daarvan heeft een noodzakelijke betrekking op dat lichaam, waarvan Christus het Hoofd is; zo schijnen al de trekken en handelingen van de Voorzienigheid omtrent alle schepselen, ja ook omtrent de duivelen, en de haters van Sion, maar aantekeningen aan de kant van dit grote boek. Er zijn vele wonderen en diepten in dit boek; en de Heere scheidt zelfs voor onze ogen in deze ouderdom van de wereld nieuwe dingen en wonderen in Brittanië.

1. Het is de Goddelijke wijsheid zeer wel voegende, bekwaam de tijd te stellen van het lachen en het wenen van de kinderen der mensen, en van het triomferen van de goddelozen en hun voorspoed; het leggen in zak en as, en de tranen van de

gevangene van hoop, schijnen duistere en verborgen hoofdstukken van het boek te zijn; inzonderheid omdat wij handelen naar de zinnen, en naar de schijn van de dingen; want wij zien niet, hoe God Zijn vijanden heeft gesteld op gladde plaatsen, en dat de troon, waarop het verborgen Babel zit, van kristal glas gemaakt is, en dat de pilaren van die niet anders zijn dan stokken van vergulde aarde. De kinderen Gods zouden hun tranen niet willen verwisselen met de blijdschap van de goddelozen. O dat wij genade hadden, om een volle zinsnede te lezen, en dat met het gevoelen van een Godheid, lezende zo in de afdeling van het traktaat van de Voorzienigheid: wij halveren beide Gods Woord en Gods werken; het verkeerd lezen van God in Zijn wegen, verderft de ware zin en 't oogwit Gods in zijn werken. Het licht van het geloof maakt ons leesbaar, dat het gezicht in het einde zal spreken. en niet liegen, en dat het licht voor de rechtvaardigen gezaaid is, zo moet men dan de oogst hopen; en wij dwalen niet weinig, als wij enige andere uitlegging maken, van 't korte gejuich van de goddelozen, en over de vreugde van de huichelaar voor een ogenblik, zelfs wanneer zijn hoogheid tot de hemel toe opklimt, en zijn hoofd tot aan de wolken raakt; Job. 20:5, 6; dan dat zijn gouden hemel niet alleen doorstreept is met zilveren kwellingen en ellenden. maar ook dat hij naar 't graf, en naar de binnenkamers van de hel nederdaalt in een ogenblik.

2. Dit schijnt ons duister, dat al de erfgenamen van een erfenis niet hetzelfde gevoelen, en hetzelfde spreken. Doch er is ook in de Apostolische Kerk enige onenigheid geweest, 1 Kor. 1:10, Filip. 2:1, Rom. 15:5, Gal. 5:10. òf er moet in deze koninkrijken meer liefde, en minder waan van gevoelen en oordeel zijn, òf wij hebben te vrezen, dat God ons tot eenheid zal moeten bewerken door 't zwaard van de algemene vijand; doch wij konden de eenheid goedkoper krijgen.
3. Het is een verborgenheid, maar 't is ook van de Heere, Die wonderlijk is van raad, dat de waarheid moet gesleept worden door beken van bloed.
4. Dat een kerk groen en bloeiende is, en schoonheid, heerlijkheid en leven uitwasemt in het vlammeende vuur; dat de wreedheid, loosheid, wijsheid, en de raadslagen van de volkeren rondom Brittanië, en zoveel bloedige mensen binnen onze ingewanden, in de drie koninkrijken, ons doden, en ziet wij leven, zij verdrukken ons, en wij zijn niet benauwd, zij maken ons twijfelmoedig, en wij zijn niet mismoedig, Zij vervolgen ons, en wij zijn daarin niet verlaten, zij werpen ons neer, en wij zijn niet verdorven, 2 Kor. 6:9; 4:8, 9. Wat een levende dood? Wat een ademend en triomferend graf is dit? Wat een schijnende duisternis? Wat een verblijdende droefheid is hier?
5. Wij verwonderen ons, dat onze oorlogen niet teneinde zijn, maar Gods gedachten zijn niet als onze gedachten, wanneer God Zijn juwelen en dierbare gelovigen door het zwaard uit deze koninkrijken heeft weggenomen, zo is het eer, gelijk het dierend branden van 't huis, dan enig waarschijnlijk eind van onze ellenden.
6. Nochtans, wanneer God Jakobs heerlijkheid zal verdund hebben, en de vettigheid van zijn vlees zal mager geworden zijn, moeten wij dan niet in stilheid en hoop geloven, dat er een overblijfsel zal behouden worden? En dat dan nog een nalezing van de druiven zal gelaten worden in de koninkrijken, gelijk in de afschudding eens olijfbooms twee of drie bezijden in de top van de opperste twijg, en vier of vijf aan zijn vruchtbare takken, spreekt de Heere, de God Israëls, Jes. 17:4, 6. De Heere verhaaste Zijn werk, en make ons rijp door vernedering, en kering tot Hem, Die ons geslagen heeft, tot de dag, die de Heere staat voort te brengen uit de buik van Zijn besluit des vredes, wanneer het licht van de maan zal zijn als het licht van de zon, en het licht van de zon zevenvoudig zal zijn, als het licht van zeven dagen. Vaartwel.

De uwe in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, 1645

311. Aan Barbara Hamilton

Waarde vriendin!

Genade zij u. Tegen mijn wil schrijf ik u, aangaande 't geen de Heere gedaan heeft, omtrent uw schoonzoon: alleen dit beweegt mij. Ik geloof, u ziet niet lager dan op Christus, en de hoogste en opperste daad van de Voorzienigheid, Die alle raderen beweegt; en gewis, al wat neerkwam, vastgesteld en besloten in 't grote boek voor de troon, en getekend en onderschreven met de hand, die nooit iemand verongelijkte, behoorde van ons gekust en aangebeden te worden. Wij zien Gods besluiten, wanneer zij haar vruchten, al de dagen, goede en kwade, zoete en zure, in de tijd voortbrengen; maar wij zien niet terstond de nageboorte van Gods besluit; te weten Zijn gezegend eind, en het goede dat Hij voortbrengt uit de buik van Zijn heiligen en onbesmette raad; wij zien Zijn werk en wij zijn bedroefd: het eind van Zijn raad en werk ligt verborgen en onder de grond, en daarom kunnen wij niet geloven: zelfs onder de mensen is het zo. Wij zien gehouwen stenen, timmerhout, en honderd verstrooide stukken en delen van een huis, allen zijnde onder de werkgereedschappen, hamers, bijlen en zagen; doch wij zien noch verstaan voor tegenwoordig niet het huis, de schoonheid en 't gemak van zoveel vertrekken en bekwame plaatsen; deze zijn nog maar in 't hoofd en in de hersenen van de bouwmeester; zo zien wij rode aarde, ongebroken kluiten, voren en stenen, maar wij zien nog de zomerleliën en rozen, en de schoonheid van een hof niet. Indien u de Heere tijd geeft om te werken, gelijk menigmaal hij die gelooft, haast, maar niet spoedig, zijn eind is onder de grond; en u zult zien, dat het u ten goede was, dat uw zoon van woonplaats, maar niet van Meester veranderd is, Christus vond goed, niet meer van zijn dienst hier te gebruiken, doch zijn dienstknechten zullen Hem dienen, Openb. 22:3.

Hij heeft ons of onze dienst niet nodig, noch op aarde, noch in de hemel; maar u moet op Hem zien, die Zijn dagloner beide zijn afscheid en zijn loon geeft, zowel voor zijn enkel oogmerk en voornemen, om Christus te dienen, als voor zijn arbeid; het staat opgetekend in Christus' rekenboek, zo'n arbeider zweette veertig jaren in Christus' wijngaard, hoewel hij geen verlof kreeg om zolang te werken, omdat Hij, Die de wil voor de daad aanneemt, het zo rekent. Niemand kan de Heere leren, rekeningen te maken. Hij telt de regendruppelen en kent de sterren bij naam; het zou ons veel studeren kosten, om aan iedere ster in 't firmament, grote of kleine, een naam te geven. Let op de tekst, Lev. 10:3: Doch Aäron zweeg stil. U weet, zijn twee zonen werden gedood, terwijl zij de Heere vreemd vuur offerden; gebied dan uw gedachten stil te zijn. Indien de soldaten van Newcastle dit gedaan hadden, u mocht er moeilijk op geworden hebben; maar het wapen was in een Ander Zijn hand. Hoor de roede, en wat zij predikt, en zie Gods Naam, Micha 6:9, en weet, dat er iets van God en van de hemel in de roede is. Men ziet in de roede niet de majesteit van de ondoorzoekelijke en grondeloze wegen en oordelen Gods; nu om die te zien, worden de ogen van een man van wijsheid vereist. Indien het lijden van enige anderen nevens u in dat verlies u kon verlichten, die ontbreken u niet. Maar Hij kan geen ongelijk doen; Hij kan niet hinken. De gangen van Degene, Die het gedaan heeft, zijn effen. Ik weet, dat onze Heere meer dodiging van de zonde beoogt; laat Hem niet tevergeefs in uw huis komen, en de moeite verliezen van een genadig bezoek; God, de Smelter, smelt nooit tevergeefs, hoewel Hij ten opzichte

van ons menigmaal beide, het vuur en 't metaal, schijnt te verliezen. Maar ik weet, u bent meer in dit werk bezig, dan ik kan zijn. Daar is geen reden van te bezwijken of moe te worden. De genade zij met u, en dat de rijke vertroosting van Jezus Christus, uw kruis verzoeten, en u daaronder ondersteunen. Ik blijf

De uwe in zijn Heere en Meester,

Samuël Rutherford

Londen, 15 okt. 1646

N. B. Deze navolgende twee brieven van Mr. Rutherford staan voor zijn boek, genaamd: "Het ware recht van de ouderlingschappen," of: "Bescherming van de Regering van de Kerk van Schotland".

312. Aan de HoogEdele en zeer machtige heer Archibald, Markies van Argyl

Genade, barmhartigheid en vrede!

Wie weet, zeer edele en machtige heer, hoe heerlijk en prijzenswaardig het is, als de Machtige, en die genoemd worden de Schilden der aarde, en de Cederen van de Libanon, hun schaduw uitstrekken over de stad Gods? Winderige verstanden, en gebroken geesten jagen naar een naam, maar de Naam en eer zullen Hem nagaan, die is, gelijk de Geest Gods spreekt, *ben chajil*, een zoon van kloekmoedigheid, en een die grote daden (*rab pegnalim*) voor de Heere gedaan heeft. De volgers van Christus zijn de zonen van de edelen. *Omnis sanguis concolor*, alle bloed is van één kleur, de heiligheid maakt het onderscheid. *Fortuna vitrea est, tum cum splendet, frangitur*; de dingen waar wij hier op rusten, zijn van kristal gemaakt, terwijl zij blinken, breken zij, *Plutes tegit fortuna, quam tutos facit*; de wereld mag de mensen dekken, zij kan ze niet zeker maken. Maar de Heere is een Zon en een Schild. Wat heeft Jezus Christus op de aarde, dat Hij liefheeft, gelijk Hij Zijn kerk liefheeft? Welk een geschapen stuk werk is de kerk? Een vrouw met de zon bekleed, met de maan onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van sterren. Zelfs haar dienaars zijn de eer van Christus.

Nochtans is deze arme vrouw in Brittannië; roepende, in barensnood en in pijn, totdat zij verlost is, vanwege de afgoderij des lands, en onze afval, bedacht, begunstigt, en verdragen in beide de koninkrijken. Vele graven, vele weduwen, en 't land in een bloedveld gekeerd, dat zijn de rechtvaardige vruchten van veel altaren, misgoden, broodaanbidding, en van vele mensenvonden. Laat haar een Naam hebben, en bloeien in 't huis des Heeren, en laat ze opgeschreven worden met de levenden in Jeruzalem, die hun hulp toebrengen tot de gewenste geboorte van de mannelijke Zoon. De bisschoppelijke regering en papisterij verwelken als in een land van droogte, zo zij niet geplant zijn nevens rivieren van bloed. Maar de Heere zal Zijn Eigen Jeruzalem bouwen. Uw eer mag met recht deze kleine uitdrukking van mijn verplichte eerbied aan uw Hoog-Ed. vereisen. Ik erken, 't is maar weinig, hoewel het enig gebruik kan hebben. *Etiam capillus unus habet umbram suam*; een haar geeft ook zijn schaduw. Onmacht om zijn schuld te betalen, legt op niemand het brandmerk van ondankbaarheid, tenzij het onmacht was van goedwilligheid. Indien ik niet een schuldenaar ben van een goede wil, zo ben ik niets. En dit ben ik schuldig, en deze kerk en natie mag de som met mij delen; waarvoor ik, wensende uw Hoog-Ed. rijkdom van genade, verplicht sta.

Uw HoogEds, dienaar in alle schuldige gehoorzaamheid in Christus

Jezus,

Samuël Rutherford

Londen, 1644

313. Aan de lezer

Waarde lezer!

Twee gelukkige zaken zijn er, gelijk een Cassianus zegt. *Het ene is, niet te dwalen; het andere is, van de kracht van de dwaling te ontkomen.* De buik van de tijd brengt vele waarheden voort, hoewel de waarheid geen schuldenaar is aan de tijd, omdat de tijd de oude waarheid nieuwe kleren aantrekt. Maar de waarheid is Gods schuldenaar, en zij is haar wezen aan Hem alleen schuldig. Het is een groot kwaad onder de zon, en 't is krankheid van de mensen hun ijdelheid, dat de naam van heilige lieden een web zou zijn, om daarvan klederen te maken voor nieuwe gevoelens. Doch de dwalingen van de heiligen hebben geen witheid noch heiligheid van de mensen. En 't is een ongelijk, dat de lof van de mensen zou wezen het nadeel van de waarheid, en de mensen hun winst 't verlies van de waarheid. Doch ik zou hartelijk wensen, dat de mensen hierin de kunst van de diepe Voorzienigheid mochten aanmerken; want de Schepper gebiedt de duisternis, dat ze haar geboorte van licht voortbrengt; en God bedwingt zo de mensen hun dwalingen met een wijze overheersing, dat recht strijdig tegen de weg van de natuur, de waarheid ontstaat uit de sloten van de meningen tegen elkaar; en de twisten gelijk een geslagen kleisteen, werpen vuur uit tot licht; en zo verwekt God uit het stof en as van dwalingen een nieuwe levende waarheid. Alle dwalingen, misvattingen of ketterijen, die er geweest zijn omtrent de kerkelijke regering, daar heeft de wakende en nooit sluimerende wijsheid van de Voorzienigheid uit te voorschijn doen komen de gezonde leer van Gods koninkrijk. Zo snijdt hier de Satan het laken, en God naait en maakt het kleet. Dwaling is maar droesem, waaruit door het kunstwerk van de alles uitwerkende Voorzienigheid sterke en hartverkwikkende wateren gezuiverd worden. En 't geen de antichrist heelt begrepen voor een bisschoppelijke regering, en menselijke plichtplegingen, daartegen heeft Christus Zijn twee getuigen in Brittannië, om voorspraken te zijn voor de waarheid en natuurlijke eenvoudigheid van Zijn Koninkrijk.

Maar ik wens hartelijk, niet te verschijnen als een tegenpartijder tegen heilige, eerwaarde en geleerde broederen, die voor de waarheid geleden hebben; want daar is een wijd onderscheid tussen twisten en disputeren: Waarom zouden wij twisten? Want wij zijn mannen broeders, de zonen van één Vader, de geboren burgers van één moeder Jeruzalem. Te disputeren is niet twisten; wij twisten, voor zoveel wij vleselijk zijn, wij disputeren, voor zoveel wij mensen zijn. Wij voeren krijg uit onze wellusten, wij disputeren uit de verscheidenheid van sterrenlicht en daglicht; zwakheid is geen goddeloosheid; een reveling van 't verstand moet niet gerekend worden een weerspanning van de wil; een kranke lijfmoeder kan van een dood kind scheiden, en nochtans een moeder zijn van veel gezonde kinderen. En terwijl onze eerwaarde en lieve broederen, vliedende de kusten van Egypte en de goddeloze landpalen van Babylon, beogen te landen aan de waarheid, kan de wind goede zeilers wel bedriegen. Natuurlijke landbewegingen, gelijk wanneer zware lichamen zich neerwaarts bewegen naar hun eigen lemen land, zijn op een rechte lijn. Maar zeebewegingen van 't zeilen, zijn niet door rechte lijnen, maar eer door zee-cirkels. Menigmaal redekavelen en disputeren wij, gelijk men zeilt. Waar genade en 't gewicht van de Schrift de beweging maakt, daar wasdelen wij in een rechte lijn naar God toe. Maar waar de mening, een bode alleen uitgezonden, om 't land van de leugens en van de waarheid te verspieden, op zich neemt, ons te geleiden? Wat wonder dan, dat wij eerder omtrent de waarheid heen gaan, dan dat wij bij de waarheid verblijf krijgen. Christus koninkrijk, scepter, heerlijkheid, en Babels val zijn het stoffelijk voorwerp van gevoelens aan beide zijden.

Nochtans heeft Gods Woord een recht middelpunt, dat geen deling kan lijden. In Gods zaken is niet, gelijk in de letterkunst, een stellige en vergelijkende trap (gradus positivus et comparativus). Hier is niet waarheid, en meer waarheid, en meest waarheid. De waarheid is een ondeelbare lijn, die geen wijdte heeft, en geen slijting kan toelaten; en daarom mogen wij gebruik maken van het woord van de wijsgeer, Amicus Socrates, Amicus Plato, sed magis amica veritas. Hoewel Petrus en Paulus onze geliefde vrienden zijn, zo is toch de waarheid een liever vriend. De Babelskinderen maken geroep van verdeeldheden en verscheidenheid van godsdienst, maar iedere mening is geen nieuwe godsdienst. Maar waar zal een menigte van goden te krijgen zijn voor een menigte van nieuwe wegen naar de hemel? Indien een hemel geen twee goden kan bevatten, hoe zullen dan alle papisten verblijven na de dood? Wat sterrenkunst zal ons leren van miljoenen van hemelen voor Thomisten, Scotisten, Franciscanen, Dominicanen, Sorbonisten, enz. Maar ik laat daarvan af, en bid de lezer, dat hij oprecht en eenvoudig handelt, in alles te overwegen; van Formalisten en bisschoppelijke mannen die op weg naar Babel zijn, mag ik dit wensen, maar ik kan het niet hopen. Vaarwel.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
Londen, 1644

314. Aan juffrouw Hum

Lieve zuster!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u.

Indien u iets beters hebt, dan de man van uw jeugd, daarvoor bent u Jezus Christus tot schuldenaar; betaal dan uw schuld niet met murmuring; droefheid mocht iets verminderen van de zoete vrucht van gerechtigheid, maar gerustheid, stilheid, onderwerping en geloof stellen een kroon op uw droevig verlies: u weet, Wiens stem de stem van een roepende roede is, Micha 6:9. De Naam en majesteit van de Heere is op de roede geschreven; lees dan, en wees onderwezen. Laat Christus de plaats van uw man hebben; deze heeft nu u of uw liefde niet nodig: want hij geniet reeds zoveel van de liefde van Christus, als zijn hart vatten kan. Ik beken, het is een duurgekochte ervarenheid, u het schepsel te leren klein achten; doch het is niet te duur, indien Christus het zo goedvindt. Ik weet, dat het twisten van de gedachten tegen uw man zijn derwaarts gaan, tegen de wijze van zijn dood, tegen de werktuigen, de tijd, en de plaats, uw geest niet zal verlichten; tenzij u hoger opgaat: dan de tweede oorzaken, en stil bent, omdat de Heere het gedaan heeft. Indien wij de gangen en wegen van de Almachtige meten, waarvan wij de bodem niet zien, zo misvatten wij God ganselijk. O welk een klein deel zien wij van God! Hij is ver boven onze lage en enge gedachten. Hij regeerde de wereld met wijsheid, eer wij schepselen van gisteren geboren waren, en Hij zal ze regeren als wij onze woning zullen hebben bij de wormen, en bij de verderving. Alleen leer door dit droevig verlies hemelse wijsheid, zelfverloochening, en beschaming. Ik weet, het is niet voor niet, tenzij u loochent, dat God wijs is, in al wat Hij doet, dat u er een op aarde verloren hebt; er is te weinig van uw hart en van uw liefde in de hemel geweest, en daarom heeft de jaloesheid van Christus dit gedaan. Het is een weldaad; dat Hij met u en met al uw liefhebbers twist. Ik zou geen groter gunst voor mijzelf begeren, dan dat Christus een noodzakelijkheid stelde, en zulke banden op Zich nam; zo een moet Ik hebben, en zonder zo'n ziel kan Ik in de hemel niet leven, Joh. 10:16. Geloof het, 't is een onbegrijpelijke liefde, dat Christus zegt: indien Ik geniet de heerlijkheid Mijns Vaders, en de kroon van de hemel boven mensen en engelen' zo moet Ik al de middelen,

al zijn ze nog zo geweldig, aanwenden, om 't gezelschap van zo een tot in alle eeuwigheid te hebben. Indien u met ogen van wijsheid, als een kind van de wijsheid, uw moeder, de wijsheid Gods, Wiens kind u bent, rechtvaardigt, zo zult u dit verlies kussen, en omhelzen, en veel van Christus daarin zien. Geloof, en buig u, en laat het bestel van de inkomst van de vertroosting van Jezus, en van de uitkomst van de beproeving, geheel aan uw hemelse Vader, die al uw haren telt; en stel Christus in Zijn Eigen plaats in uw liefde. Misschien is Hij, of niet in Zijn Eigen plaats geweest, of in een plaats van liefde, die lager is, dan Hij waardig is. Doe Christus herstellen in al het ongelijk, Hem door u aangedaan; en bemin Hem als uw Man. En Hij Die een Man is van de weduwen, zal datgene voor u zijn, dat Hij u afgenomen heeft. Genade zij met u.

Uw medelijdende broeder,
Samuël Rutherford
Londen, 16 oktober 1615

315. Aan de markgravin van Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Hoewel Christus geen tijd verliest, nochtans als zondige mensen Zijn wagen voorttrekken, dan gaan de raderen van Zijn wagenen slap voort. De vrouw Sion bracht haar kinderen voort, zoals zij in barensood was; ja eer zij barensood had, heeft zij gebaar, eer haar smart overkwam, zo is zij van een knechtje verlost, Jes. 66:7. Doch het was zeventig jaren eer de verlossing van het volk met de zwangere vrouw was gekomen; dat is meer dan negen maanden. Er is veel tegenstand in het werk voort te zetten: maar ik hoop, de Heere zal Zijn Sion bouwen, en ons een blijk geven, dat het niet is geschied door kracht, noch door geweld, maar door de Geest des Heeren.

Mevrouw, ik heb van uw ziekte en zwakheden van het lichaam gehoord. Ik weet, dat de uitslag weldadigheid voor u zal zijn, en dat Gods voornemen, dat onder de grond voor u verborgen ligt, is, aan te prijzen de zoetheid van Zijn liefde, en van Zijn zorg over u van uw jeugd af, en maken al de droevige verliezen, beproevingen, ziekten, zwakheden, smarten, bezwaardheden, en de ongestadigheid van het schepsel, uitgelegd worden, gelijk zij zeker zijn, als roeden van de jaloersheid van een man in de hemel, twistende met al uw liefhebbers op aarde, al waren er miljoenen, om uw liefde, en om meer van uw liefde naar huis naar de hemel te halen, en om die liefde eenvoudig, onvermengd en kuis te maken omtrent de Schoonste in hemel en op aarde, Jezus de Vorst van de eeuwen, zo zult u het iedere roede Gods, opdat ik dat woord hier ontleen, vergeven, en de zon niet laten ondergaan over uw toorn tegen enige bode van uw verdrukkende en kastijdende Vader. Aangezien uw HoogEd. niet nalaten kan te zien, dat het oogmerk, dat Christus deze vierentwintig jaren en meer, beoogd heeft, is, dat Hij 't gezelschap, van zo'n zondig schepsel in de hemel met Zich mag hebben tot in alle eeuwigheid; en omdat Hij niet wil, dat is de kracht van Zijn liefde, genieten Zijns Vaders heerlijkheid, en die kroon die Hem toekomt door eeuwige voortbrenging, zonder u ook met name, Joh. 17:24; 10:16; 14:3. Zo geloof dan, mevrouw, geen kwaad van Christus; luister naar geen droeve geruchten, die Zijn roeden, Hem aangaande, bij u maken. Hij heeft u liefgehad, en u gewassen van uw zonden, en wat wilde u meer hebben? Is dat te weinig, tenzij Hij al de kruisen verschuift en uitstelt, totdat u bent, waar u wezen zult, buiten alle vatbaarheid om te zuchten, of kruis te ontvangen? Ik hoop, dat u niet meer, niet groter, niet voortreffelijker verzoek kunt begeren, dan Christus en de gemeenschap met

het Lam voor eeuwig. En indien die begeerte in de hemel beantwoord wordt, gelijk ik zeker ben, dat ze zal, en u kunt niet loochenen, of het is u verzekerd, zo is dan het missen van de geringe toevallen van een levende man, van vele kinderen, van een gezond lichaam, van een gemakkelijk leven in de wereld, zonder 't minste ongemak, u edelmoedig vergoed, en het kan wel troostrijk gedragen worden. Genade, genade zij met uw HoogEd.

Uw HoogEds. zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
Londen, 16 oktober 1645

316. Aan Barbara Hamilton

Lieve zuster!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u.

Ik heb met droefheid geboord, dat New-Castle nog één meer, boven de vorige, weggenomen heeft op een bloedige wijze, namelijk uw schoonzoon, en mijn vriend. Maar ik hoop, u hebt zoveel van Christus geleerd, dat u niet ziet naar de raderen, die rondlopen op de aarde; aarden vaten moeten met hun Maker niet twisten; stukken van zondig leem mochten door hun redekavelen en twisten met de Pottenbakker, het werk van Hem, Die Zijn vuur in Sion en Zijn oven in Jeruzalem heeft, wat verderven, gelijk de varren, zwetende en worstelende in de voren ploegende, hun juk zwaarder maken; maar in stilheid en rust zult u behouden worden. Indien mensen iets doen tegen ons hart, zo mogen wij vragen: wie deed het? En wat is er gedaan? En waarom. Wanneer God iets zodanig doet, zo moeten wij vragen: Wie het gedaan heeft? En wij moeten weten, dat dit van de Heere komt, Die wonderlijk is van raad; maar wij moeten niet vragen wat, of waarom? Indien het van de Heere is, gelijk er zeker geen kwaad is in de stad, dat niet van Hem is, Amos 3:6, zo is 't genoeg; het schoonste aangezicht van Zijn onbesmette wijze van doen, is maar op komende weg, en u moet Zijn werken zowel als Zijn Woord geloven. Een geweldige dood deelt mee met Christus in Zijn dood, die geweldig was; er is weinig aan gelegen door wat weg wij naar de hemel gaan; 't gelukzalige huis is het al; alwaar de ruwheid van de weg zal vergeten worden. Hij is naar huis gegaan, naar een vriendenhuis, en Hij is verwelkomd, en de loop is geëindigd. Die tijd is vergolden met een eeuwigheid, en voor koper is goud gegeven. Gods orde is met wijsheid. De man gaat naar huis voor de vrouw, en het zal niet lang aanlopen, of de drang van de markt zal over zijn, en er zal een ander geslacht zijn, waar wij nu zijn; en eindelijk zal 't huis leeg zijn, en niet één van 't menselijk geslacht zal op de aarde gelaten worden, binnen het zesde gedeelte van een uur, nadat de aarde met de werken die daarop zijn, met vuur zullen verbrand zijn. Ik vrees meer, dat Christus bezig is, om te vertrekken, als Hij zoveel van Zijn huisraad voorshands wegvoert. Wij kunnen de Almachtige geen wetenschap leren. Wanneer Hij de kogel bestuurde tegen Zijn knecht, om de ziel daaruit te halen, zo kon geen wijs man tot God roepen: *verkeerd, verkeerd, Heere*; want hij is de Uwe. Er is geen nevel voor de ogen des Heeren, die wonderlijk is van raad. Indien Sion met het bloed van uw schoonzoon gebouwd wordt; zo kan de Heere, die diep is van raad, de stenen van Sion door bloed aaneen doen kleven, en zelfs door dat bloed, dat kostelijk is in Zijn ogen. Christus heeft nu minder arbeiders in zijn wijngaard, dan Hij tevoren had, maar Hij heeft meer getuigen voor Zijn zaak, en voor des Heeren Verbond met drie volkeren. Hetgeen Christus' winst is, dat is uw verlies niet; laat niet 't geen Zijn heilige en wijze wil is, uw droefheid zijn. Hoewel ik inderdaad oordeel, dat ik een deel had aan Zijn dode knecht, nochtans omdat hij in Christus leeft, zo laat ik de

hoop varen, die ik van zijn voorspoedig arbeiden in de predikdienst had; ik weet, hij prijst nu de genade, die hij hier had moeten prediken; en indien er nu in de hemel iets beters op zijn hoofd was, dan een kroon, of iets voortreffelijker dan de hemel, hij zou het neerwerpen voor de voeten van Hem, Die op de troon zit. Geef dan Christus de eer, gelijk Hij nu doet, en zeg: Uw wil geschiede. De genade en de vertroosting van Christus zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, 15 november 1645

Een brief van Rutherford, staande voor zijn boek genaamd: "De beproeving en triomfering van 't geloof."

317. Aan de rechterwaarde vrouwe, mevrouw Johanna Cambel, markgravin van Kenmure, zuster van de recht edele en machtige markies van Argyl

Mevrouw!

Ik zou klagen over veel twistende en te veel schrijvende tijden, indien ik reeds niet zo diep geoordeeld werd in deze schuld, als degenen, die ik beschuldig; maar in waarheid, terwijl wij trachten een weinig gewicht van de waarheid te winnen, is het veel, zo wij niet een talentpond van goedheid en christelijke liefde verliezen. Doch ik ben verzekerd, hoewel zoveel kennis en licht nodig is, als ons dienen mocht, om veilig te wandelen, in te onderkennen de zekere eindpalen van de goddelijke waarheden, van iedere valse weg; en laat het zo wezen, dat het onderzoeken van de kwestie van de tijd alleen een nuttig en nodig kwaad was, nochtans de afgaande gestalte van de ergste tijd van de wereld, de ouderdom van de tijd, terwijl de eeuwigheid zozeer nadert, vereist van onze handen nodige goede dingen; 't is een ongeluk, indien de nachtwacht, op het punt van 't eerste krieken van het morgenlicht, vast in slaap valt, als hij de gehele nacht door gewaakt heeft. Het is nu nabij de morgenschemering van de opstanding. O, hoe gelukzalig zijn wij, zo wij komen bezorgen ons ene nodige? Het is onze gedachten wel waardig, dat een engel, die nooit geschapen was, zo ik oordeel, staande op zijn eigen land, het verschil, dat door de spotters gemaakt is, 2 Petrus 3:3, geslecht heeft door een eed, ja dat Hij met Zijn hand opgeheven naar de hemel, gezworen heeft bij Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, Die de hemel geschapen heeft, en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daarin is, en de zee en hetgeen daarin is, dat er geen tijd meer zijn zal, Openb. 10:5, 6. Indien de eeuwigheid rechterlijk vastgesteld is door de eed Gods, als een zaak, die nu nabij voor de deur is. en dat nu reeds zestienhonderd jaren omtrent geleden, zo is het hoog tijd, dat wij er aan denken, wat wij zullen doen, als het aardse huis van deze Tabernakel, hetwelk maar is ons zomerhuis, dat ons maar het vierde deel van een jaar kan hebben, zal gebroken zijn. De tijd is maar een korte doorgang; snel worden wij er doorheen gevoerd; onze roos verwelkt, eer zij tot haar beste gestalte komt. Ons deel van deze kortademige schaduw, de duimbreedte, de halve kubiek, de arm spanlengte van tijd, vliegt zo snel weg als een weversspoel, die in een ogenblik over duizend draden heen springt, Job 7:6. Hoeveel honderd uren springt onze hijgende lemen post over, wegvliedende, gelijk jachtschepen, en gelijk de arend naar het aas toevliegt? Job 9:25, 26. Indien de dood zover af was van onze kennis, als de graven en doodkisten, die de dood prediken aan onze ogen, nabij zijn aan onze zinnen, als voerende de reuk van de dood tot onze adem, zodat wij niet kunnen nalaten te erkennen, dat wij maagschap zijn van 't verderf; zo zouden wij noch de profeten noch de apostelen geloven, als zij

zeggen: alle vlees is gras, en, 't is alle mensen gezet, te sterven. Eeuwigheid is een groot woord, maar de zaak zelf is groter; de dood, het uiterste punt van onze korte lijn, leert ons wat wij zijn, en wat wij zullen zijn.

Indien Christus, en de staat van de zaken, waarin wij nu zijn, en de voortreffelijkheid van de vrije genade alle gezien werden in hun eigen luister en verf, wij zouden veel wijsheid van die drie leren.

Christus vordert weinig, in liefhebbers te overwinnen, omdat wij Zijn gedaante niet gezien hebben op enige dag. Wij zien niet op Christus, maar op de toevallen, die benevens Christus zijn; en daarom zijn er weinigen, die Christus zeer dierbaar en kostelijk schatten. Maar er is geen roos buiten de hemel, of er is een smet, en een doorn uitgroeiende, uitgenomen die een enige Roos van Saron, die heerlijkheid uitboezemt; ieder blad van de roos is een hemel, en dient tot de genezing van de volkeren, elk wit en rood erin is onvergelykelijke heerlijkheid; elke daad van uitwaseming van de reuk ervan, van eeuwigheid tot in eeuwigheid, is onbevleete en onvermengde gelukzaligheid. Christus is de voornaamste, de heerlijkste bloem, de ongeschapen kroon van de hemel, de liefde en blijdschap van mensen en engelen. Doch de fonteinliefde, het fonteinvermaak, de fonteinblijdschap van mensen en engelen is meer: want daaruit vloeien al de zeeën, springaders, rivieren, en vloedende van liefde, vermaak en blijdschap. Verbeeld u, dat al de regen en dauw, al de zeeën, fonteynen, en beken van de schepping af; in een wolk waren, en deze dan vermenigvuldigd in maten, tot in 't getal van vele miljoenen van miljoenen, en dan verdeeld in druppelen van stortregens, tot een getal van mensen en engelen, zo groot als daarmee zou overeenkomen. Dit zou een geschapen wolk zijn, en zij zou in een zekere periode van tijd eindigen; en die vreselijk grote wolk van zoveel rivieren en druppelen zouden uitdrogen en niet meer regenen. Maar wij kunnen van Christus zo niet denken. Want indien wij ons zouden inbeelden, dat miljoenen van mensen en engelen een mede eeuwig afhankelijk wezen hadden met Christus, en zij eeuwiglijk waren geweest in de daad, van genade te ontvangen uit Zijn volheid: dan zou de uitvloeijing en uitgang van de genade eeuwig zijn, gelijk Christus is: want Christus kan niet mat noch moe worden van eeuwigheid af, Christus te zijn: en dus moet Hij, en Hij kan niet anders, dan zijn een oneindige eeuwig vloeiende zee, om stromen en vloedende van grenzeloze genade uit te laten, en uit te storten. Als u stelt, dat de roos eeuwig was, zo moet ook de zoete reuk, de liefelijkheid van versheid en kleur eeuwig zijn.

Och, wat is het een gelukzaligheid voor een ziel, haar voortreffelijkheid te verliezen in Zijn alles overklimmende heerlijkheid! Wat een geluk voor het schepsel, zijn kleine alles te werpen in Christus' onvergelykelijke algenoegzaamheid! Konden al de stromen weer inkeren in de fonteyn en eerste springader, zij zouden in een zoeter en vaster bezitting van hun wezen gehouden worden in de schoot van hun eerste oorzaak, dan in hun geleende kanalen, waarin zij zich nu bewegen. Onze nabuurschap bij, en inkeren, om met onze geleende goedheid tot in alle eeuwigheden te wonen in de fonteyn Gelukzaligheid, Jezus Christus, is de vaste en hechte genieting van ons eeuwig gelukzalig wezen. Christus is de uiterste ronde cirkel, de natuurlijke eerste springaderen, en 't element van geleende druppelen, en kleine deeltjes van geschapen genade. De roos is 't zekerst in wezen en in schoonheid op zijn eigen struik en wortel. Laat het leven en sap eeuwiglijk zijn in de struik en wortel en laat de roos haar eerste vereniging behouden met de wortel, en zij zal nooit verwelken, nooit haar bloesem noch verse schoonheid afwerpen. Het is geweld voor een begenadigde geest, af te zijn van zijn tronk en wortel, vereniging hier, is leven en gelukzaligheid; daarom is het laatste gebed

van de canonieke Schrift om vereniging te hebben, Openb. 22:20: Amen. Ja kom, Heere Jezus.

Het zal wel niet zijn, voordat de Vader en Christus, de voorname en eerste Erfgenaam, en al de wenende kinderen onder één dak zullen zijn, in het koninklijk paleis. Het is een soort van verborgen verminktheid, dat het Hoofd een arm of vinger mist, en het is een geweldige en gedwongen staat voor arm en vinger, van het hoofd afgescheiden te zijn. De heiligen zijn kleine deeltjes van de verborgen Christus, ziek van liefde naar vereniging. De vrouw van de jeugd, dat haar man enige jaren lang mist, en verwacht, dat hij tot haar zal terugkeren van over zee en land; is dikwijls aan de oever, elk schip dat de oever nadert, is haar nieuwe vreugde; haar hart bemint de wind, die hem tehuis zal brengen; zij vraagt iedere passagier naar nieuws. Och hebt u mijn man niet gezien? Wat doet hij? Wanneer zal hij komen? Is hij scheep gegaan, om terug te keren? Elk schip, dat haar man niet meebrengt is haar een hartbreking. Wat een begeerten heeft de Geest en bruid, om te horen wanneer de Man Christus tot de machtige engelen zal zeggen: Maakt u gereed tot de reis, laat ons neerdalen, en scheiden de lucht, en buigen de hemel. Ik zal mijn gevangenen van hoop tot Mij vergaderen: Ik kan Mijn Rachel en haar wenende kinderen niet langer missen. Ziet ik kom haastelijk om de volkeren te oordelen. De Bruid, de vrouw des Lams wenst zegen over de voeten van de boden, die zulke tijdingen prediken: Verblijd u, o Sion, doe uw sierlijke klederen aan, uw Koning komt. Ja zij heeft liefde tot dat deel van de lucht, dat gescheurd en gekleefd zijnde, zal wijken voor haar Man, als Hij Zijn heerlijke hand door de wolken zal steken, en komen rijden op de regenboog en wolken, om haar tot Zich te nemen.

De staat van Gods volk in de drie koninkrijken vereist, dat wij nu wijselijk opmerken.

1. Er is een spraak van de Heere Zijn vuur in Sion, en van Zijn oven in Jeruzalem. Konden wij maar verstaan de stem van de roepende roede. Gods pijlen vliegen over ons, en nevens ons: maar wij zien weinig van God erin. Wij zeilen, maar wij zien geen oever; wij vechten, maar wij hebben geen overwinning; de krachtadigheid van de tweede oorzaken is de gehele last van 't werk; en deze last leggen wij op de schepselen, doch 't is meer dan zij dragen kunnen, en niet op de Heere. God roept lamheid en kreupelheid over de schepselen en menigte, opdat Zijn uitmuntendheid van de werken temeer gezien wordt.
2. Vele zijn vrienden van het succes van de hervorming, maar niet van de hervorming; 't geloof van de mensen gaat mee met de beloften, totdat de Voorzienigheid hen de beloften tot leugens schijnt te maken: vele zien God in deze verwarringen in de drie koninkrijken, door een licht in een sleutelgat; maar zij vallen af; omdat hun vereniging met de zaak Gods een vriendelijkheid aan Christus was door geweld. Het is geen vriendenbezoek, naar een vriend zijn huis gedreven te zijn, om droog te zijn, als er een stortregen komt, en dan bij gelegenheid vrouw en kinderen te bezoeken. Christus heeft te veel gelegenhedsvrienden, doch dit is de grond van alles: Ik heb Jezus Christus lief, maar ik heb de gave niet, van levend voor Christus verbrand te worden. O hoe gerust zou het geloof ons aan land zetten, buiten het kanonschot van de overmachtigende kracht van een zwarte ure van de duisternis! Het geloof kan ons bekwaam maken, om gewillig voor Christus door een ruim deel van helse pijn te gaan: De Heere geve ons geen verlof, om uitzinnig te zijn door wereldse wijsheid.
3. Wanneer de verzoeking slaapt, dan is de uitzinnige man wijs; de hoer is kuis; maar wanneer 't vat geopend wordt, dan komt er uit, hetgeen er in is, hetzij wijn of water; doch indien wij aandachtig luisterden naar de huichelaars, wij zouden horen,

dat de snaren van de luit jammerlijk tegen elkaar slaan: want de huichelarij is verstaanbaar, en zij kan uitgevonden worden.

Wilden de Parlementen van Christus beginnen, wij zouden niet vrezen hetgeen, waarvan wij zeker reden hebben, om het te vrezen: Een wee is over, een ander wee komt. De profeten in de drie koninkrijken hebben zich niet bekeerd van het bijgeloof, eigenwillige godsdienst, afgoderij, vervolging, heiligschennis, en sleurdienst, die hen verachtelijk maakte voor het volk; en de rechters en vorsten, die het recht in gal en alssem verkeerden, zijn niet verootmoedigd, wegens dat ze een strik zijn geweest te Mispá, en een uitgespannen net op Thabor. Niemand heeft berouw, en keert zich van zijn boze weg, niemand slaat op zijn heup, zeggende: wat heb ik gedaan? Het is niet anders dan zwarte papisterij, de naam zijnde veranderd en niet de zaak, te denken, de verleden zonden van het land zijn voorbij, en enigerlei hervorming voor het toekomende is voldoende bij God, ex opere operato, door het gewrochte werk. Ja de verdeeldheden van de Kerk zijn een zwaarder plaag, dan het woedende zwaard. Deze zelfde zonden tegen de eerste en tweede tafel, het verzoenen van ons met Babel, de hoogmoed, geschenken nemen, verdrukking, onreinheid en onmatigheid, ongestraft, bloedschuld rakende aan bloedschuld, en niet gewroken, ijdelheid van kleding, een beleden weg van zaligheid door allerlei godsdienst, hoedanig zij ook zij, worden nu begaan op een ander toneel, door andere mensen, maar het zijn diezelfde zonden (alia scene eadem fabula) indien die opperhoofdigheid, die de vleiende bisschoppen van Jezus Christus namen, en gaven aan de koning, Christus nog afgenomen en de mensen gegeven wordt; indien Christus' kroon van Zijn hoofd gestoten wordt, er is niet aan gelegen, wiens hoofd zij verwarmt, zij wordt op beide wijzen van Christus genomen.

Ik zal bidden, dat de vetheid van Jakobs vlees hierom niet mager wordt, Jes. 17:4, en dat de strijd van Brittanië mocht vervuld zijn! Maar indien de getrouwe wachters weten, welk uur van de nacht het nu is, zo is er maar weinig waarschijnlijkheid, van dat de verlossing van Brittanië nabij is aan het dagen; of dat onze lucht haast zal opklaren. Och dat 't jaar 1645 zwanger was, om het heil van Brittanië voort te brengen! Het was eens even zo ongelooflijk, dat de vijand zou ingegaan zijn binnen de poorten van Jeruzalem, Klaagl. 4:12, als het nu is dat zij kunnen inkomen binnen de havens van Londen, Edinburgh, of Dublin. Dit spreek ik niet om de vijandelijke ruiters aan te moedigen; want gewis, God waakt over hen tot wraak; maar opdat wij niet verder voortgaan trouweloos te zijn tegen Christus; de zwakheid van nieuwe hersenen, verzinnende nieuwe godsdiensten, en vermenigvuldigende de goden. Want twee onderscheiden en recht strijdige godsdiensten, geven zoveel als bewijs (interpretativé) van twee verschillende goden, naar het getal van onze steden, moet komen van de verrotheid van onze harten. Och, of wij onderwezen konden worden, eer het besluit, hetwelk zwanger is van plagen over de zondaars te Sion, een knecht voortbrengt, en eer de lange schaduwen van de avond over ons uitgestrekt worden.

Maar van dit onderwerp nu niet meer. Genade is de stof van het volgende traktaat. Wanneer de genade òf verkeerd wordt in geschilderde, doch in waarheid verrotte natuur, gelijk de Arminianen doen, òf in ontuchtigheid en wulpsheid, gelijk anderen doen, zo is de dwaling in mijn ogen van een ver andere en hogere verf, dan de gevoelens omtrent kerkelijke regering. Stijf aan te kleven aan de dwalingen van de Antinomianen, wetsbestrijders, met een hardnekkige en eindelijke verharding erin, beide in opzicht van geloof en gevoeglijke praktijk ervan, zou ik oordelen, dat aan geen wedergeboren mens is toe te schrijven; want het is een gevoelen, niet op de kant en eindpalen, maar in het

midden van 't blad, en te nader aan het middelpunt en de levende partijen van het Evangelie. Indien iemand gestoten is, dat ik hen graag zou vertoornen met goedwilligheid tot de genade, zo zal ik strijden en pogen, mij alleen te wreken met liefde en medelijden over hun zielen.

Indien enige van deze predikatiën weleer kwamen tot uw HoogEds. oren, en nu tot uw ogen, misschien in meer Engelse taal; nademaal ik licht vertoefd heb, totdat de laatste druiven wat rijper waren; zo hoop ik dat het zal verschoond worden dat ik zo vrijmoedig ben, dat ik uw naam vooraan zet, dat ik waarlijk niet gedaan zou hebben, indien ik niet geweten had van uw praktische kennis omtrent dit edele en voortreffelijke onderwerp, de vrije genade van God; ik kon hiervan meer spreken, maar ik heb liever de genade, dan begenadigde personen aan te prijzen. Ik weet, dat Jezus Christus, Die door Zijn koninklijke tegenwoordigheid de hemel verheerlijkt en riekend maakt, en Die de hemel der hemelen tot de uiterste eindpalen met heerlijkheid bestrooit, ons aangeprezen wordt, dat Hij was vol genade, een vat tot de lippen toe vervuld, Ps. 45:3; Joh. 1:16. Ja, de genade heeft beide, onze personen en onze diensten gekocht, 1 Petrus 2:24, 25. Gelijk hij, die een gevangene koopt, niet alleen geld geeft voor zijn persoon, maar ook voor al de beweging, woeling, en arbeid van zijn lichaam, benen en armen. En de rantsoenerende genade is zo volkomen, dat de Satan gemakkelijk macht heeft, om voor iemand van de verlostens iets te bieden, maar niet om iemand te kopen, niet meer dan een koopman andermans gekochte goederen kan kopen, zonder zijn toestemming. Al onze gelukzaligheid die hier groeit aan de banken van de tijd, is maar dun gezaaid, gelijk de aardbeien aan de zeezanden; alle goede gaven van de natuur, die wij hebben zonder genade, zijn gelijk een schone lelie, doch er is een worm aan de wortel ervan, zij verwelkt van de wortel tot de top; gaven zonder genade verdorren ras; zij verbreken en verootmoedigen niet; genade doet het beide. Genade is zoveel kostelijker en zoeter, omdat, hoewel zij is de uitslag van zonde, in de daad van vergeving, en van genezing van zondige lamheid, zij geen andere springader heeft, dan de ingewanden Gods, bewogen en binnen in Hem geroerd alleen door onbevleete en heilige goedheid. De genade is van de Koning Zijn huis, van de hemel alleen afkomstig; het onderwerp, of de persoon waarin zij woont, heeft niets toegebracht tot de schepping van zo'n edele rank. Om deze oorzaak inzonderheid heeft Christus de schoot van Zijn Vader verlaten, en is met vlees en met onze natuur bekleed, opdat Hij mocht wezen een massa, een zee, en een grenzeloze rivier van zichtbare, levende, en ademende genade, opzwellende tot de hoogte van de bewoonbare wereld niet alleen, maar ook tot de zijden van de hemel der hemelen, om te bevochtigen mensen en engelen; zodat Christus, als het ware, sprekende genade was, Ps. 45:3, Luk. 4:22, zuchtende genade, wenende, uitroepende wegens verschrikking, stervende, verwelkende voor zondaars, en weer levende, Hebr. 2:9, Joh. 3:16, Rom. 8:32, 33. En nu is Hij verheerlijkte genade, neerdruipende, neerregenende vloed van genade op Zijn leden, Ef. 4:11—16; Joh. 14:16, 17; 16:7, 13. Christus nu voor ons biddende aan Gods rechterhand, is deze zestienhonderd jaren de grote Appelboom, latende neervallen appelen des levens: want er is een gedurige oogst geweest, sinds Christus naar de hemel voer, en de druiven van de hemel zijn rijp, al wat van die boom valt, bladeren, appelen, schaduwen, reuk, bloesems, zijn maar stukken van genade, afgevallen van Hem, Die de volheid van alles is, en alle dingen vervult. Wij zullen nooit volkomen gelukzalig zijn, voordat wij allen onder de appelboom zitten in een onmiddellijke vereniging. Dit is een vreemd stuk, bij wege van deelneming van de goddelijke natuur. Christus sloot een onvergelykelijke verklaring van vrije genade aan het kruis, en nu handelt Hij, en is Voorspraak voor genade, en voor de toepassing van de genade van verzoening in de hemel, 1 Joh. 2:1, 2. En door een verklaring van genade

heeft Hij al de uitverkorenen en gerantsoeneerden gegraveerd als een zegel op Zijn hart; en Christus zijnde Gods Metgezel, Zach. 13:7, de Man die recht tegenover Zijn oog staat, zo wordt de eerste opening van Gods oogleden geëindigd op Christus' borst, en op het ingraveersel van de vrije genade. Al de heerlijkheid van de verheerlijkten is, dat ze beide in 't lagerhuis en in t hogehuis, zelfs als zij zijn de staten en HoogEdelen van de hemel, eeuwige en vrije bezitters van de genade zijn; zodat een ziel geen schoner erfenis kan begeren, dan het Vaders goed, lot, en erfenis van vrije genade. Nu aan deze genade uw geest bevelende, als een erfgenaam van de genade, zo blijf ik

Uw HoogEd. zeer verplichte en gediensstige in de God der genade,
Samuël Rutherford
Londen, 1645

318. Aan een Christenvriend, op de dood van zijn vrouw

Waarde vriend!

Ik wens met u te lijden, in 't verlies van een liefhebbende en goede vrouw, die nu voorgegaan is, naar de order en 't bestel van Hem, Wiens verstand onnaspeurlijk is, waarheen u volgen moet. Hij Die de dag van gisteren gemaakt heeft voor de dag van heden, en het eerste geslacht in geboorte en leven heeft doen zijn voor dit tegenwoordig geslacht, en sommige bloemen heeft doen bloeien en verwelken en sterven in de maand mei, en andere in de maand juni, kan niet beschuldigd worden wegens de orde die Hij gemaakt heeft omtrent ziellose zaken. En Hij moet hier ook orde houden, opdat de een de ander mocht begraven. Daarom hoop ik, dat u stom en stilzwijgend zult zijn; omdat de Heere het gedaan heeft; 't geen de schepselen of onderoorzaken doen in zondige misvattingen, dat wordt in wijsheid beschikt door uw Vader, aan Wiens voeten uw ziel en uw hemel ligt, en zomede de dagen van uw vrouw. Indien de plaats, die zij verlaten heeft, iets anders was dan een gevangenis van zonde, en het huis, waar zij naar toe is, iets anders dan waar haar Hoofd en Zaligmaker Koning van 't land is, uw droefheid zou redelijker geweest zijn. Maar ik vertrouw, dat uw geloof van de wederopstanding van degenen, die in Christus gestorven zijn, tot heerlijkheid, en onsterfelijkheid, u zal opleiden, om uw verlangen naar haar op te schorten, totdat de morgen van die dag aankomt, wanneer de archangel zal wederkomen met een geluid, om al Zijn gevangenen uit het graf tot Zichzelf te vergaderen. Dit te geloven, is 't best voor u, en stil te zwijgen, omdat Hij 't gedaan heeft, is uw wijsheid; het is veel, dat men uit des Heeren school van beproeving wijzer, en in Gods wegen ervarener uitkomt. En het is uw geluk, dat wanneer Christus een ader opent, Hij niet dan kwaad bloed van de zieke aftrekt. Christus heeft het verstand, om de kunst van barmhartigheid te oefenen in het tuchtigen, indien anders onze verdorvenheid het niet verderft. Wij kunnen van onszelf het tin, lood en schuim, dat in ons blijft, niet wegnemen. En indien Christus niet Meester van 't werk is, en indien de oven alleen gaat, en Hij niet nabij staat bij het smelten van Zijn Eigen vat, zo zou de arbeid verloren zijn, en tevergeefs zou de smelter smelten. God weet, dat sommigen van ons veel vuur, zweet, en moeite verspild hebben aan onze Heere Jezus, en 't vat is bijna verdorven, de oven en roede Gods verdorven, en het daglicht onnut geweest, en het verworpen metaal niet weggenomen; zodat sommigen zullen moeten antwoorden aan Gods Majesteit voor het misbruik van vele goede kruisen, en het verlies van rijke verdrukkingen, zonder een vreedzame vrucht der gerechtigheid; en het is wel een droevige zaak, wanneer de roede vervloekt is, dat er nooit vrucht op groeien zal; en tenzij Christus' dauw op onze verdrukking valt, en Zijn zomerzon daarop schijnt, en Zijn genade die achtervolgt, om die Gode vruchten te doen dragen, zo zijn ze ons zo

vruchteloos, dat onze kwade grond, die vruchtbaar en vet genoeg is voor doornen, een oogst van schadelijk onkruid afwerpt. De roede, gelijk de profeet zegt, Ezech. 7:10, 11, heeft gebloed, de hovaardij heeft gegroend, het geweld is opgerezen tot een roede van de goddeloosheid; en dat alles is mijn geval geweest onder vele roeden, sinds dat ik u zag. De genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, 1645

319. Aan een Christelijke broeder

Eerwaarde en veelgeliefde in de Heere!

Het kan wezen, dat ik te lang stilgezwegen heb; maar ik hoop, u zult het niet toeschrijven aan mijn vergeten van u. Gelijk ik gehoord heb van de dood van uw dochter, met bezwaardheid van het gemoed van uwentwege, zo ben ik zeer vertroost, omdat zij aan u en aan andere getuigen blijk gegeven heeft, van haar hoop van de wederopstanding van de doden; gelijk gezaaid koren niet verloren is, want er is meer hoop van 't geen gezaaid is, dan van 't geen gegeten is, 1 Kor. 15:42, zo is het ook in de opstanding van de doden; het lichaam wordt gezaaid in verderfelijheid, en het wordt opgewekt in onverderfelijheid; het wordt gezaaid in oneer, en het wordt opgewekt in heerlijkheid; ik hoop, dat u naar de oogst wacht; 1 Thess. 4:14, Want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die ontslapen zijn in Jezus terugbrengen met Hem. Zo zijn ze dan niet verloren, die ingezameld zijn tot die gemeente van de eerstgeborenen, en de gehele vergadering van de heiligen; hoewel wij haar niet voorbij kunnen lopen, noch achterhalen degenen, die voorgegaan zijn, nochtans zullen wij haar haast volgen; en het onderscheid is, dat zij het voordeel heeft van ettelijke maanden of jaren bezitting van de kroon, voor u en haar moeder: en wij nemen het niet kwalijk, indien onze kinderen ons vooruitlopen in 't leven van de genade; waarom zijn wij dan droevig, indien zij ons voorgaan in de verkrijging van het leven van de heerlijkheid? Het mocht schijnen, dat er meer reden is van droevig te zijn, wegens dat onze kinderen na ons blijven leven, dan dat ze voor ons verheerlijkt worden en sterven; al het onderscheid is in enige armelijke hongerige toevallen van tijd, min of meer, vroeger of later; zo stierf het Godzalige kind, hoewel jong, nochtans honderd jaren oud; en u kon ze nu niet beter uitbested hebben, hoewel de keuze van Christus was, en niet de uwe. Gewis, mijnheer, u kunt nu niet zeggen, dat ze tegen de wil van haar ouders getrouwd is; indien zij leefde, zij had gereeder kunnen vallen in de hand van een erger man; maar kunt u wel denken, dat ze in de handen van een beter had gevallen kunnen zijn? En indien Christus aan uw huis trouwt, dat is uw eer, en niet een oorzaak van droefheid; dat Christus aan iemand van de uwen Zijn deel zou geven, eer zij uw deel geniet, is dat geen grote liefde? Het vaderlijk erfdeel is groter, dan iemand anders kon geven; zo'n goede man te krijgen, dat is onmogelijk; te zeggen: een beter, dat is godslastering. De Koning en Prins der eeuwen kan haar beter houden, dan u kunt doen. Terwijl zij leefde, kon u haar aan Christus toevertrouwen, en haar aan Zijn bewaring bevelen; nu hebt u haar door een nageloof aan Hem opgedragen, in Wiens schoot zij allen slapen, die in de Heere gestorven zijn. U wilde haar geleend hebben, om de Heere op aarde te verheerlijken; en Hij heeft haar geleend, onder belofte van haar weer te herstellen, 1 Kor. 15:53, 1 Thess. 4:15, 16, om een instrument te zijn, om Hem in de hemel onmiddellijk te verheerlijken; het zondeloos verheerlijken van God is beter; dan Hem zondig verheerlijken; en gewis, uw gebeden, haar aangaande zijn vervuld. Ik zal

wensen, dat u even zo gezind mocht zijn, indien het de Heere behaagde, op dezelfde wijze over haar moeder te beschikken. Christus kan geen ongelijk op u vermenigvuldigen; indien de liefde Gods de fontein is, gelijk ik hoop van ja, zo wordt u met verlies verrijkt. U wist alles, wat ik zeggen kan, beter, eer ik in Christus was, dan ik het kan uitdrukken. Genade zij met u.

De uwe in Christus Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, 6 januari 1646

320. Aan een christelijke vrouw

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Indien de dood, die voor u en ons allen staat te wachten, iets anders was dan een vriendelijke losmaking en verwisseling, en niet een verbreking van 't leven, zo zou het een harde reis schijnen, te gaan door zo'n droevige en donkere doorgang, zo'n doornig dal, als er is de bezoldiging van de zonde. Maar ik ben verzekerd, dat u de weg kent, hoewel uw voet nooit trad in die zwarte schaduw; het verlies van 't leven is u tot winst, indien Christus Jezus het einde is, en het huis van verblijf, op het eind van uw reis; zo is er geen vrees; u gaat tot een Vriend.

En aangezien u gemeenschap met Hem gehad hebt in dit leven, en Hij een pand van u heeft, namelijk het breedste deel van uw liefde en hart, zo mag u de dood met blijdschap in het aangezicht zien; indien 't hart in de hemel is, zo kan het overblijfsel van u niet gevangen gehouden worden van de tweede dood. Doch hoewel Hij dezelfde Christus is in het andere leven, die u Hem hier bevonden hebt te zijn; zo is Hij toch zover in voortreffelijkheid, schoonheid, zoetheid, bestralingen en afschijnsel van Majesteit, boven 't geen Hij hier scheen te zijn, wanneer Hij gezien wordt, gelijk Hij is, dat u Hem niet kennen zult, en Hij zal een nieuwe Christus schijnen; en kussen, ademingen, omhelzingen, de reuk en de olie van Zijn Naam over u uitgestort, zullen blijken meer van God, en een sterker reuk van de hemel, van de eeuwigheid, van een Godheid, van majesteit en heerlijkheid daar te hebben, dan hier. Gelijk water bij de fontein, appelen in de boomgaard en nevens de boom, meer dan hun natuurlijke zoetheid, smaak en liefelijkheid hebben dan wanneer zij enige honderden mijlen ver tot ons overgevoerd zijn. Ik meen niet, dat Christus in de overvoering iets van Zijn zoetheid kan verliezen; of dat Hij in Zijn Godheid, en beminnelijkheid van Zijn tegenwoordigheid tot erger kan veranderen, tussen het kleine stipje van de aarde, waarop u bent, en de rechterhand van de Vader, ver boven alle hemelen; maar de verandering zal in u zijn, wanneer u nieuwe zinnen zult hebben, en uw ziel een dieper, en bekwamer vat zal zijn, om meer van Christus in te nemen, en wanneer de middelen, de wagen, het evangelie, waarin Hij nu gevoerd wordt, en de instellingen, die Hem tot ons nederbrengen, zullen aan een kant gelegd worden; gewis u kunt nu niet gezegd worden, Hem van aangezicht tot aangezicht te zien, of te drinken van de wijn van de hoogste fontein, of zeeën en stromen van verse liefde in te nemen, en dat onmiddellijk, zonder vaten, middelen of gezanten, bij de fontein zelf, gelijk u weinige dagen hierna doen zult, als u zo nabij zult zijn, dat u met Christus zult zijn, Luk. 23:43, Joh. 17:24, Filip. 1:23, 1 Thess. 4:17.

U zou ongetwijfeld een dag, ja vele dagen reizen kunnen besteden op aarde, om naar de hemel te gaan, en iets van Christus af te halen; hoeveel te meer mocht u gewillig zijn om een reis te doen, of in persoon naar de hemel te gaan. 't Is geen tijd verloren, maar eeuwigheid gewonnen, om de voile Godheid te genieten, en dan op zo'n wijze, dat Hij daar niet is in Zijn gewoon werkdagsgewaad, om zo te spreken, gelijk Hij hier met ons

is, in een druppel, of tiende deel van een nachtsbedauwing van genade en zoetheid. Maar Hij is daar in Zijn bruijloftskleed van heerlijkheid en rijkdommen, kostelijker en dierbaarder in een boord of knoop van dat kleed van een oorspronkelijke majesteit, dan een miljoen van werelden. O, de put is diep! Dan zult u oordelen, dat de predikers en zondige gezanten op aarde Zijn lof maar hebben verdorven en geschonden, als zij van Hem spraken en van Zijn schoonheid predikten.

Helaas! Wij maken Christus maar zwart, en minder beminnelijk, doordien wij zulke droge, koude, lage en weinig betekende uitdrukkingen voortbrengen, bij de dochteren van Jeruzalem, van Zijn allerhoogste alles overklimmende oppervoortreffelijkheid. Gewis, ik heb voor mijn deel in deze menigmaal gezondigd. Buiten twijfel voldoen de engelen hun plicht niet naar hun verbintenis, wegens dat Christus hun voeten bewaarde van te vallen met de verloren duivelen; hoewel ik weet dat zij niet ten achteren zijn, in te gaan tot het uiterste van geschapen kracht. Maar in ons prijzen is zonde, ook zonde in de grote, behalve andere zonden. Maar ik laat dit daar; 't is voor mij te diep. Ga en zie, en wij wensen met u te gaan; maar wij zijn geen meesters, in over ons eten te beschikken. Indien u op die laatste reis op een slang treedt op de weg, en daardoor een wond in uw hiel krijgt, gelijk het Jezus al voor u gebeurd is, zo zal toch het litteken van de wond niet gekend worden in de opstanding van de rechtvaardigen. De dood is maar een vreselijke stap, over de tijd en zonde heen, naar de zoete Jezus Christus toe, Die het ergste van de dood kende en gevoelde; want de tanden van de dood kwetsten Hem. Wij weten, de dood heeft nu geen tanden, noch kaakbeen, want die zijn gebroken; het is een vrij gevangenhuis; borgers betalen er niets voor 't graf; de cipier, die de macht des doods had, is te niet gedaan; lof en heerlijkheid zij de Eerstgeborene van de doden! Het ergste misschien, dat er wezen kan, is, dat u kinderen, man, en Gods Kerk in ellende achterlaat. Maar u kunt ze voor tegenwoordig niet met u nemen naar de hemel; u zult hen niet missen; en Christus kan niet een van de armste van Zijn lammeren misrekenen; geen jongeling, geen meisje, geen arme en zwakke zal er gemist worden, u zult ze wederom zien, op de dag wanneer de Zoon het koninkrijk aan Zijn Vader zal overgeven; de avond en de schaduw van ieder arm dagloner zal komen; de zon van Christus' kerk daalt laag in dit leven, binnen nog weinig geslachten zal hier niet één ziel van het strijdende gezelschap zijn; onze Man zal om hen allen zenden. Het is een rijke weldaad, dat wij niet langer aan de tijd getrouwd zijn, dan totdat onze loop is voleindigd. U mag blij zijn, dat u niet naar de hemel gaat, voordat u weet, dat Jezus daar al eerder is dan u, opdat wanneer u daar komt, u op uw eerste intrede mag bevinden de reuk van Zijn oliën, en van Zijn mirre, aloë, en cassie; en die Zijn eerste groet zal u doen bevinden, dat het geen ontroostrijke zaak is, te sterven. Ga, en geniet uw winst; leef op Christus' liefde, terwijl u hier bent, en geheel de weg over. Wat aangaat Gods Kerk, die u achterlaat, de heerschappij is op Christus' schouderen, en Hij zal voor 't bloed van Zijn heiligen pleiten. De doornbos is brandende geweest over de vijfduizend jaren, en nooit zagen wij nog de as van dat vuur, nog een kleine tijd, en 't gezicht zal niet vertoeven, het zal spreken en niet liegen. Ik heb meer vrees voor mijn plicht, dan voor de heerschappij van 't Hoofd, Christus. Het kan niet missen, dat Hij niet het oordeel zou uitbrengen tot overwinning. O, dat wij konden wachten naar ons verborgen leven! Och, dat Christus het voorhang wilde wegdoen, de gordijn van de tijd aan een zijde schuiven, en de hemelen scheuren, en neerkomen! Och, dat de schaduwen, en de nacht voorbij waren, dat de dag aanbrak, en dat Hij, Die onder de leliën weidt, wilde roepen tot zijn hemelse trompetters: maakt u gereed, laat ons gaan, en brengen de vier hoeken van de wereld bijeen, en trouwen de bruid! Zijn genade zij met u. Nu, indien ik gunst bij u gevonden heb, en indien u mij getrouw oordeelt, zo is mijn laatste verzoek aan u, dat u mij een legaat wilde nalaten, en dat is, dat mijn naam op 't allerlaatst in uw

gebeden mag zijn, gelijk ik ook wens, dat ze mocht zijn in de gebeden van die van uw Godzalige bekenden, met welke u allerinnigst bent geweest.

Uw broeder in zijn eigen Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, 9 januari 1646

321. Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u. Het is het minste voor de Vorstelijke en Koninklijke goeddadigheid van Jezus Christus, een Koning Zijn schulden te betalen, en Zijn dienstknechten geen verlies te laten doen. Zijn goud is beter dan het uwe; en Zijn honderdvoud is de inkomst en rente van de hemel, en ver boven uw inkomsten. U bent niet de eerste die op deze wijze uw rekeningen opgemaakt heeft; 't is beter dat u Christus tot uw factor hebt, dan iemand anders; want Hij handelt tot voordeel van Zijn arme dienstknechten, maar indien het honderdvoud in dit leven zo goed toegesteld is, gelijk Christus u niet kan betalen met misrekening, of met uitgestelde hoop. O, wat moet de rente van het land zijn, hetwelk elke dag en ieder uur van de jaren van de lange eeuwigheid, de gehele rente van een jaar opbrengt, ja van meer dan duizendmaal duizenden van eeuwen, namelijk de wichtige inkomst van een rijk koninkrijk, niet iedere zomer eens, maar ieder ogenblik. Die som van heerlijkheid zal u en al de engelen veel te tellen geven Een pachter te zijn van zo'n Landheer, waar iedere bezie van het wijde veld niet erger vrucht draagt, dan heerlijkheid, volheid van vreugde, en plezieren, die tot in eeuwigheid duren, dat laat ik u zelfs bedenken, wat een zomer, wat een goede grond, en wat een hof moet daar zijn, en wat moeten de waren en voordelen van dat land zijn, waar zon en maan onder de voeten van de inwoners zijn. Gewis, 't land kan niet gekocht worden met goud, bloed, verbanning, verlies van vader en moeder, man, vrouw, kinderen. Wij wonen maar hier, omdat wij niet beter doen kunnen; 't is noodzaak, en geen deugd, vreemdelingen te zijn in een gevangenis, te wenen, en te zuchten, en helaas 60 of 70 jaren te zondigen in een land van tranen; de vruchten die hier groeien zijn alle met zonde gezouten.

O, hoe zoet is het, dat het gezelschap van de eerstgeborenen verdeeld is in twee grote lichamen van een heirleger, en dat sommigen in hun vaderland zijn, en sommigen op de weg naar hun vaderland! Indien het niet meer was, dan om eens het aangezicht van de Prins van dat goede land te zien, en voor eeuwig feest te vieren en onthaald te worden met de vetheid, zoetheid en lekkernijen van de stralen van weergaloze heerlijkheid, en onvergelykelijke fonteinliefde, het zou een welbestede reis zijn, op handen en voeten te kruipen, door zeven doden, en zeven hellen heen, om Hem te genieten boven bij de springader. Alleen laat ons niet moe worden; de mijlen tot dat land zijn nu minder en korter, dan wij eerst geloofden; vreemdelingen handelen niet wijs, als zij met hun waard kijven, en klagen over hun logement; 't is een vuile weg maar een schoon huis. Och had ik maar zulke druiven en druiventrossen uit dat land, gelijk ik soms gezien en gesmaakt heb in de plaats waarvan uw Hoog-Ed. gewag maakt! Maar de hoop daarvan in het einde, is een vrolijk makende begeleiding op de weg; indien ik weinig meer zie van het goud, totdat de loop teneinde is, zo durf ik niet twisten; Hij is de Heere. Ik hoop dat Zijn wagen door deze drie koninkrijken zal gaan, nadat ons lijden zal vervuld zijn. Genade zij met u.

Uw HoogEds. in Jezus Christus,
Samuël Rutherford
Londen, 26 januari 1646

322. *Aan Mr. J. G.*

Eerwaarde en lieve broeder!

Ik zal met mijn ziel wensen naar de vrede van deze koninkrijken; en ik geloof; zij zal eindelijk komen als een rivier, en als de machtige golven van de zee. Maar och, dat wij rijp en bereid waren, om het te ontvangen! Het behouden van twee of drie of vier of vijf beziën in de uiterste takken van de olijfboom na de wijnoogst, zal waarschijnlijk een grote zaak wezen, eer alles teneinde is. Doch ik weet, een tros druiven zal er in beide de koninkrijken behouden worden; want er is een zegen in; maar ik vrees, 't is nog zo na niet aan het kriecken van de dag des heils; maar de wolken moeten nog meer plasregens van bloed neerzenden, om de wijngaard van de Heere te bevochtigen, en die te doen bloeien. Schotlands schuim is nog niet afgenomen, ook is Englands droesem en tin nog niet weggenomen, en de vuilheid van ons bloed is niet uitgezuiverd door de Geest des oordeels en de Geest der uitbranding. Maar ik ben te veel op deze droevige stof. Wat mij zelf aangaat, ik acht niets, buiten de hemel, en naast een gemeenschap met Jezus Christus, meer, dan in de harten en gebeden van de heiligen te zijn; ik weet, Hij weidt daar onder de leliën, totdat de dag aanbreekt. Maar ik ben nu in een lage eb, in opzicht van enige gevoelige gemeenschap met Christus, ja zo laag, als enige ziel zijn kan; en ik weet nauwelijks waar ik ben, en ik maak het nu tot een vraag Of iemand door niet anders dan duisternis kan gaan tot Hem, Die een ontoegankelijk licht bewoont? Gewis allen die naar de hemel gaan, hebben een kapitaal in Christus; maar ik weet niet, waar het mijne is. Het kan mij niet genoeg zijn, de zaligheid van anderen te geloven, en te weten, dat Christus is de honigraat, de Roos van Saron, en het Paradijs en de Lusthof van de heiligen en eerstgeborenen, die in de hemel opgeschreven zijn, en niet van ver te zien de landpalen van dat goede land. Maar wat zal ik zeggen? Of dat is de Heere, Die de genade een nieuwe schepping maakt, waar enkel niet, en zondig niet is, om op te werken, of ik ben een verloren man. Ik zou mijn ziel aan u, en anderen, die daar met u zijn, verbonden rekenen, indien u maar tot Christus door mij een brief wilde bestellen, die van cijfers en geen zin is, want ik weet niet, hoe mijn staat met woorden uit te drukken, alleen tonende, dat ik Zijn liefde van doen heb: want ik weet, er staan er nu al vele schoongewassenen in 't wit voor de troon, die weleer zo zwart waren, als ik ben. Indien Christus Zijn woord geeft, om een zondaar te wassen, het kost Hem minder dan een woord, om zwarte duivelen schone engelen te maken; alleen laat de kunst van vrije genade aan 't werk gebracht worden; ik heb geen borg, om borg te geven; ook heeft de Middelaar, zoals Hij is in al Zijn volmaaktheid, geen Middelaar nodig.

Maar wat ik van doen heb, weet Hij; alleen dit is Zijn diepte van wijsheid, dat Hij sommigen duizendmaal duizend mijlen laat gaan in de schuld boven de rekening, opdat zij tussen het winnen en verliezen, meer dan gewone vrije genade nodig mogen hebben. Christus heeft over deze vijfduizend jaren lang Zijn genade en barmhartigheid steeds vermenigvuldigd; en de later geboren erfgenamen hebben zoveel temeer schuldigheid, omdat Christus meer bevindingen en vermenigvuldigde bewijzen van hartliefde aan anderen heeft gegeven, wanneer zij nog ongelovig zijn, nadat het al vele honderden jaren buiten twist is gesteld, en dat Christus die Schatmeester is van vermenigvuldigde verlossingen, die niet kan geloochend noch betwist worden. Zo zegt Hij ook nu, hoe meer er van de ziekte is, hoe meer er van de Medicijnmeesterskunst van genade en ontferming moet wezen. Alleen weet ik, dat geen zondaar de oneindige genade zoveel kan te doen geven, dat de Middelaar zwaarigheid of veel werks zal hebben, om deze of die mens zalig te maken. Miljoenen van hellen van zondaars kunnen niet nabij komen, om de oneindige genade uit te putten. Ik bid u, doe mijn liefdegroet aan uw vrouw en

vrienden daar, en laat mij bevinden, dat ik verzoekers en voorbidders heb onder uw bekenden; en vergeet Schotland niet.

Uw broeder in Jezus Christus,
Samuël Rutherford
Londen, 30 januari 1646

323. Aan Mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Het is zeer waarschijnlijk, dat de twist van de Heere met deze twee volkeren nog maar beginnende is, en dat wij rijp en wit geworden zijn voor de sikkel van de Heere. Wat aangaat de bijzondere staat, waarin uw Hoog-Ed. is, dit zeg ik er toe: anderen, zo zij alles wilden uitspreken, zouden van droeviger dingen kunnen spreken, indien er niet een fontein van vrije genade was, om de droge grond te bevochtigen, en een ongeschapen wind, om over de droge en verdorde beenderen te waaien, zo waren wij verloren. De raderen van Christus' wagen, om ons uit de mond van vele doden te rukken, zijn gevleugeld, gelijk de arenden. Al hetgeen ik heb, is dit, dat ik wens te geloven, dat Christus alle goedwilligheid zal tonen, om zalig te maken. En wat UwEd. belangt, ik weet, dat Christus geen bedoeling tegen u heeft ten kwade, maar dat Hij u zoekt, om u te behouden en te verlossen. Hij loert niet op uw val, behalve als dan, om u weer op te nemen. Zijn wijze van verlossen is door vervoeren en nemen. Er zijn in de hemel meer wonderen van verheerlijkte zondaars, dan er op de aarde kunnen zijn. Mevrouw, niets zal er van u verwelken, zelfs niet uw blad. Waarlijk, 't is een koningsleven, het Lam te volgen; maar wanneer u Hem thuis in Zijn Eigen land ziet, zo zult u denken, dat u Hem nooit tevoren zag. Allen die geloven, zullen over Hem verwonderd wezen, 2 Thess. 1:10.

U mag oordelen, hoe ver alsdan al uw nu droevige dagen, en uw sukkelingen, veranderingen, verliezen, gebrekkelijkheden en strijden, beneden u zullen zijn. U ziet op het kruis, zoals het nu boven uw hoofd is, en de dood schijnt te dreigen, als hebbende een heerschappij; maar het zal dan zover beneden uw gedachten zijn, of uw gedachten zullen er zover boven zijn; dat u geen ledige tijd zult hebben, om een gedachte te lenen aan oude verleden kruisen in uw jeugd, in uw ouderdom, in dit of dat land, door dit of door een ander werktuig, tenzij het was om te dienen tot de verhoging van uw troost, zijn die nu alle te boven, en buiten hun rijk. Ouderdom en oud worden als een kleed, staat geschreven op 't schoonste aangezicht van de schepping. Ps. 102:27, 28. De dood speelt de koning van Adam af tot de verschijning van de tweede Adam, en Hij heerst over allen; de voorname Erfgenaam stierf, Zijn kinderen, die de Heere Hem gegeven heeft, volgen Hem. En wij mogen wel vrij van 't leven, dat hier is, zeggen: indien dit de hemel was, zo was er niet veel winst in de Godzaligheid; maar er is rust over voor het volk Gods. Christus als mens bezit die al 1600 jaren, voor vele van Zijn leden. maar zij wordt niet verteerd. Genade zij met u.

UwEds. in zijn zoete Heere,
Samuël Rutherford
Londen, 16 februari 1646

324. Aan mevrouw Ardross

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Het heeft, naar ik hoor, Hem goedgeacht, Die de grenzen van 't getal van onze maanden gesteld heeft, een schoof van rijp koren in Zijn schuur te vergaderen, en dat in de dood van uw christelijke moeder. Het blijkt temeer dat de winter nabij is, wanneer appelen zonder 't geweld van een wind, uit zichzelf, van de boom afvallen. Zij is nu boven de winter, met een weinig verandering van plaats, niet van een Zaligmaker; alleen geniet zij Hem nu zonder boodschappen, en in Zijn Eigen onmiddellijke tegenwoordigheid; Wie zij tevoren, door brieven en boden gehoord had. Ik sta toe, de dood is haar een zeer nieuwe zaak, maar de hemel was voor haar vanouds bereid; en Christus, als genoten in Zijn hoogste troon, en als beladen met heerlijkheid, en onvergelykelyk verhoogd boven mensen en engelen, hebbende zo'n hemelse kring van verheerlijkte harpslagers en muzikanten daar boven, de troon omringende met een gezang, is haar een nieuwe zaak, doch even zo nieuw, als de eerste zomerroos. of de eerstelingen van dat hemelse veld, of gelijk een nieuw paradijs voor een afgemat, en uit zijn adem gelopen reiziger, wegens de droevige voorvallen van een lange slikkerige weg.

Mevrouw, u kunt licht oordelen, wat een brede vergelding haar geschied is voor al haar dienst, voor al haar wandelen met God, en voor al haar droefheid, door 't eerste opzien van haar zielsoog op het blinkende en schone aangezicht van het Lam, dat is in het midden van dat schone en witte heirleger, dat daar is, en door de eerste dronk en smaak van de fontein des levens, zo vers en nieuw aan de springader. Om niets te zeggen van het genieten van dat aangezicht zonder bepaling van tijd, vrij meer dan deze levenslengte, die wij nu genieten. En het kostte haar niet meer, derwaarts te gaan, dan te verdragen, dat de dood haar dit stuk van dienst deed: want zij was van de tweede dood verlost door Hem, Die dood geweest is, en nu leeft. Wat is dan de eerste dood tegen de tweede? Niet een schram van het vel van een vinger, tegen de eindeloze tweede dood! En nu zit ze voor eeuwig huurvrij, in een zeer aanzienlijk land, dat meer dan vier zomers in het jaar heeft. O, wat is daar een lentetijd! Ja de geur van de reuk van die grote eeuwig bloesemende Roos van Saron, genoten tot in eeuwigheid! Wat een zingend leven is daar? Er is niet een stomme vogel in dat ganse brede veld; maar zij zingen allen, en galmen uit hemel, blijdschap, heerlijkheid, heerschappij voor de hoge Vorst van dat nieuw gevonden land. En gewis 't land is daarom te zoeter, omdat Hij zo'n dure prijs daarvoor betaald heeft; en Hij is de heerlijkheid van dat land. Alles wat, zo ik hoop, uw droefheid harenhalve zo veel verzacht en mindert. En waarlijk dit behoorde genoeg te schijnen, als uw ziel tevreden gesteld wordt door de onfeilbare verwachting van het aanbreken van die dag over uzelf, en door de hoop van diezelfde Koning en Koninkrijk. Gewis de hoop daarvan, in een tijd als alle dingen zo donker schijnen te zien op deze koninkrijken, moet een uitmuntend grote verwakking zijn voor onze flauwe geesten, die terwijl wij hier zijn, zo ver van huis zijn. Wat is het een ellende, de ganse dag een kwade weg te hebben, en daarbij geen hoop van een goed verblijf in de nacht? Maar Hij heeft uw logement al opgenomen. Meer kan ik nu niet zeggen; maar ik bid, dat de God des vredes uw hart bevestigt tot het einde toe. Ik blijf mevrouw,

Uw Hoog-Eds. zeer gediensdig gehoorzame in de Heere,

Samuël Rutherford

Londen, 24 februari 1646

N.B. Deze brief staat voor Mr. Rutherfords boek, genaamd: "Het Goddelijk recht van Kerkregering en Kerkban."

325. Aan de rechterwaarde en Hoog-Edele heer, de graaf van Loudon, kanselier van Schotland, en van de academie van St. Andries

Genade, barmhartigheid en vrede

Rechterwaarde Heer!

Gelijk Jezus Christus de Wonderlijke, de Raad, de sterke God, Zijn groot staatsvoornemen op de aarde, en nu in deze koninkrijken voortzet, om een verdrukt volk te behouden, en Zijn klederen in het bloed van Zijn vijanden te verven, en de tabernakel Gods onder de mensen te bouwen, en de wildernis te doen bloeien als een roos, opdat de heerlijkheid van Libanon, en het sieraad van Carmel en Saron op een geestelijke wijze aan Sion gegeven wordt. Zo werkt Hij steeds in Zijn Eigen cirkel van gerechtigheid, en lagere raderen bewegen zich in hun omkeringen tot Zijn uitmuntendste eind: want de hovelingen en koninklijke metgezellen van Zijn troon zijn gerechtigheid en oordeel, en Hij begeert, dat al de bewegingen en gangen van Zijn volk een verenigingspunt zouden hebben met Zijn Eigen hart, en dat ze in dezelfde rondte zouden bewegen met Hemzelf. Vel lubentes, vel attracti Decreta Dei sequamur, necesse est. Wij moeten of wandelen, of getrokken worden tot het eind van Jezus Christus, Zijn eind kan niet neerkomen, en zich voegen met onze staatkundigheid. Wanneer de mensen gaan met één hoofd, en twee aangezichten en twee harten, kan de Voorzienigheid hen vangen in hun arglistigheid. Dan zijn wij zeker, en zeilen naar de haven van de zee, als wij met God wandelen, en als onze weg een rechte lijn maakt naar het hart van Jezus Christus.

Deze twee koninkrijken hebben een eind, het verbond, van een volk te zijn voor God; dit zwoeren wij met onze handen, opgeheven tot de Allerhoogste; de stenen des velds zullen tegen ons getuigen, en het zwaard des Heeren zal de twist Zijns verbonds breken, indien wij met de Heere spelen, alsof de gelofte Gods, opdat de Heere één, en zijn Naam één mocht zijn in beide de koninkrijken, alleen op ons was geweest, wanneer wij laag waren, en alsof onze eed alleen een bepaalde tijd had tot het jaar 1640; en alsdan onze gelofte moest teneinde lopen, gelijk de wet van de schaduwen, wanneer het lichaam Jezus Christus kwam. Gelijk voorspoed een geringe, en van was geformeerde almanak is voor de godsdienst, zo zal de lage staat van ons koninkrijk, hoop ik, ons niet bewegen, om des Heeren zaak te verlaten, of om de Heere te beschuldigen, omdat goede zaken droevige uitkomsten hebben. Want behalve dat de heidenen zeiden dat God niet dwalen kan, omdat Marius ex culpa gloriam reportavit, Marius heerlijk gemaakt werd door kwaad doen; en ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema, de een krijgt een kruis, de ander een koningskroon tot beloning van goddeloosheid, zo weten wij, dat God, hoe het ook zij, voor Israël goed is. Indien datgene, dat beoogd was tot enigheid, door de mensen hun boosheid zal omkeren tot een droevige verdeeldheid tussen de koninkrijken, zo zal ik geloven, dat de ware Godzaligen van beide de koninkrijken, nauwelijks vatbaar zijn voor zulke bloedige oogmerken, dat ze een legaat van altijddurende bloedstorting zouden nalaten aan de nakomelingen. En gewis hoewel de sterksten mochten overmogen voor de tegenwoordige zondigheid, nochtans habent Deum ultorem, de mensen op aarde kunnen niet lang sterk zijn tegen de wraak van de hemel. Gelijk voorspoed dronken maakt, zo is de laatste toevlucht van een lage staat een

boze raadgever, en kwade jaloersheid denkt, gelijk de hel, altijd kwaad. Al degenen, van wie de ingewanden geroerd zijn wegens de verwoestingen, graven van vermenigvuldigde weduwen en wezen van de beide koninkrijken, zullen niet durven, alzo het verderf van de Almachtige voor hen tot een schrik is, verdrukkingen toedoen tot Gods volk, dat reeds verdrukt is.

Gezegend zullen zij wezen van de Heere, die tussenkomen tot voorkoming van verbrekings van de enigheid van de twee natiën, en tot voortzetting van het broederlijk verbond. Jezus Christus is een verenigende Zaligmaker, één God, één geloof, één Heere Jezus, zo zou er dan één godsdienst zijn. En ik bid de God des vredes, dat ze gouden ketenen mogen zijn, om deze twee natiën en Kerken samen te binden in uno tertio; dat ze als in een middelpunt in een Heere Jezus verenigd mogen worden. Och, dat die kostelijke dauw van Hermon, stortregens van liefde en vrede, de ganse nacht mochten liggen op de takken van de twee olijfbomen; opdat de grootste hitte en invloed van een Zon der gerechtigheid met genezing onder Zijn vleugelen, mocht maken, dat de lelie onder de doornen, de Roos van Saron, die door de Heere geplant in de bruid van Jezus Christus in de beide koninkrijken, hun wortels mogen verspreiden, en hun geur geven, als groen en bloeiende, tot al de volkeren rondom. Het Koninkrijk Gods is vrede. De Heere is met een groot werk bezig in Brittanië; waarom zouden de verdeeldheden, die uit de begeerlijkheden van de mensen voortkomen, en de vijanden des Heeren, vertragen de raderen van Christus' wagen? Laat ons de lelie niet weer met bloed bevochtigen. De Babelskinderen hebben ons bloed in grote overvloed gestort, waarover de Kerk Gods in drie koninkrijken, staat en bidt, en profeteert in zak en as. Het geweld dat mij en mijn vlees is aangedaan, zij op Babel, zullen de inwoners van Sion zeggen; en mijn bloed zij op de vrouw bekleed met purper en scharlaken, de moeder van de hoererijen en van de gruwelen van de aarde, zal Jeruzalem zeggen. Gelukkig waren wij, indien wij de tweede tempel konden gebouwd zien en dat de Heere de verwoeste plaatsen weer opbouwde; en dat de heidenen de gerechtigheid mochten zien van de oudere zuster, de Kerk van de Joden, en dat beide waren als een kroon van heerlijkheid in de hand des Heeren, en als een koninklijke hoed in de hand van onze God.

Ik zal niet nodig hebben, zo ik hoop, een verantwoording te maken, vanwege dat ik dit boek, zodanig als het is (anderen kunnen, en zo ik hoop, zullen rijper aanmerkingen tegen Erastus er bijdoen), aan uw Hoog-Eds. naam opdraag. Ook zal ik geen woord van opwekking behoeven te gebruiken, dat uw Hoog-Ed. met uw ernstige pogingen mocht meewerken, tot een recht verstand tussen de beide koninkrijken, en tot voortzetting van het werk van de rechterarm des Heeren, dat de Heere heerlijkheid schept over iedere vergadering op de berg Sion, opdat heerlijkheid in ons land wone: want wij zijn getuigen van uw Hoog-Eds. arbeid tot die beide.

Uw Hoog-Eds. ootmoedig onderdanige in de Heere,
Samuël Rutherford
Londen, 1646

326 Aan M. O.

Ik kan u voor tegenwoordig niets schrijven aangaande deze tijden, wat anderen ook mogen oordelen, dan 't geen toorn en oordeel spreekt tegen deze koninkrijken. Indien u of iemand van dit land ooit het Evangelie in waarheid ontving, gelijk ik vertrouw, dat u en zij deden, zo is hier een grote afwijking van dat geloof, en ons lijden is nog niet ten

einde. Hoe het ook zij, ik durf getuigen, en er voor sterven, dat Christus eens daar en in Schotland geopenbaard is geweest in de kracht van Zijn voortreffelijkheid en heerlijkheid aan de heidenen, waarvan ik een getuige geweest ben. Ik bid God, dat niemand u mocht bedriegen, noch de kroon van u nemen. De hel noch de poorten van de hel kunnen niet losmaken, noch verderven, en te niet doen, 't geen Christus eens onder u gedaan heeft. 't Mag wezen, dat ik niet vatbaar ben voor nieuw licht, en dat ik die Geest niet kan ontvangen, waarvan sommigen ijdelijk pochen, maar datgene, dat van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben, met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd, en met onze handen betast hebben, namelijk van 't Woord des levens, 1 Joh. 1:2, 3, dat is aan u verkondigd. Duizendmaal duizenden, wandelende in dat licht, en op die goede oude weg, zijn naar de hemel gegaan, en staan nu voor de troon. De waarheid is maar één, en zij heeft geen getallen. Christus en de antichrist zijn nu beiden in het veld, en zijn gekomen tot openbare slaglevering. Christus' arm schip zeilt in een zee van bloed; de passagiers zijn zo zeeziek van een sterke koorts, dat ze elk ander misnoemen; Christus, hoop ik, zal de gebroken schuit aan land brengen; liever wilde ik om leven en dood zwemmen op een plank, of stuk hout, om met Christus te landen. dan de verrotte vrede genieten, die wij tot nog toe genieten. Het is waarschijnlijk, dat de Heere een strenge koers met ons nemen zal, om de kinderen van het huisgezin te doen overeenstemmen. Ik oordeel, dat Christus een groot voornemen van vrije genade heeft omtrent deze landen: maar Zijn raderen moeten gaan over bergen en rotsen. Nooit heeft Hij een bruid op aarde gevrijd, of het was in bloed, in vuur, of in de woestijn Wij kunnen geen kruis hebben van onze eigen verkiezing, wel gehonigd en gesuikerd met vertroostingen. Ik acht het zo'n groot kruis niet, als al de kinderen van het huis met mij en over mij wenen; te lijden, wanneer wij de gemeenschap der heiligen genieten, is niet veel; maar 't is hard, wanneer de heiligen zich verheugen in het lijden van de heiligen, en de verlostten beschadigen, ja de verlostten bijna komen te haten. Ik beken, dat ik mij verbeeldde, dat er zo'n verdrukking op de aarde of in de wereld niet was geweest, dan dat de ene uitverkorene engel zou strijden tegen de andere; maar wegens verachting van de gemeenschap der heiligen hebben wij nieuwgeboren kruisen nodig, van welke men nooit tevoren gehoord heeft. De heiligen zijn Christus niet; er is geen verkeerd oordeel in Hem, doch er is veel daarvan in ons, en het is te betwijfelen, of wij ten volle een hart zullen hebben, voordat wij een hemel genieten; ons sterrenlicht verbergt ons voor onszelf, en het verbergt ons voor elkaar, en 't verbergt Christus voor ons allen; maar Hij zal niet voor ons verborgen zijn. Ik zal wensen, dat al van onze Vader Zijn zonen in dat land één van zin mogen zijn, en dat ze niet mogen geschud noch bewogen worden van de waarheid, die zij eens aangenomen hebben. Christus was in dat Evangelie, en Christus is dezelfde nu, Die Hij was in de tijd van de bisschoppen; het Evangelie kan niet zinken, maar het zal u vrijmaken, en doorhelpen. Christus, de stof van 't Evangelie, is de Uitverkorene Gods, en Hij komt van Bozra, met klederen in bloed geverfd; Ierland en Schotland moeten Zijn veld zijn, waarin Hij zal weiden, en de leliën vergaderen. Neem, hetgeen evenwel onmogelijk is, dat sommige een eeuwigheid lang Christus hadden in Ierland, en daartoe een zoete zomer en een vette maaltijd voor eeuwig in Ierland, en zij kwamen nooit naar de hemel, het zou een wenselijk leven zijn. Des konings nardus, Christus' reukwerk, Zijn appelen van liefde, en Zijn oliën, zelfs hier beneden in dit Lagerhuis, dat van leem gemaakt is, zijn een uitgelezen hemel. O, wat is dan de Koning in Zijn Eigen land? Alwaar zo'n troon is, zoveel koningspaleizen, en tienduizend maal duizend kronen van heerlijkheid, waarvan de hoofden nog ontbreken, om die op te zetten. O, wat zal daar veel ledige tijd zijn, om te zingen! O, zo'n boom als er in 't midden van dat paradijs groeit! Waar de inwoners eeuwig zullen zingen onder zijn takken! Het zou veel voor mij

zijn, te mogen inkijken door een venster, en te zien de takken beladen met de appelen des levens, en de laatste man te zijn, die daar zal inkomen. Ik bid u, doe mijn groet aan de Christenen daar; en gedenk ons geheim verbond. Genade zij met u.

Uw vriend in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Londen, de 17^e april 1646

327 Aan Earlestoun, de Oude

Mijnheer!

Ik weet, dat u lang tevoren, eer ik iets van Christus kende, geleerd hebt, dat indien wij keuze mochten doen van ons kruis, wij zouden willen, of wettige borg hebben van vrij te zullen zijn ervan, of dat het gehonigd en gesuikerd mocht wezen met vertroosting, opdat het zoete de gal en alsem mocht overmeesteren. Christus weet wel, hoe Hij de kinderen van Zijn huis opvoeden zal; en u zult Hem verlof moeten geven, om Zijn eigen weg van bedelingen omtrent u te gebruiken; en al is het een ruwe weg, houd het Hem ten goede, Hij tart u, zoveel geduld met Hem te hebben, als Hij met u gehad heeft. Ik ben verzekerd, er mag niet een drachme gewicht van gal minder in uw beker zijn; en u zoudt niet wensen, dat Hij u tegelijk verdrukking zou opleggen, en uw ziel beschadigen. Wanneer Zijn kinderen niet een voorzienigheid kunnen hebben van zijde en rozen, dan moeten zij tevreden zijn met zulk een, als Hij voor hen verkiest; u zoudt niet naar de hemel willen gaan dan met gezelschap; en u kunt wel bemerken dat de weg van degenen, die derwaarts gingen voor u, was door bloed, lijden, en vele verdrukkingen. Ja Christus de Kapitein ging in over de dorpel van 't paradijs, bloedende ter dood. Ik mag niet anders denken, of u hebt geleerd te buigen, hoewel u, gelijk anderen, van nature stijf bent, en dat u ondervonden hebt, dat de appelen en zoete vruchten, die op die wilde boom van 't kruis groeien, zo zoet zijn, als het zuur is die te dragen; inzonderheid aangemerkt dat Christus het gehele volkomen kruis gedragen heeft, en Zijn heiligen dragen maar stukjes en spaanders, gelijk de apostel zegt, de overblijfsels, het overschot van het kruis. Ik oordeel u tienduizend maal overgelukkig, dat u ooit bent geworden de schuldenaar van de genade: want gewis Christus heeft u over hoofd en oren aan de vrije genade verschuldigd; en neemt u de schuld met u tot in de eeuwigheid, zijnde Immanuels hoogste land, alwaar u voor uw aangezicht vindt een huis van Christus; eeuwige schuldenaars; te minder hebt u zich te schamen. Ja, ook dit lager koninkrijk van de genade is maar Christus' gast- en ziekenhuis, vol zieke lieden, die de voortreffelijke en edele Medicijnmeester Christus op avontuur van leven en dood genezen heeft, en geneest. En indien u nabij de waterkant bent, gelijk ik weet, dat u bent, zo is alles wat ik zeggen kan; dit mijnheer, dat ik door de reuk van dat land hetwelk voor u is, bevind dat het is een lieflijk vaderland, en het is voor u wel betaald; ook is Hij voor uw aangezicht, Die u hartelijk zal verwelkomen. O daarboven de volle borsten van vertroosting te zuigen, en daar Christus' nieuwe wijn te drinken in Zijns Vaders huis, is iets groter dan geloofd wordt! Omdat zij van eeuwigheid was gebrouwen voor 't Hoofd van het huis, en voor zo menige duizend gekroonde koningen; hinderpalen in de weg, waar het verblijf zo goed is, zijn niet veel te achten. Hij die de grote Herder van de schapen van de doden teruggebracht heeft, door het bloed des eeuwige verbonds, bevestigte u tot de einde toe.

Uw vriend en dienaar in Jezus Christus,
Samuël Rutherford
Londen, 15 mei 1646

**328 Een brief van Mr. Samuël Rutherford, staande voor zijn boek, genoemd:
"Christus stervende en trekkende zondaars tot Zichzelf;" over de tekst Joh. 12:27-
33**

Verstandige en Godzalige lezer!

Indien iemand in deze weelderige en dartele eeuw van trotse en dartele toestanden, zou opnemen te schrijven van deze stof, die zou het uiterste moeten trachten te doen, om te verhogen die Plant van Naam, de Bloem van Jesse, Jezus Christus, en de dauw van Zijn jeugd, de vrije genade van God. Anders moet zijn hart zijn pen bestraffen, en Hij Die groter is dan 's mensen hart, zou hem beschuldigen. Het zwakke en lage oogmerk van een zondaar in 't schrijven van een Zaligmaker, en van zo'n Zaligmaker, behoort immers te zijn, dat geloof en gevoelen mocht samengaan met zijn tong en pen. Maar wie kan nalaten te belijden, hoezeer de mensen te kort komen, van zo'n eind te bereiken?

Het gemoed kan een weinig in deze gerustgesteld worden, door aan te merken, dat hoewel op een hoge wijze te spreken van Christus, voor mensen, die zo arm zijn, en zo laag en ongelijk, tot uitvoering van zo zwaar werk, eer een verderving is van Zijn waardigheid, en een vleien van Christus, dan een dadelijk prijzen en beschrijven van Hem in al Zijn deugden en beminnelijkheid, ten opzichte dat de vuile adem van een zondaar, de schoonheid van zo'n hoog overklimmende en onvergelykelijke bloem kan zwart maken. Zelfs Jesaja, een hoog uitmuntend en Evangelisch profeet, ten einde van zijn verstand is, totdat hij blijft staan, en niet verder kan gaan, en de zaak overgeeft, als een te hoge vraag: Wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Jes. 53:8. En een ander zegt, Welk is Zijn Naam, en welk is de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet? Allen, die er ooit van schreven, liggen neer onder deze last.

En hoewel vele heden ten dage uitgeven, dat ze zoveel hebben van de Heere Jezus, dat ze zijn in Christus veranderd, en verzwolgen in Zijn liefde, zo zou ik het toch een hele gelukzaligheid achten, indien ik Zijn Naam maar kon zeggen, en zo diep geleerd was, dat ik wist, hoe men Hem noemt. In de waarheid, ten opzichte van enige omvattende kennis, spreken en schrijven wij maar onze gissingen, en onze schemerbeseffingen van Hem van ver; en ten opzichte van op te komen tot het klaar gezicht van een Evangelisch middaglicht, gelijk wij behoorden, werpen wij maar onder een blindemansstok, en wij spelen maar, gelijk de kinderen doen, met het verguldsel aan de zijde banden van een Arabische Bijbel, die zij niet lezen kunnen, omtrent de kant en de uiterste palen van de kennis van Christus. O, hoe ruw schrijven de naaldhoofdige schoolgeleerden van Christus! O, hoe sluw en arendsogig schijnen zij te zijn in bespiegelingen! Grafdiep of liever heldiep onderzoeken zij, wat er geworden is van Zijn grafdoeken, als Hij van de doden opstond. Van de Cypresnoten verf van Zijn haar. En van het hout van Zijn kruis, en de drie nagelen, die Hem aan het kruis hechtten, en het aanbidden van iets, dat Zijn lichaam geraakt heeft, 't zij hout, ijzer of de nagelen van het heilige graf. En hoe ver zijn ze van hetgeen staat, Hoogl. 8:6, *Zet mij als een zegel op Uw hart, als een teken op Uw arm.*

Er zijn grote boeken van Christus geschreven, predikatie op predikatie, en niet alleen regel op regel, maar boek op boek, en de ene deel op de andere. En helaas! Wij zijn maar aan de eerste zijde van de enkele catechismus van Christus, spellende Zijn eerste

grondbeginselen: ja, Salomo was maar daartoe gekomen: Wat is Zijn Naam? Ik vrees dat te velen van ons noch Naam noch zaak kennen; ja, in deze geleerde eeuw, wanneer de wetsbestrijders boek op boek van Christus schrijven, zou ik zeggen, niettegenstaande al hun roepen: O, de Evangelische geesten, de Evangelische stijl van prediking, de verborgenheid van die vrije genade. die weinigen van hen kennen, zo een ons, een grein van de geestelijke en toepasselijke kennis van Christus, is meer te waarderen, dan talentgewichten, ja scheepsladingen, of bergen van de kennis van de stomme schoolletter.

Zij zeggen, de heiligen zijn volmaakt, en hun werken zijn volmaakt. Ik laster hun niet; leest Mr. Town, Assert of grace, pag. 76, 77, 78; Mr. Eaton, Honeycombe of justif. ch. II, pag. 338-341, enz. en Saltmarsch, Free grace, pag. 140.

Maar hoe onwetend zijn ze van het Evangelie, hoe kwalijk belezen, en hoe weinig geoeffend in Christus? Ja, gelijk Luther zeide, in een brief aan D. Guttel tegen de Antinomianen: Neem de zonde weg, en u neemt Christus een Zaligmaker van de zondaars weg. Hoe weinig kennis hebben zij van hun eigen hart en hoe grote vreemdelingen zijn ze daar, als zij zo schrijven? Ik beken, daar is een volheid, en een alvolheid, en alvolheid Gods, Ef. 3:19. Maar ik twijfel zeer, of deze volmaakte alvolheid Gods is aan deze zijde van de eeuwigheid; gewis het kan niet bestaan met onze halve stuiverskaars; en 't kan niet wezen, dat met de duisternis van een inwonend lichaam van de zonde, in onze ziel zou schijnen het middagezicht van heerlijkheid, genaamd Theologia Meridiana Visionis.

Het is waar, Paulus' verrukking tot in de derde hemel, Johannes zijn in de Geest, en de hemelen geopend zien, en beschouwen de troon, en Hem Die er op zat, en de troepen in 't wit gekleed, die uit grote verdrukking gekomen zijn, geven een klaar bewijs, dat de heiligen in dit leven soms in de voorstad van de hemel kunnen zijn; maar de voorstad is de stad niet. God kan hun een venster openen, en Hij opent ze soms in 't nieuw Jeruzalem, en laat hun door dat gat zien de jonge morgenglinsteringen van het daglicht van de heerlijkheid, en een deel van Zijn troon, en de helft van 't aangezicht van Hem Die op de troon zit, en de heerlijke en onbesmette geesten, die voor de troon staan; maar die volheid loopt niet over kanten en banken heen; 't vat is een vatbaarheid, om nog veel meer pinten en stopen te ontvangen van de nieuwe wijn van de heerlijkheid, die in dat nieuwe land van harmonie groeit. Nu, de wetsbestrijders leggen al onze volmaaktheid op rechtvaardigmaking en vergeving van de zonden. Doch vergeving van zonden, (behalve als in die zin, die is een toevalligheid van vergeving, hebbende hun trappen, en niet de vergeving zelfs) is niet gelijk de nieuwe maan, die voller en meerder licht krijgt, totdat het volle maan is; want vergeving is in 't eerste ogenblik alzo volmaakte en volkomen vrijheid van de wettische schuld en toekomende toorn, als ooit zal zijn. Zij schrijven onze volmaaktheid in dit leven niet toe aan onze heiligmaking, dat zij nochtans moesten doen, indien de zonde in haar natuur en wezen niet meer in ons woont.

En wat aangaat onze verbintenis aan Jezus Christus, wegens de prijs en 't rantsoen, dat Hij voor ons betaald heeft, hebben wij niets te zeggen, dan lofzegging te betalen aan onze schuldheer Jezus Christus, of liever die op te schorten, totdat wij boven zullen zijn voor de troon, met de miljoenen van bankroeters, de verbonden heiligen, opdat wij daar onze schulden mogen zingen in een eeuwige psalm. Want hier kunnen wij die maar uitzuchten; het boek van onze verbondenheden aan Christus is vol geschreven, bladeren en kanten, van binnen en van buiten. Het is een zeer groot boek van vele stukken. En de

miljoenen van engelen, van welke Christus het Hoofd is, Kol. 2:10, zijn hun verlossing van mogelijke ketenen van eeuwige wraak, onder welke hun mede-engelen dadelijk liggen, aan Hem schuldig. O, wat zijn dan alle inwoners van de hemel machtig grote sommen aan Christus schuldig!

En wat kunnen engelen en mensen zeggen, anders dan dat Christus is het Hoofd van alle overheden en machten, Kol. 2:10. Ja, het Hoofd boven alle dingen, gegeven aan de gemeente, welke Zijn lichaam is, en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult, Ef. 1:22, 23. De Vorst van tienduizenden, ja van al des Heeren miljoenen en heirlegers in hemel en op aarde, Hoogl. 5:10. Wanneer al de geschapen uitdruksels en liefelijke bloemen van wezens, hemelen, zon, maan, sterren, zeeën, vogelen, vissen, bomen, bloemen, kruiden, die in het element van de natuur zijn, uit Christus uitgebloeid zijn, dan zijn er nog oneindig veel mogelijkheden van meer rijke wezens in Hem. Wanneer uit Christus zulke rivieren van vrije genade uitstromen tot engelen en mensen, en benevens alle schepselen, die door deelneming in hun soort, met hen meedelen in druppelen en bedauwingen van vrije goedheid: aangezien het uit de vriendelijkheid en wijsheid van de Middelaarsgenade spruit, dat het stelsel en samengesteld lichaam van de schepselen, dat wegens onze zonde veroordeeld is om te vergaan, komt te blijven steun in wezen en schoonheid. O wat blijft er dan evenwel nog meer, en oneindig meer van de gehele en volkomen Christus, dat in Hem nooit gezien is! Ja dat door de geschapen vatbaarheden niet te begrijpen is! En wanneer niet alleen in de uiterste cirkel van genade, maar ook in dat hoogste rond en land van heerlijkheid, zulke heiren, en talrijke troepen van verheerlijkte stukken werk, verlore heiligen, en uitverkorene engelen, die bij voorkoming als gerantsoeneerd zijn van hun gebeurlijke val in zonden, en van een mogelijke eeuwigheid van wraak, benevens Hem staan, als geschapene uitvloeiingen, en takken, die uitsproten. Dan is er in Hem nog een onzichtbare en onbegrijpelijke oneindigheid. Ja, wanneer al deze stukjes, geschapen overblijfsels, kleine bloesems, dochters, en vruchten van goedheid en genade uit Hem zijn voortgevloeid, dan is Hij nog dezelfde oneindige Godheid, en zou dan nog afmatten en vermoeien, (en Hij doet het ook) mensen en engelen en al wat mogelijk is geschapen te worden, met de enige daad van verwonderen over, en van beschouwen van zo'n veelbevattende en grenzeloze Christus.

Hier is evangelisch werk voor deze verheerlijkte arbeiders, engelen en gerantsoeneerde mensen; om in deze goudmijn te graven, om deze zielvermakende en kostelijke steen te rollen, en om Zijn voortreffelijkheid te beschouwen, te bezien, te onderzoeken, en na te speuren. En dit is de verzadigdheid, de top en het voornaamste van 's hemels heerlijkheid, te zien, en nooit uit te zien, te verwonderen, en nooit te veel verwonderen, over de deugden van Hem Die op de troon zit, vervuld en nooit zat te worden van Christus. En moet het dan niet onze zonde zijn, dat wij ver afstaan van Christus? Gewis, indien wij niet het deel boven 't geheel, en de droesem van dat deel, namelijk de verkeerde wil, meer beminden dan onze ziel, Christus zou zo ver niet buiten hoogachting en buiten gebruik zijn, als Hij nu is.

Indien de Antinomianen aangestoten zijn, of diegenen, die uit onwetendheid verleid zijn, mij haten, wegens mijn verhogen van Christus, niet een evangelische ongebondenheid, gelijk zij doen, maar in een strikte nauwkeurige wandel; in dat te gebieden, beide Wet en Evangelie liefelijk overeenstemmen, en nooit tegen elkaar stieten of streden, of konden verschillen; zo bedreig ik hen in 't geen ik in dit boek schrijf, met de wraak van goedwilligheid, om hen tot zaligheid te brengen, op een zwakke wijze beogende, immers enigermate wensende, hun zo'n evangelisch begrip en

vertoning van Christus voor ogen te stellen, gelijk de profeten en apostelen getoond hebben in het Woord des Koninkrijks van Hem, Die de geheimen van de Vader aan de kinderen der mensen openbaart.

En wat belangt de Arminianen, die tegenwoordig in Engeland opgestaan zijn, en zulken, die tegelijk Arminianen en Antinomianen, (wetsbestrijders), zodanig als Mr. Den en anderen zijn, die zie ik niet anders aan, dan als vijanden van de genade van God; en wanneer de Antinomianen en Anabaptisten nu in Engeland, zich voegen bij de Pelagianen, Jezüeten, en Arminianen, zo kan ik niet nalaten mij te verwonderen, waarom de Arminianen, Socinianen, en antichristische misbruikers van vrije genade, en aanbidders van de vrije wil, nu meer behoed en beschermd zouden worden, als schijnbaar de Godzalige partij, dan op die tijd, wanneer de Godzaligen zozeer daartegen uitriepen, en de onreinen geest uit het land uitbaden. Gewis een witte en zwarte duivel moeten van 't zelfde geslacht zijn. Genade is altijd genade, en nooit darterheid.

Ook kunnen wij niet genoeg prijzen, noch ons verwonderen, over de uitvloeiingen en rijke uitgangen, en diepe levende springende fonteynen van de zee, van die volheid van de genade, die in Christus is. Kom, en put; de put is diep, en al de druppelen en bevochtigingen, die vallen op engelen of mensen, zijn maar deeltjes van dat uitnemend grote en grenzeloze lichaam van de volheid van de genade, die in Christus is, één lelie is niemendal tegen een grenzeloos breed veld van leliën. Christus is de berg van rozen. O hoe hoog, hoe wijd van bevatting, hoe vol, hoe schoon, hoe groen is die! Konden wij Hem ruiken, Die onder de leliën weidt, totdat de dag aanbreekt en de schaduwen vlieden, en induiken in de goudaderen van de onnaspeurlijke rijkdom van Christus, en dronken worden van Zijn wijn; wij zouden zeggen: 't is goed hier te zijn, en de kruimeltjes op te gaderen, die van Christus vallen. Zijn kroon blinkt van diamanten en paarden, aan en door alle geslachten. Het land van Immanuel is een uitnemend goede grond. O maar Zijn hemel ligt wel warm en vrolijk nabij de Zon, de Zon der gerechtigheid; de vrucht des lands is voortreffelijk; heerlijkheid groeit zelfs op de buitenvelden ervan. O, wat ligt er een overvloedige dauw van zuivere en onvermengde vreugde voor eeuwig, op die eeuwiglijk uitvloeiende bergen en hoven van specerijen! En wat doen wij hier? Waarom vermoeien wij ons, in plaats tot ons nest te vergaderen, daar wij er morgen zullen uitgaan?

Het zou onze gehele gelukzaligheid zijn, indien deze navolgende overwegingen ons konden uithalen en uitdrijven uit onszelf naar Hem toe; namelijk:

1. Vooreerst: Vele gezanten Gods zijn tot ons gezonden, maar er is niemand gelijk Christus; Hij is God, en de edele wezenlijke vertoning van God, even dezelfde met God, God zedende en God gezonden, Gods Metgezel, en God, en niet een andere God, maar een Zoon, een andere zelfstandigheid en persoon.
2. Ten tweede: Van afkomst en geboorte, is Hij een gegeneerde Zoon, en is nooit begonnen een Zoon te zijn, noch een Vader te hebben. Hij is van Gods oudste huis, een Spruit van de Koning der eeuwen, Die nooit jong was. En in dit opzicht van ons is Hij de Eerstgeborene van vele broederen.
3. Ten derde: Van ambt was nooit iemand Hem gelijk, om vrede tussen God en de mens te maken, door het bloed van een eeuwig verbond; een Scheidsman geheel voor God, zijnde God in natuur, verstand, wil, kracht, heiligheid, en oneindige volmaaktheid; een Scheidsman voor Zichzelf. Een Scheidsman geheel voor ons, aan onze zijde, door geboorte, bloed, en goedwilligheid, voor ons, met ons, en ons, in natuur.

4. Ten vierde: Wat een onvermoeidheid van liefde, heeft Hij, in ons ten huwelijk aan te zoeken! Wat is Christus' goedwilligheid groot, in Zijn Geest, en Zijn liefde uit te storten, Zijn ziel, Zijn leven, Zichzelf voor ons te geven! Had Christus meer dan Zijn Eigen edele en voortreffelijke persoon, om voor ons te geven?
5. Ten vijfde. Hoe lang zoekt Hij! Hoe een lange nachtregen maakt Zijn haarlokken nat! Hoe een lange nacht is het, die Hij staat aan de kerkdeur kloppende; Hoogl. 5:2, Openb. 3:20. Vele uren zijn er in deze nacht; sinds dat Hij gepredikt was in 't paradijs; en nog staat Hij tot op deze dag. Hoe graag wilde Hij inkomen, en hoe blij zou Hij zijn, als Hij nachtverblijf ontving! De arm, die vijfduizend jaren geklopt heeft, doet nog niet zeer: ziet, Hij staat en klopt, en Hij wil het niet opgeven, totdat ze allen de Zijne mochten zijn, en totdat al de stemmen bij een en tweeën over de Jordaan zijn, en boven bij Hem in 't goede land; Hij kan er niet één missen, niet een halve, niet een stukje van een heilige. Joh. 6:39.
6. Ten zesde: De zondaars op aarde, en de verheerlijkten in de hemel, zijn van één bloed; zij hadden eens zulke vuile aangezichten, en zulke schuldige zielen op aarde, als u en ik hebben. O maar nu zijn ze schoongemaakt, en staan voor de troon gewassen, en zonder vlek; genade en heerlijkheid heeft hen uit uw kennis gesteld; doch zij zijn uw geboren broederen, al de zeeën en fonteinen op aarde kunnen uw bloed en het hunne niet vaneen spoelen. En er is niet één merk, indruk, schaduw, of teken van een smet van zonde op iemand in dat beroemde land; en Christus wast nu alzo schoon als Hij ooit deed; u bent zo zwart niet, noch zo van de zonde gebrand, of Hij zal u zo wit maken, gelijk al de andere kinderen van het huis, zodat u zichzelf niet kennen zult wegens de schoonheid van heerlijkheid; op het ergste genomen, u bent een zondaar, en maar een zondaar; nu een zondaar is niets voor Christus.
7. Ten zevende: Er zal in het land van de heerlijkheid ook gebruik wezen voor de vrije genade; iedere nieuwe dag, en maand van heerlijkheid, (laat ons het zo begrijpen, alsof er delen waren van de eindeloze eeuwigheid, wegens onze zwakheid) zal een nieuwe schuld van vrije genade zijn; omdat Christus nooit is, en nooit zal zijn onze schuldenaar; tot in der eeuwigheid zal de verdienste van de schepselen in de hemel niet komen; de heerlijkheid te blijven houden, zal zonder einde vrije genade zijn; zo zal dan Christus' betrekking van een Schuldheer, en de onze van schuldenaars groeien, en gedurig groener worden in een eeuwige uitbotting. Altijd zal het lentetijd, en nooit de top en bloem van de herfst zijn; en wij zullen altijd betalen, en altijd prijzen, en altijd verder en dieper ingaan in de zee van vrije liefde, en zo zullen de nieuw gemaakte schulden van de eeuwige genade altijd toenemen. En hoe langer die witte compagnieën en regimenten, die het Lam volgen, leven, hoe meer zij gebroken schuldenaars zijn, zodat Christus nooit Zijn kroon van genade kan terzijde leggen, noch wij onze kroon van heerlijkheid, die wij steeds blijven houden door die enige, en eeuwig voortgezette voorrechtbrief, en geschrift van vrije genade, uitgestrekt, en dagelijks, (om dat woord te lenen, waar geen tijd groeit), uitgesponnen, in een zo lange draad, als de eeuwigheid en het leven Gods is. O de wijde en eindeloze gedachten, en O de diepte van onnaspeurlijke genade.
8. Ten achtste: Het is duizendmaal beter te leven onder de regering en voogdij van Christus, dan van onszelf te zijn, en te leven naar onze wil. Leeft in Christus, en dan bent u in de voorstad van de hemel; er is dan maar een dunne muur tussen u en het land van lofzeggingen; u bent dan binnen een uur zeilen aan de kust van 't nieuwe Kanaän. Wanneer de dood maar een klein gat in de muur maakt, en de zeilen strijkt, zo hebt u niet meer te doen, dan uw voet neer te zetten in het schoonste van de geschapene paradijzen.

9. Ten negende: Het is onmogelijk, dat Christus in de hemel kan zijn, en dat er stukken en delen van de geheimzinnige Christus in de hel, of ook lang op aarde zouden zijn. Christus zal Zijn beenderen en leden op aarde tot Zich trekken, en omhoog nader aan 't hoofd halen; en Christus en u moeten onder één dak zijn. Wat zeg ik? Woningen zijn niet, vele woningen zijn weinig, ja vele woningen in het huis van Christus' vader, zijn geschapen stukjes van gelukzaligheid, en in bloed nabestaande en vermaagschapt aan niemandal; indien zij geschapen zijn. Ach! Wij missen Hem Zelf, en ik zou de hemel weigeren, indien Christus daar niet was; neem Christus van de hemel weg, en 't is maar een armelijke, zwaarmoedige, duistere woeste woning; de hemel zonder Christus zou er uitzien als het vreselijke land des doods. Och, zegt Christus, uw blijdschap moet vol zijn, Joh. 14:3. Ik zal wederkomen, en u tot Mij nemen, opdat waar Ik ben, gij ook mag zijn. Ik belijd, woningen zijn maar als plaatsen van distelen en doornen zonder Christus; daarom wenste ik de hemel om Christus' wil te hebben en niet Christus terwille van de hemel.
10. Ten tiende: Formele gelukzaligheid is geschapen, maar objectieve (voorwerpelijke) gelukzaligheid is een ongeschapen Godheid. Laat de wateren en stromen terugkeren in de schoot van deze diepe Fontein en Springader van oneindigheid, en daar kunnen zij niet rotten, noch verzuren, noch versterven, maar zij worden voor eeuwig fris gehouden. Komt en groeit op deze stam, de eeuwig groene en altijd uitspruitende boom des levens, en dan leeft u op de vetheid, het sap, de zoetheid, en 't leven van deze hoogberoemde Plant van 't paradijs voor eeuwig.
11. Ten elfde: Een dadelijkheid van leven in en op Christus, door de daden van Hem lief te hebben, te zien, te genieten, te omhelzen, en op Hem te rusten, is de middags-theologie en Godgeleerdheid van het zaligmakend aanschouwen. Er is een algemene vergadering van onmiddellijk verlichte Godgeleerden rondom de troon, die dag en nacht Christus bestuderen, lezen, prediken en prijzen. O wat komen er stralen, en uitschietende bestralingen van verstandelijke genieting, beschouwing, vervrolijking, en leven in Hem, en van vurigheid van liefde, van dat aangezicht, dat Goddelijk aangezicht van de Heere God de Almachtige, en van het Lam, dat in het midden van hen is, en dat de aanschouwers overdekt, wichtig en beladen maakt van binnen en van buiten, en dan moeten er weerkaatsingen en uitgangen zijn van verstandsgezicht, van omhelzen, liefhebben, en verwonderen, weer tot Hem terugkerende in een cirkel van heerlijkheid. En wie is dan te vergelijken bij die Bruidegom en de Bruid, de vrouw des Lams, zijnde samen in één daad van eeuwig ondertrouwen, trouwen en bruiloft houden? Wie dan Christus en Zijn volgers? Wie dan de Al in Al? De Ik ben? De Vorst der eeuwen?
12. Ten twaalfde: Zo uitnemend is ook de wijsheid, onnaspeurlijke rijkdom van de genade van Christus, dat hoewel God geen zonde nodig heeft, en de zonde tegen Zijn heilige en zeer rechtvaardige wil strijdt, nochtans het oogmerk, het hemelse, beminnelijke, allerheiligste staatsbesluit, van het inkomen van de zonden in de wereld, getrokken door de velden van vrije genade, roept dit openlijk, de uitmuntendheid en nooit genoeg over verwonderde, en aanbeden kunst en diepe wijsheid Gods. Indien de zonde er nooit geweest was, de heerlijke tweede persoon van de gezegende Drie-enigheid en de eeuwige Geest hadden evenwel geweest, en moesten zijn Dezelfde, een eeuwig gezegend God met de Vader. Want de heerlijke één Godheid in drie wonderbare zelfstandigheden, komt onder geen daden van de vrije wil, en van de soevereine raadslagen van God; omdat de Godheid volstrekt en wezenlijk noodzakelijk is. Maar:

- (1) Wij zouden voor eeuwig gemist hebben de wondervolle Immanuël, de Liefste, de Blanke en Rode, Die de banier draagt boven tienduizenden, Christus Godmens, de Zaligmaker van de zondaren; want zijn er geen zieke zondaren, zo is er ook geen zaligmakende Zielsgeneesheer van zondaren, is er geen gevangene, dan is er geen verlosser; is er geen slaaf van de hel, zo is er geen beminnelijke rantsoenbetaler van de hemel.
- (2) Er zou geen Evangelie geweest zijn, geen dadelijke verlossing op aarde, geen evangelisch gezang van de gerantsoeneerde in de hemel: Het Lam is waardig enz. Indien de zonde nooit geweest zou zijn, zo had er nooit in de hemel een stille staal of stem geweest van een Lam, geofferd en geslacht voor zondaren; er was geen evangelische toon geweest van het nu eeuwigdurend gezang van de vrije genade in de hemel; er was in die zalige vergadering een stilzwijgen geweest van de eerstgeborene of voornaamste van de psalmen; alleen zou er een wettisch muziek geweest hebben; want de mensen gehoorzaamden een wet, zonder in schuld te zijn aan de genade van een Middelaar en daarom zouden zij eeuwig leven.
- (3) Nooit zou de genade, de vrije genade op het toneel gekomen zijn, als zichtbaar voor het oog van mensen en engelen.
- (4) Indien de zonde nooit in de wereld ingebroken was, de gasten van de vrije genade, die nu voor de troon zijn, en weleer vuile en lelijke zondaars op aarde waren, Maria Magdalena met haar zeven duivelen, Paulus met zijn handen weleer heet, en rokende van 't bloed van de heiligen, en met zijn hart, krank van boosheid en lastering tegen Christus en Zijn volgers, en de rest van de nu witten en gewassenen, welker klederen schoongemaakt zijn in het bloed des Lams, en al de talrijke miljoenen, die niemand tellen kan, van welke de hoofden nu in dat allerbeste land verwarmd zijn met een vrije kroon, en die maar stukjes zijn van vrije genade; ik zeg: Die allen zouden geheel niet in de hemel geweest zijn, als de vrije landbezitters, en bijwoners van de verhoogde Verlosser, de mens Jezus Christus; er had in de hemel niet één genietter van de vergevende barmhartigheid geweest.

Maar o wat is het een diepte van onnaspeurlijke wijsheid, die beminnelijke vondst van vrije genade te bedenken, en dat die rivier en zee van grenzeloze liefde zou lopen door, en binnen de banken van zo'n modderig, zwart, en besmet kanaal, als daar zijn de overtredingen en zonden van de kinderen Adams! En dat aan de zijden en grenzen van die diepe rivier zouden groeien, zulke groene, uitbottende en altijd bloeiende rozen en paradijsleliën, die een hemel geurlijk uitwasemen aan mensen en engelen, als daar is vergevende barmhartigheid aan zondaars, vrije en rijke genade aan verraders van de kroon van de hemel, de goddelijke liefde van Jezus Christus tot de mens. Komt alle wijdbevattende verstanden, en verwarmt uw harten aan dit vuur. O komt gij alle geschapen vermogen, en ruikt de kostelijke oliën van Christus. O komt, zit neer onder Zijn schaduw, proeft en eet van de appelen des levens. O dat de engelen wilden komen, en de geslachten van de mensen, en zich verwonderen en ontzetten, en aanbidden, en neervallen, voor de ondoorzoekelijke wijsheid van deze evangeliekunst van de onnaspeurlijke rijkdommen van Christus!

13. Ten dertiende: Indien liefde, en zo'n diepe evangelische liefde, versmaad wordt, indien de gebroken onmachtige lieden de liefde van de Borg en de huwelijksliefde klein achten, en zij dan in zo'n schuld sterven, als hebbende de verbondsliefde, en

bloedsliefde onder de voeten getreden, zo zullen zij aangehouden worden, met de allerdroevigste beschuldiging van evangeliewraak. Dat woord: Ik wilde u behouden, en u wilde niet behouden worden, komende uit Christus' mond, moet een zegel zijn van al de vloeken van de wet, en een wraak van eeuwig vuur daarboven. Maar wij in deze droeve tijden, willen hebben, of dat de genade van Christus een ongeacht ding is, en nochtans alles doet; dat is de dartele ongebondenheid van de Antinomianen; of dat de vrije wil alles doet, en dat de genade niets doet; dat de natuur richter en soeverein zou zijn, en dat de genade zou zijn de knecht en vazal; 't welk is de hoogmoed van de Arminianen uit vrees van aan Jezus Christus gehouden te zijn en van de hemel te bezitten, op een geschrift van al te vrije genade; gewis, het Evangelie gaat een middenweg; en wij zouden ons niet laten bedriegen, door het onderscheid van witte of zwarte duivelen: want zij zijn beide zwart, en zij strekken naar de zwartheid van de duisternis, en zij brengen de ziel van Christus af, en zij breken een nieuwe noordwesten weg op naar de hemel, opdat onze Leidsman ter heerlijkheid, niet mocht zijn de Kapitein van onze zaligheid, Die vele kinderen tot de heerlijkheid brengt, maar of losse ongebondenheid zonder wet, of heersachtige hoogmoed zonder evangelische genade. Nu de God des vredes zelf bevestige u in Zijn waarheid, en geve ons in zo'n doornig bos van valse Christussen en valse leraars, de Morgenster, en Zijn geleide naar de heerlijkheid, Die de weg weet, en is de Weg, de Waarheid, en het Leven.

De uwe in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1647

329 Aan de rechterwaarde vrouw, mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik ben wat bewogen met uw zwakheid van het lichaam en uw ongezondheid. Ik hoop, het is voor u een dadelijke waarschuwing. En indien wij in dit leven alleen hopende waren, wij zouden de ellendigste zijn van alle mensen; gewis de geslachten van de zoekers van 't aangezicht van de God Jakobs moeten een leven hebben boven de dingen, die ons nu veel behagen, als: de zon te zien, dit leven in gezondheid te genieten, en daarbij enige wereldse gemakken. Het is onze wijsheid, indien wij dat dan zeker maken. De tijden zouden wel iemand, die de Heere liefheeft, ziek en bang maken, als men bemerkt, hoe de ongerechtigheid vermenigvuldigd is, en hoe traag wij zijn, in de zonden in onszelf op te merken, en hoe scherpzichtig, in ze in anderen uit te vinden, en in welke dienstbaarheid wij zijn. Doch wanneer wij van de tijden klagen, lasteren wij zeer dikwijls heimelijk het werk van de Heere, en Zijn wijze regering van de wereld, en wij verwekken een kwaad gerucht van Hem. Hij is goed, en Hij doet goed, en al Zijn wegen zijn effen. Mevrouw, ik ben bezig geweest, om voor enige anderen, och dat ik het voor mijzelf kon, iets meer hiervan voor te stellen, om God goed te lezen, en te bestuderen, en om de ernstige gedachten van een Godheid, en een Godheid in Christus, zijn werk te maken, en zijn enige werk de ganse dag. Och wij zijn weinig bij God! En wij doen alles zonder God; wij slapen en waken zonder Hem; wij spreken, wij eten, wij reizen, wij gaan aan onze wereldse bezigheid en aan ons beroep zonder God! En aangezien dat er zo'n dodigheid is in de harten van velen, zo zou het goed zijn, dat sommigen niet baden zonder God, niet predikten, en zongen, en lazen, en samenspraken van God zonder God. In 't algemeen wordt er over geklaagd, dat er een wonderlijke

dodigheid op het land, en in de harten van zijn volk is. Och dat wij het konden verhelpen! Maar Hij Die ieder ogenblik Zijn wijngaard van rode wijn bevochtigt, moet het verhelpen. Ik geloof, Hij zal de doornen en distelen, die tegen Hem aankomen, verbranden. Ik wens uw Hoog-Ed. bij de Heere te gedenken: maar ik kan in deze weinig doen. Zijn eeuwige goedwilligheid zij met u.

De uwe in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 24 juli

330 Aan zijn eerwaarde en waarde broeder Mr. Georgus Gillespie

Eerwaarde en lieve Broeder!

Ik kan tot u niet spreken, u kent de weg; de pas is vrij, en niets is er in de weg; het teken van de voetstappen van de voorloper is klaar en blijkkelijk; velen zijn u voorgegaan; u zult niet lang in het stof slapen, voordat de dag aanbreekt; het is een veel korter stuk van het achterste eind van de nacht voor u, dan voor Abraham en Mozes; behalve de tijd, die hun lichamen hebben gerust onder de verdorvenheid, is het alzo nog lang tijd deze hun dag, als tot uw morgenlicht, van op te waken tot heerlijkheid; hoewel hun geesten hebbende iets vooruit boven de uwe, nu al lang voor u aan de kust aangekomen zijn. Ik durf niets zeggen tegen zijn vrijstelling. Ik hoop vlug te volgen; de erfgenamen, die daar nog niet zijn voor u, gaan met haast en te post achter u, en niemand zal uw logement van boven uw hoofd innemen. Wees niet bezwaard; nu wordt het leven van het geloof vereist; het doen was nooit in uw rekeningen veel gerekend, hoewel Christus in en door u meer gedaan heeft, dan door twintig, ja honderd grijze en vrome herders, het geloven is nu uw laatste. Zie naar dat woord, Kol. 2:20. Niettemin ik leef, doch niet ik, maar Christus leeft in mij. U kent de Ik Die leeft, en de Ik Die niet leeft; het is niet het enkel Gij, die leeft, maar Christus leeft door de wet in de gebroken schuldenaar; het is geen leven door doen of heilig wandelen, maar het leven van Christus in u. Indien u op uzelf ziet, als afgescheiden van Christus, zo moet u meer dan bezwaard en droevig zijn. Lieve broeder, laat al uw gebrek op Hem zijn; u bent Zijn schuldenaar. De genade moet uw rekeningen opsommen en onderschrijven, als betaald; staat niet op items, en kleine of weinige heiligmaking; u weet, inklevende heiligmaking moet terzijde afstaan, wanneer de toegerekende alles is. Ik vrees, dat uw lemen huis al wordt afgebroken en ondermijnd; maar 't is nabij het kriecken van de dag; ziet naar 't oosten; het aanbreken van de heerlijkheid is nabij; uw Leidsman is goed gezelschap, en Hij kent al de mijlen, alsmede al de hoogten en laagten op de weg; hoe nader de morgen is, hoe donkerder het is. Sommige reizigers zien de stad twintig mijlen van ver, en nochtans kunnen zij die niet zien, als zij een achtste part van een mijl daar vanaf zijn. Houd alles vast, dat u nu wilde hebben, totdat u het nodig hebt; en indien het gevoelen en 't genieten beide tegelijk komen, u doet geen verlies; laat Christus u handelen en bedelen, naardat Hij het goed vindt; u kunt in Zijn hand niet verderven noch vergaan. Gebrek is een uitnemende geschiktheid, en geen geld en geen prijs is voor u, die ik weet dat niet durft roemen in eigengerechtigheid, bekwaamheid, die grond genoeg in 't Woord heeft, om uzelf op Hem te werpen, Die de goddeloze rechtvaardigt. Sommigen zien eens de prijs, en nooit wederom, totdat ze aan het eind van de loopbaan; het komt alles in een som samen, wanneer u in een begenadigde bekwaamheid zult zijn om het te zeggen, dan nu. Gij zijt niet gekomen tot de berg, die van vuur brandt, noch tot de donkerheid, duisternis en het onweder; maar gij zijt gekomen tot de berg Sions en de stad des levenden Gods, tot het hemelse Jeruzalem, en tot een ontelbaar gezelschap van de engelen, tot de algemene

vergadering en de gemeente van de eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, tot God de Richter over allen, en tot de geesten der volmaakt rechtvaardigen, tot Jezus de Middelaar van het Nieuwe Verbond, en tot het bloed der besprenging, enz. De vrouw moet u laten aan een uitgelezener Man, de kinderen aan een beter Vader. Indien u enig getuigenis voor het werk van de Heere en verbond nalaat, tegen de Malignanten en Sektarissen, dat ik meen dat wel nodig mocht zijn, zo laat het onder uw hand zijn, en onderschreven in bijzijn van trouwe getuigen.

Uw liefhebbende en verdrukte broeder,
Samuël Rutherford
St. Andries, 27 sept. 1618

331 Aan juffrouw Gillespie

Lieve Zuster!

Ik heb gehoord, hoe de Heere u bezocht heeft, in 't kind Archibald weg te nemen door de dood. Ik hoop, dat u ziet, dat het stellen van 't gewicht van uw vertrouwen, en van uw genegenheid, op iets geschapens, 't zij man of kind, is een bedriegende zaak, en dat het schepsel niet machtig is, uw gewicht te dragen, en dat het tot niet neerzinkt onder uw vertrouwen. En daarom bent u Christus' schuldenaar voor alle voorzienigheden van deze slag, zelfs daarin, dat Hij een doorneg op uw weg maakt: want zo ziet u, dat Zijn genadig oogmerk is u te behouden, indien ik zo mag spreken, of u wilt of niet. Het is een rijke weldaad, dat de Heere Christus Meester van uw wil en van al uw vermaak wil zijn, en dat Zijn weg zo schoon is, in uw man en kinderen voorshands te doen landen in het vaderland, daar u naar toe reist. Daar is niet aan gelegen, hoe weinig u aan de wereld verbonden bent, aangezien u zulke ervarenheid hebt, van dat het u daarin zo tegengaat; indien hij een kind van 't werelds huis had geweest, de wereld zou vriendelijker met het hare gehandeld hebben, daar is nu minder van u buiten de hemel, omdat het kind en de man daar is, maar veel meer, omdat uw Hoofd nabestaande en Verlosser zulken tehuis haalt, die in gevaar zijn van verloren te gaan. En haalt voorts van deze tijd af uw vertroosting niet van zulke gebroken bakken en droge putten. Indien de Heere aan de andere kinderen komt rukken, zo moet u het schepsel niet zijn, dat zal vasthouden, als Hij trekt. Waarlijk uw staat is in mijn ogen troostrijker, dan indien uw hard voorzien was met tien kinderen.

De Heere zag, dat u door Zijn genade bekwaam was, om te dragen het verlies van man en kind, en dat u zo zwak en teer bent, dat u niet machtig bent te staan onder de weldaad van een begenadigd man, levende en bloeiende in achting bij de overheden, en in naam wegens Godzaligheid en geleerdheid; want Hij weet, dat het gewicht van die weldaden u zou kneuzen en verbreken. En gelijk er dan geen doorgronding is van Zijn verstand, zo weet Hij zeer wel, welke voorzienigheid Christus aan u het dierbaarst zal maken. Laat uw hart niet zeggen, het is een kwalijk gekozen voorzienigheid; gewis, Christus, Die zeven ogen heeft, had voor Zijn ogen, het goed van een levende man en kinderen voor Margareta Murray, alsmede het goed van een weggenomen man en kinderen, overgebracht tot de heerlijkheid. Nu Hij u Zijn besluit geopend heeft, zo zegt: Christus heeft voor mij een wijze en genadige keuze gedaan, en ik heb er niet één woord tegen te zeggen.

Laat uw hart niets tegen Christus inbrengen, noch laat het ongeloof geen beschuldiging van verongelijking op Hem vestigen, omdat Hij u niet wil laten begaan, noch u verlof geven, om afgoderij te begaan met diegenen, die dat recht op uw liefde niet hebben, dat Christus heeft. Ik zou wel wensen, dat u op het lezen van deze brief mocht neervallen,

en maken een opdracht aan Hem van degenen, die heengegaan zijn, en van degenen, die nog in 't leven zijn; en wat u belangt, laat Hem alles hebben, en wacht op Hem Zelf: want Hij zal komen, en niet vertoeven; leef door het geloof; de vrede Gods beware uw hart; Hij, van Wie u bent, kan niet sterven. Mijn vrouw heeft medelijden met u, en zij doet haar liefdegroet aan u.

Uw broeder in Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 14 aug. 1649

332 Aan de waarde en zeer geleerde kolonel Gilbert Ker

Ik hoop, dat ik u niet zal behoeven aan te tonen, dat u in groter gevaar bent van uzelf, en van uw eigen geest, over dewelke u dient te waken, opdat uw werkingen voor God rein en geestelijk mogen zijn, en zuiver voor God, voor de Vorst van de koningen der aarde, dan u in gevaar kunt zijn van uw vijanden. O, hoe zwaar is het, Zijn beogingen zo afgesneden te krijgen van, en verhoogd boven het schepsel, dat men is zonder vermenging van schepsel en vleselijke belangen, dat men zijn ziel in hemelse werkingen zo houdt, dat men alleen Hem beoogt en werkt uit liefde tot God, zoals Hij zich aan ons in Christus geopenbaard heeft. U zult uzelf, uw vermaak, uw vaste eer voor u vinden in God, ver boven de wind en 't geblaas van de monden, en de dunne, korte, geringe toejuichingen van de mensen. Al de schepselen, al de zwaarden, al de legers in Brittanië, en op deze geringe kloon van de bewoonde wereld, zijn maar onder Hem enkele nullen in 't cijfer, die geen getal maken, en daar niets uit opgesomd wordt, en 't zijn maar geschilderde mannen, en geschilderde zwaarden op een penning, zonder invloeden van Hem. Maar o, wat is er al van God in Gideons zwaard, wanneer het is 't zwaard des Heeren! Ik wens u een zwaard van de hemel, en orders van de hemel om uit te gaan, en zoveel stijve afhankelijkheid van een hemelse wil, dat u mag zeggen en daarbij blijven, ik wil, ik zal niet uitgaan, tenzij dat Gij met mij gaat. Ik wens niet lichtvaardig te zijn in mijn oordelen; maar ik heb geheel geen kennis van de zin van Christus, indien onze vijanden, die ten onrechte in ons land gevallen zijn; niet in 't veld zijn van diegenen, die tegen het Lam krijgen. Maar het Lam zal hen eindelijk overwinnen; want Hij is de Heere der heren en de Koning der koningen; en degenen die met Hem zijn, die zijn geroepen, uitverkoren en getrouwen; en hoewel u en ik maar zien de duistere zijde van Gods voorzienigheden, heden ten dage omtrent Brittanië; zo moet nochtans het schone, liefelijke en wenselijke slot daarvan zijn, dat de volkeren van de wereld met Brittanië's Heer der heerschen in een verbond zullen komen; en laat mij sterven in de vertroosting van 't geloof, van dat er een troon voor Christus zal opgericht worden in dit eiland van Groot-Brittannië, dat een vruchtbaarder hof van bomen van de gerechtigheid is, en zal zijn, en meer duizenden aan de Heere van de wijngaard betaalt, en zal betalen, dan er in driemaal zoveel wijde lands, als Groot-Brittannië bevat, op de aarde betaald wordt. En dan kan er noch Papist, Bisschop, braverende ruiter, Malignant, noch Sektaris zijn, die een zwaard zal durven trekken tegen Hem, Die op de troon zit.

Mijnheer, Ik zou wensen, dat het leger rein was, zoveel als mogelijk is, en dat het gejuich van een koning, die vele kronen heeft, onder ulieden mocht zijn; en dat u in het geloof mocht vechten, en eerst God overwinnen. Acht het uw eer, te hebben een zwaard, om te handelen; acht het een eer, te lijden en te sterven, indien het Hem behaagt, mits dat u iets mocht toebrengen tot de openbaring van de heerlijkheid van Christus, die

Plant van Naam, Immanuël, God met ons. Welgelukzalig en driemaal over gezegend zijn zij, door welken hun daden, of bloed of pijn, of verlies, de diamanten en robijnen van Zijn hoogste en heerlijke kroon, van Wie u bent, zullen blinken en schijnen in dit gedeelte van de bewoonde wereld.

Hoewel Hij Gilbert Ker, noch zijn zwaard nodig heeft; nochtans deze eer hebt u met Zijn verlorene krijgsknechten, dat u Christus mag roemen Hoge Heer Generaal, van wie u soldij, en alle welbetaalde achterstalligheden verwacht. Ga heen, waarde heer in de kloekmoedigheid van het geloof, volgende het Lam; haast niet door ongeloof; maar houd u op de wachttorenen in hoop en stilzwijgen, en zie uit naar Hem; Hij zal te zijner tijd komen; Zijn heil zal niet vertoeven; Hij zal in het Sion van Brittanië heil vestigen, om Israëls heerlijkheid. De goedwilligheid Desgenen, Die in het braambos woonde, en 't verbrandde niet, zij uwe, en met u. Ik ben

De uwe in mijn Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries. 10 aug. 1650

333 Aan de waarde en zeer geëerde kolonel Gilbert Ker

Zeer geëerde en waarde Heer!

Hetgeen ik u tevoren geschreven heb, sprak ik niet op enige geheime ontdekking van God. Maar ik ben nog, waar ik was. **Cromwell** en de zijnen (ik zal niet loochenen, of daar mogen er zijn, en daar zijn onder hen verscheidene oprechte en vrome lieden, die òf door kwade informatie zich mee bij hen gevoegd hebben, òf die met de anderen zijn meegegaan in de eenvoudigheid van hun harten, nergens van wetende) strijden voor een onrechtvaardige zaak, tegen des Heeren verborgen; en nu heeft hij boven het vertreden van de godsdienst, en het vervolgen van Gods volk, in Engeland en Ierland, ook het bloed van Gods volk in Schotland op zijn rekening gehaald. Ik bid u, waarde heer, gelijk u graag dienst zoudt doen aan Jezus Christus, Wiens vrije genade u voorgekomen is, als u Zijn vijand was, ga voort zonder bezwijken, vermijdende evengelijk alle vermenging met Sektarissen en met Malignanten; want geen van de twee zullen werktuigen zijn, om des Heeren volk te behouden, of Zijn huis te bouwen.

Nu zonder te voorzegen, of verder te spreken, dan Hij mij grond geeft, van Wie ik ben, en Wie ik beger te dienen in het Evangelie Zijns Zoons; zo wens ik te hopen, en ik geloof het, dat er een heerlijkheid en majesteit van de Vorst van de koningen der aarde is, die in Groot-Brittannië zal schijnen, en zich vertonen, die ook zal verduisteren al de heerlijkheid van de mensen, en beschaamd maken de Sektarissen en Malignanten, de kwaadaardige partij, en verblijden de geesten van die 't Lam volgen, en de ogen van de aanschouwers zal doen duizelen.

Mijnheer, ik denk dat God, eer 't al gedaan zal zijn, de Malignanten en Sektarissen staat te vergaderen, gelijk schoven in een dorsvloer, en dat Hij de dochters Sions zal gelasten, op te staan en te dorsen. Ik hoop, u zult u met geen van die vermengen. Ik ben overvloedig daarmede tevreden, dat ons leger door de zondige misdrijving van de mensen gevallen is; en ik durf zeggen, dat het een beter en troostrijker vrijstelling is, dan indien de Heere ons de overwinning had gegeven, en de smaders van Gods weg de nek had doen keren. Omdat Hij 't gedaan heeft:

1. Meer bloed, lasteringen, wreedheid en verraad moet er zijn op de rekening van die mannen, in welker land de Heere ons verboden heeft in te vallen.
2. Overwinning is zo'n zwaarwegende en lastige weldaad, dat wij geen kracht hebben, om die nog te dragen.

3. Dat was niet het leger, noch Gideons driehonderd, door welke Hij ons staat te behouden; wij moeten een leger hebben, van de Heeren Zijn verkiezing.
4. Onze vijanden zijn aan hun zijde niet genoeg verhard, wij aan onze zijde niet genoeg gedood aan menigte, kloekmoedigheid, en schepselen. Genade, genade zij met u.

Uw vriend en dienaar in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 5 sept. 1650

334 Aan de waarde en zeer geëerde kolonel Gilbert Ker

Zeër geëerde en waarde Heer!

Het is opmerkelijk, dat de Heere kan roepen, en dikwijls roept tot een werk, en nochtans Zichzelf wil verbergen, en beproeven 't geloof van de Zijnen. Indien ik het recht vat, zo heeft de Heere u geroepen, om tegen die vijand te werk te gaan; en degenen, die hun zwaard onttrekken, doen, naar mijn zwak begrip, nog een zegel bij de onrechtvaardige inval in dit land door Cromwells leger, en nemen op zich de schuld daarvan, en van het bloed van Gods volk, vergoten in dit koninkrijk, aangezien het zwaard gesteld is in de hand van Zijn kinderen, om toorn en wraak over de boosdoeners uit te voeren; doch des Heeren tijd van te verschijnen voor Zijn verbroken land, is bewaard voor de ademing van de Geest des Heeren, zodanig als op Gideon en Simson kwam, en dat is een daad van vorstelijke en koninklijke soevereiniteit in God.

Mijnheer, u moet aangrijpen de gelegenheden van de Voorzienigheid, en zo op Hem wachten. Wat aangaat uw bijzonder alleen-handelen met de overvallers van ons land, ik heb er geen zin toe, en ik zie hun weg aan, als met zich voerende de verborgenheid van de ongerechtigheid, want Babel is een zitplaats van vele namen.

Mijnheer, laat dit verschil onbesloten staan tot de tweede verschijning van Jezus Christus; en laat ons appel leggen voor de troon, onafgedaan tot op die dag; ik hoop in het graf neer te liggen, in het geloof van de rechtvaardigheid van onze zaak. Ik verwacht niets van het staande houden van de grootheid van de mensen, die niet ondergeschikt zijn aan de Vorst van de koningen der aarde. Ik oordeel, dat het bloed van de getuigen van Jezus gevonden wordt zowel op de zomen van dit gezelschap, als van Babel. Ik geloof; dat de weg des Heeren is kolonel Gilbert Ker's sterkte en heerlijkheid; en ik zou tevreden zijn te missen mijn deel aan Hem, dat ik beken, is dierbaar en waard in Christus, indien hij te gronde zal gaan in de dienst van Hem, Die hiernaar onderzoek zal doen naar het bloed van de Godzaligen, dat deze mensen gestort hebben, nadat hun goede waarschuwing gegeven was, dat het de vromen van Schotland waren. Waarde heer, geloof, bezwijk niet, zet uw schouders onder Christus heerlijkheid, die klein geacht is in Schotland, en geef een getuigenis voor Hem; Hij heeft vele namen in Schotland, die met Hem zullen wandelen in witte klederen.

Dit gesmade Verbond zal de Malignanten, Sektarissen en godloochenaars ten verderve brengen. Nog een weinig tijd, en ziet, Hij komt, en wandelt in de grootheid van Zijn kracht, en Zijn klederen zullen geverfd worden met bloed. Och, wat een droeve en vreselijke dag van de Heere zal er komen over Engeland, over zijn schepen van Tarsis, en over zijn vaste steden, vanwege een verbroken verbond! Een conferentie met de vijand, doch niet om te hinderen, het uiterste te doen, (och dat de Heere daardoor, of door enige andere weg die wolk wilde wegnemen, die over uw hoofd hangt) zou wel te wensen zijn, indien de hoge overheid wilde medewerken; doch dat kan bezwaarlijk verwacht worden; immers, gaat u maar voort in de weg van uw plicht, en in de stilheid

van het geloof. Indien u verloren gaat, zo bent u de eerste van de schepselen, met wie de Heere die vrijstelling heeft gebruikt.

Mijnheer, ik zou in ootmoedigheid u raden, te zien op dat woord: stervende, en ziet, wij leven, de ganse dag gedood, en nochtans meer dan overwinnaars. Daar zal noch hitte en warmte des levens zijn in uw graf en begraven beenderen. Maar wacht niet alleen des Heeren komst van de hogere weg; want Hij mag van de lagere weg komen. O, hoe weinig zien wij van God, en hoe vol verborgenheden is Hij! Christus gekend, is onder de grote geheimen Gods. Bewaar uzelf in de liefde Gods, en tot dat einde zo ver in de gehoorzaamheid en onderdanigheid aan de koning, naar wiens zaligheid en waar geluk mijn ziel wensende is, en aan ieder menselijke ordening om des Heeren wil, en aan de fundamentele wetten van dit koninkrijk, als uw heer dit vereist. Mijnheer, u bent in de harten en gebeden van des Heeren volk in dit koninkrijk, en in de twee andere. De Heere heeft gezegd: Daar is een zegen in de tros druiven, verderf ze niet. Genade, genade zij op het hoofd van degene, die afgezonderd is van zijn broederen; en de goedwilligheid van Hem, Die in het braambos woonde, zij met u.

Uw dienaar in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Perth, 23 nov. 1650

335 Aan de Studenten in de Heilige Theologie in NEDERLAND

St. Andries, 1650

(zie Westminster synode op deze site)

336 Aan Mr. William Guthry

(Wanneer het leger was te Stirling, na de nederlaag te Dumbar.)

Eerwaarde broeder!

Ik droomde niet van zo'n korthed van adem, en van bezwijking op de weg naar ons vaderland. Ik dacht, dat ik niet meer te doen had, dan in mijn nest te sterven, en mijn zondig hoofd neer te buigen; en Hem mij de kroon te laten opzetten, en zo te eindigen. Ik heb veel geleden; maar dit is de dikste duisternis, en de engste stap, die ik nog ooit deed. Ik zie nog meer lijden achter dit, en ik vrees voor de hoeders van de wijngaard. Laat mij dit van u verwerven, dat u op des Heeren volk wilde aandringen, dat ze veraf mochten staan, van degenen, die koophandel met zielen drijven, die onder ulieden zijn gekomen. Indien de weg, geopenbaard in het Woord, de rechte weg is, zo weten wij, dat die zielskopers en handelaars de weg van de zaligheid niet tonen. Helaas! Helaas! Ik ellendige ben ten enenmale verloren, mijn deel aan de hemel is weg, en mijn hoop is vergaan, en ik ben afgesneden van de Heere, indien ik tot nog toe uit de weg geweest ben: Maar ik durf de vriendelijke Christus niet oordelen: want indien 't mij klaar toegelaten is, met eerbiedigheid voor Zijn Grootheid en Hoogheid zij het gesproken, ik Zal zijn Eigen hand voor getuigen voortbrengen, dat Hij zeide: Dit is de weg, wandelt daarin, en Hij kan geen uitzondering maken tegen Zijn Eigen zegel. Ik belijd, dat ik bijna gebroken, en een weinig slaperig ben, en dat ik in dit lichaam graag zou afleggen; maar dit is mijn zwakheid, dat ik onder de schaduw en het deksel van dat goede land wilde zijn, om eenmaal buiten het bereik en 't geblaas van de verschrikkelijken te zijn. Maar ik ben een dwaas; er is niemand, die voor mijn hemel een hoger prijs kan bieden, of mijn logement innemen boven mijn hoofd, nadat Christus het voor mij ingenomen heeft. Lieve broeder, help mij, en bezorg mij de hulp van de gebeden van degenen, die

met u zijn, in welke mijn lust is. U bent zeer verdacht gemaakt, van dat u zich zoekt te voegen met de overweldigers, ik versta het niet alleen van u, maar ook van al het volk Gods, dat met u is. De vervulling van mijn blijdschap is maar een kleine zaak; maar laat mij smeken en betuigen al de ernstige zoekers van Zijn aangezicht, Zijn heimelijk verzegelden, door de sterkste vertroosting van de Geest, door de vriendelijkheid van Jezus Christus, die Plant van Naam, door ulieder laatste rekening, en verschijning voor God, wanneer de witte troon zal opgesteld worden, laat u niet bedriegen met hun schone woorden. Hoewel mijn geest zich ontzette over de loze onderscheidingen, die in de zaken van 't Verbond uitgevonden zijn, opdat men hulp mocht hebben tegen deze mensen; nochtans schrikt mijn hart, om de minste gedachte plaats te geven, om met deze bedriegers te verenigen. Genade, genade zij met u. Amen.

Uw broeder in onze algemene Heere, en Zaligmaker,
Samuël Rutherford
St. Andries

337 Aan de zeer geëerde, en waarlijk waarde kolonel Gilbert Ker

Habakuk 2:3, 4

Zeer geëerde en waarde Heer!

Uw ketenen blinken nu zozeer voor Christus, omdat het Zijn zaak is, als uw zwaard vermaard was, in voor die zaak te werken; en welgelukzalig zijn ze, die alzo gewillig zijn, voor Christus te werken, als bloed te storten, te doen als te lijden. Het is weinig, te weerstaan tot den bloede toe, voor die kostelijke en nooit genoeg verhoogde Verlosser, Die, wanneer Hij was in 't kopen, bloed gaf, dat vrij wat dierbaarder was, dan hetgeen u voor Hem gaf, namelijk, het bloed Gods, Hand. 20:28. Ik ken een man, die op 't voorlezen van een brief, dat u gedood was, en dat het volk Gods was vernield, wenste, dat hij vlug mocht wezen onder de muur van het hoogste paleis, ver van 't geraas van de storm; en die verlangde, dat zijn gesleten en broze schuit mocht landen in die haven van eeuwige rust. Wat verdere dienst Christus voor u heeft, weet ik niet: maar 't is genoeg in deze uw gevangenis, dat u uw dienst aan Christus aanbiedt; maar indien ik iets zie, zo schijnt het een genadige nederlaag te zijn. Ik zie, dat de edelen en de Staat van Christus afvallen, en dat de nacht komt over de profeten, dat wij graag door gebeden zouden voorkomen, omdat het zeldzaam is te zien, dat een gevallen ster ooit weer opkomt tot het uitspansel, om te schijnen. En wat weten wij, of in dit niet is de dikke duisternis, die gaat voor het aanbreken van de dag? Gewis, mijnheer, de zon zal over Schotland opgaan, maar of ik het zal zien, en hoe na het is bij de dag, dat laat ik aan Hem, namelijk Jehovah, die over alle woningen van de berg Sion, en over haar vergaderingen een wolk des daags schept, en een rook, en de glans eens vlammeende vuurs 's nachts. Maar, mijnheer, de woestijn zal vrolijk zijn, en bloeien als roos; en gelukkig is hij, die een arm of een been heeft, om de kroon op het hoofd van onze hoogsten Koning te zetten, Wiens bed is bespreid met liefde. Indien er tienduizend miljoenen hemelen geschapen waren boven deze hoogste hemelen, en alzo vele daarboven, en wederom alzo vele daarboven, totdat de engelen moe waren van 't rekenen, dat zou nog een te lage zitplaats zijn, om de vorstelijke troon van de Heere Jezus, van Wie u bent, te vestigen boven die allen. Geschapene hemelen zijn een te lage stoel van majesteit voor Hem. Aangezien er dan niemand uw Meester en Vorst evengelijk is, die voor u, onder veel lijden wegens zonde, dit enige kruis verkozen heeft, dat zijn kruis naast gelijkt, en bevochtigd is met vertroosting, zo neemt moed, en troost uzelf in Hem, Die u verkozen heeft tot heerlijkheid hierna en tot een gelijkvormigheid met Hem hier. Wij

dwazen wilden een kruis hebben van onze eigen verkiezing, en wij wilden onze gal en alsem gesuikerd hebben, ons vuur koud, en onze dood en graf verwarmd met de hitte des levens. Maar Hij is onze beste Voogd, die vele kinderen tot de heerlijkheid gebracht, en niemand verloren heeft. Ik wens dat, wanneer ik ziek ben, Hij mag zijn de Hoeder en Trooster.

Ik acht het een gezegende val, dat wij zijn aangeslagen erfgenamen, bankroetiers en buiten krediet, en dat Christus in plaats van de vrije wil Voogd is geworden, en dat wij van onszelf niet meer zijn. Ik ben verbroken en verteerd door de toorn, die op het land is, en ik ben zeer beproefd geweest met een oogmerk, om van Christus een pas te verzoeken, dat indien ik het had, zo zou ik op niemands smeking hier verblijven, om een getuige te wezen van onze afval. Maar ik weet, het is mijn zwakheid en gemakkelijheid, dat ik altijd aan land wilde zijn, als mij enige vleug van zeeziekte overkomt; hoewel ik weet, dat ik vroeg genoeg zal komen tot dat wenselijke land, en ik zal niet uit mijn plaats gestoten worden, en niemand zal mijn logement innemen. Mijnheer, vele ogen zijn op u, en de vromen zijn zeer verkwikt, omdat u niet luistert naar de wegen van velen, die omtrent u zijn, die met schone woorden koophandel maken van zielen. Mijnheer, indien de weg, waarin u bent, niet is de weg van Christus, wee mij dan: want ik ben eeuwig verloren. Maar waarlijk, de handeling van de Heere Christus met kolonel Gilbert heeft mij een bewijs gegeven, dat het Nieuwe Testament, en 't verbond der genade een zodanig stuk werk is, dat een plechtige samenkomst en vergadering van al de geschapene engelen, al voegden zij al hun verstand bijeen, niet had kunnen bedenken. Nademaal u dan, mijnheer, niets betaald hebt voor de verandering, die Christus gemaakt heeft, en u die schuld van vrije genade met u naar de hemel zult nemen, want wat was Christus meer aan u verschuldigd, dan aan uw hele maagschap, en aan de lieden van uw naam? En nademaal u dan Christus Eigen bent geworden, zo volgt geen andere weg. Wat is mijn zaligheid, al zou ik die te pand leggen, het is maar een gering pand, dat dit alleen de weg is; maar Christus is daar Zelf Borg voor, dat het de weg is; de Voorloper is u voorgegaan, en Hij is behouden aan land gekomen. Daar is een schoon gezelschap voor u, van zulke, die uit grote verdrukking zijn gekomen, en hun klederen gewassen en wit gemaakt hebben in het bloed van 't Lam, aan welke deze beloften nu volbracht zijn: Die overwint, zal eten van de boom des levens, die in het midden van 't paradijs Gods staat, en God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn. Hij Die op de troon zit, zal onder hen wonen; zij zullen niet meer hongeren, noch dorsten, ook zal de zon op hen niet vallen, noch enige hitte: want het Lam, Die in 't midden des troons is, zal ze weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen van de wateren. Mijnheer, misschien houd ik u van beter werk af. De God des vredes, Die de grote Herder van de schapen van de doden teruggebracht heeft, door het bloed van het eeuwige verbond, volmake u.

De uwe in Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 7 januari 1651

338 Aan de zeer geëerde en waarlijk waarde kolonel Gilbert Ker

Zeer geëerde en waarde Heer!

Ik heb gehoord van uw gedurende gevangenschap in Engeland, zowel als in dit verdrukte land. Maar gaat waar u wilt, u kunt niet gaan van onder uw schaduw, die breder is dan vele koninkrijken. U verandert van logement en land, maar dezelfde Heere is voor uw aangezicht, al werd u gevankelijk weggevoerd naar de andere zijde van de

zon, of zo ver als waar de morgenster opgaat. Hetgeen geschreven was aan Juda, dat is tot uw moeder gesproken, die nog geen scheidbrief ontvangen heeft. Mich. 4:10, Lijd smart en arbeid om voort te brengen, o dochter Sions! als een barendende vrouw. Want nu zult u wel uit de stad heen uitgaan, en op het veld wonen en tot in Babel komen, maar daar zult u gered worden; aldaar zal u de Heere verlossen uit de hand van uw vijanden. Engeland zal uwentwege rekenschap moeten geven, om u te herstellen. Jes. 43:6, Ik zal zeggen tot het noorden: Geef; en tot het zuiden: Houd niet terug; dat is een predikatie, daar vlees en bloed om lacht. Ezech. 37:4, Profeteer over deze beenderen, en zeg tot dezelve: Gij dorre beenderen! Hoort des Heeren Woord. Het is een predikatie tot het koude graf, vers 5, 6, Alzo zegt de Heere Heere tot deze beenderen: Ziet, Ik zal de geest in u brengen, en gij zult levend worden; en Ik zal zenuwen op u leggen, en vlees op u doen opkomen, en een huid over u trekken, en de geest in u geven, en gij zult levend worden. Openb. 20:13, En de zee gaf de doden, die in haar waren.

Berwick moet de Schotse gevangenen wedergaven, en kolonel Gilbert met hen. Jes. 43:14, Alzo zegt de Heere uw Verlosser, de Heilige Israëls: Om ulieder wil heb Ik naar Babel gezonden, en heb ze allen vluchtig doen neerdalen, te weten de Chaldeeën, in de schepen, op welke zij juichen. Deut. 30:4. Al waren uw verdrevenen aan het einde van de hemel, van daar zal de Heere uw God u vergaderen, en van daar zal Hij u nemen. Zach. 8:7, 8, Alzo zegt de Heere der heirscharen: Ziet, Ik zal Mijn volk verlossen uit het land des opgangs, en uit het land des ondergangs van de zon; en Ik zal hen herwaarts brengen, dat zij in het midden van Jeruzalem wonen zullen; en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn, in waarheid en in gerechtigheid. Mijnheer, u bent te boek gesteld door de Heere die het volk opschrijft, Ps. 87:5, 6, en u bent de Heere aangeschreven, als een van 't huis en van het geslacht, Ps. 22:31. Vrees niet, bezwijk niet, al uw haren zijn geteld. Het is de wens van Gods volk, dat gelijk uw banden tot nog toe tot voorbeeld zijn geweest; tot versterking van de zwakke, en tot mondstopping van de tegenpartijder, zonder enig afwijken ter rechter- of ter linkerhand, uw lijden ook in de plaats, waar u nu naar toe gaat, zo mocht wezen, gelijk wij in de Heere van u vertrouwen, en in ootmoedigheid over Zijn genade in u roemen, van goede geur, overtuigende, en overeenkomende met deze eerwaarde zaak, die in Brittannië nog de overhand zal hebben, niettegenstaande al de listige woelingen en raadslagen van duivelen en mensen; en al was er geen anderen inkt in de pen, waarmee ik nu schrijf, dan enige vochtigheid van mijn laatste koude bloed, hierbij ben ik van voornemen te staan, mits dat de genade Desgenen van Wie ik ben, mij bekwaam maakt.

Mijnheer, wij begeren geen werktuigen te aanbidden: doch wij oordelen, dat de schijnselen en stralen van de genade, uit de fontein Jezus Christus, de volheid der Godheid, aan zondige mensen gegeven, te kennen geeft de goede gedachten van Christus over dit goede land, welks vermenigvuldigde graven, en welks zielen onder het altaar, gedood door de Sektarissen en Malignanten, luid tot de hemel roepen. Mijnheer, ik zie niets, indien niet dit, dat de Heere nabij is, hoewel ik niet durf zeggen, hoe ras, om te ontwaken tot het jaar van de vergelding om Sions twistziek, Jes. 34:8; want Mijn zwaard is dronken geworden in de hemel, vers 5, ziet het zal komen op Engeland, en op het overblijfsel van Zijn vijanden in Schotland. Ik bedroef mij wegens Engeland, dat land zal doortrokken zijn van bloed, en haar stof zal van smeet vet gemaakt worden; dat gemakelijk land zal tot een woestijn worden, en het stof van haar land tot pek. En oordeel zal komen over haar bemuurde steden, over haar gemakelijke velden, en over haar sterke schepen enz. zo zij zich niet bekeren; ik geloof, u hebt zulke doorzoekende en beproevende tijden niet gezien, als deze nu zijn: en nochtans zal de kwestie tot een enger staat gebracht worden, en menigten zullen de goede zaak nog verlaten: want wij

hebben hen alle in het verbond opgenomen, die zich aanboden, om met ons te bouwen, maar Christus moet maar een klein overblijfsel hebben, weinig edelen, indien enige, weinig leraars, en weinig belijders; hoewel onze weg onveranderd blijft staan, gelijk 2 Kor. 6:8, 9, Door eer en oneer, door kwaad en goed gerucht, als verleiders, en nochtans waarachtigen; als onbekenden, en nochtans bekend; als stervenden, en ziet, wij leven; als getuchtigd, en niet gedood; en dit is uw staat niet alleen, maar het is 't ondervonden lot van al de heiligen, die u voorgegaan zijn; het is een en hetzelfde kruis van Christus, maar het zijn verscheidene aangezichten, en verschillende omstandigheden in hetzelfde overblijfsel, het lijden van Christus, en het uwe. Mijnheer, aan soldaten en in de gevangenis overgegeven te worden, gelijkt naar Zijn lijden, van welke Jesaja zegt, hfdst. 53:8, Hij is uit de gevangenis en uit het gericht weggenomen, ja ook uit de banden, Joh. 18:12, wanneer de zaak Gods waarheid is, dan is de luister en het gezicht van 't lijden zoveel te beminnelijker, omdat het de verf en gedaante van Christus' lijden heeft, Die het tegenspreken van de zondaars heeft verdragen, en de schande veracht. O, het is een groot woord: Christus te schande gemaakt, en Christus vernederd! Doch zo werd het Hoofd, en zo worden de ledematen in de wereld gehandeld; en waarlijk al wat Christus is, zelfs het ergste van Hem; om zo te spreken, Zijn smaad en schande is beminnelijk. Hoewel de bijgelovige liefde tot het stoffelijk kruis waaraan Hij leed, dwaasheid is, en de verzotheid op het heilige graf vervloekte afgoderij is; zo is er toch een zeer begeerlijke gemeenschap met Hem in Zijn lijden, 1 Petrus 4:13, maar verblijd u, voor zoveel u gemeenschap hebt aan Christus lijden. Ja welke zijn: de drinkbeker, die Zijn lip aangeroerd heeft, des te zoeter smaak heeft, zelfs al was er de dood in; het graf, omdat Hij er in gelegen heeft, is zoveel te zachter en verkwikkender rustbed? En dat deel van de lucht en wolk, waardoor de Liefste zal doorbreken, en ten oordeel komen, is zo'n beminnelijk stuk van de geschapen hemel, als er enig is, indien wij de grond, waarop Hij gaat, temeer mogen liefhebben. Maar dit alles is op een geestelijke wijze te verstaan. De Heere roept u, mijnheer, op wie de Geest Gods, en de geest van Zijn heerlijkheid rust, om het amen van uw ziel te stellen op deze vrijstelling, en Hij vereist van ons, dat onze begeerten zouden volgen het nu opgeklaarde besluit Gods, aangaande de verwoesting van ons zondig land, dat zo veelszins schuldig is aan het verachten van 't Evangelie, en aan het verbreken van 't Verbond, en dat met alle onderwerping. Gewis niemand heeft meer in deze gefeild, dan hij, die aan u schrijft: want ik heb mijn gezondheid in groot gevaar gebracht, en mijn geest met overgrote droefheid, wegens onze tegenwoordige tergingen en scheuringen van onze Kerk, gekweld. En ik zie, dat het een beschuldiging, en een stout pleiten tegen Hem is, op Wiens schouderen de regering is, Jes. 22:22.

De Vader heeft een heerlijke volmacht aan Christus toevertrouwd en Ik zal, staat er vers 23, 24, Hem als een nagel inslaan in een vaste plaats, en Hij zal wezen als een stoel der ere aan het huis Zijns Vaders; en men zal aan Hem hangen alle heerlijkheid van het huis Zijns Vaders, van de uitspruitelingen, en van de nakomelingen, ook alle kleine vaten, van de vaten van de bekens af, zelfs tot al de vaten van de flessen. Onze ongelovige bevattingen twisten zo met de voorspoed van de vijanden in een kwade zaak, dat wij worstelen met nederlagen, berovingen, gevangenis van vromen, 't doden van Zijn volk, het verwoesten van 't land, en het verarmen en uithongeren van 't koninkrijk, dat erger is dan het zwaard, maar dat is een zondig tegenspreken van des Heeren geopenbaard besluit; Zijn wijsheid zegt: De beroving en verwoesting is best voor Schotland, en wij zeggen: neen; en zo beschuldigen wij Christus van kwade regering, en van niet getrouw te zijn, in uit te voeren het ambt, dat Hem opgelegd is. Maar aangezien Hij de regering niet aan Zijn hielen sleept, maar die op Zijn schouder heeft, en aangezien de nagel, die in een vaste plaats ingeslagen is, niet kan breken, en niet het minste vat kan missen, van

te vinden zoete zekerheid in afhangings van Hem; en aangezien al het gewicht van hemel en aarde, van verlost heiligen en bevestigde engelen, op Zijn schouder is, zo ben ik een dwaas, en onredelijk, als ik mij inbeeld, dat ik iets kan toedoen tot Christus' bijzondere zorg en teerheid voor Zijn volk. Hij Die de bekkens en messen van Zijn huis bewaart, en de vaten weer terugbrengt tot de tweede tempel, Ezra 1:8, 9, 10, moet ook een teerder zorg hebben over Zijn verlost, dan over een lepel, of over de oude schoenen van Petrus, die evenwel in zijn gevangenis niet moesten verloren worden, Hand. 12:8. Och hadden wij genade, om Christus voorgedij te laten oefenen over Zijn minderjarigen, en jonge erfgenamen! Maar wij kunnen niet verdragen, te zijn onder de uitvoeringen van Zijn heerschappij: wij hebben al te lief, van onszelf te zijn. O, hoe zoet is het geheel van Christus te zijn, en geheel in Christus te zijn! Te zijn uit het schepsel zijn eigendom, en volmaakt te zijn in Christus; te leven door geloof op Christus, en eens vooral bekleed te worden met de geschapen Majesteit, en heerlijkheid van de Zoon Gods, waarvan Hij al Zijn vrienden en volgers deelgenoten maakt!

Te wonen in Immanuëls hoog en gezegend land, en te leven in die zoetste lucht, waar geen wind waait, dan de ademingen van de Heilige Geest, noch zeeën of beken vloeien, dan het zuivere water des levens, dat voortkomt van onder de troon, en van het Lam; geen plant dan de boom des levens, die twaalf soorten van vruchten elke maand draagt! Wat doen wij hier, dan zondigen en lijden? O, wanneer zal de nacht over zijn, de schaduwen vlieden, en de morgenstond van die lange, lange dag, zonder wolk of nacht, opdagen? De Geest en de bruid zeggen: komt. O, wanneer zal de vrouw des Lams gereed zijn, en de Bruidegom zeggen: Kom! Waarde heer! Ik gedenk u bij de Verhoorder van de gebeden. O, help mij ook met bidden. De Geest van Jezus zij met uw geest.

De uwe in zijn enige, enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 14 mei 1651

339 Aan de waarde en zeergeëerde kolonel, Gilbert Ker

Zeergeëerde en waarde heer!

Ik weet niet, waarom Gods volk geen kennis zou nemen van de banden, van iemand, die bloed gereed heeft, om het voor zijn zaak uit te laten. En ik oordeel, dat het niet van u kwam, dat u niet gestorven bent in de onuitgemaakte twistzaak, die de Heere van de ganse aarde heeft met de mannen, die Hij tegen ons gezonden heeft. Lieve en zeergeëerde in de Heere! Laat mij bidden, dat u toch ver mocht zijn van te denken, om dit land te verlaten; ik zie, en vind het, dat de Heere het gehele land in Zijn toorn met een wolk bedekt heeft: maar hoewel ik tot dergelijk verzocht ben geweest, zo zou ik toch liever in Schotland zijn, nevens de toornige Jezus Christus, wel wetende dat Hij ons geen kwaad meent, dan in enig Eden of hof op aarde; indien wij verenigd kunnen blijven met des Heeren overblijfsel in het land, zo legt Hij toorn op voor allerlei tegenpartijders in Brittannië.

Al zag ik nooit de heerlijkheid, van Zijn glinsterend zwaard in Brittannië schijnen, zo zou ik toch verkwist worden in de onnozele gedachten, ver van wraak, dat de heiligen hun voeten zullen dopen in het bloed van de verslagenen van de Heere. En waarlijk, mijnheer, ik denk, u kunt niet nalaten, tot deze gedachten en zwakke begeerten te komen, voor de Verhoorder van de gebeden, hoe weinig u ook uzelf acht of schat; mij aangaande, indien ik u kon gedenken in uw banden, ik ben van voornemen, niet op de rekening te staan, die u van uzelf maakt, of op de gedachten, die u van uzelf hebt;

hoewel ik weet, dat u wegens mijn bevattingen, niet een haar temeer of te minder bent voor Hem, Die de Zijnen weegt naar het gewicht van toegerekende gerechtigheid; Christus kan u niet misvatten, maar de mensen wel; en rekening, schatting van de vrije genade doet u zijn, hetgeen u bent. Ik hoop u te zien, een eeuwig verbonden schuldenaar aan Hem, Die u prijzen maar nooit betalen zult; waarlijk u hebt geen rijkdommen, dan die schuld; en ik weet, dat u graag aan Jezus Christus, de voortreffelijkste van de schuldharen verschuldigd bent; veel blijdschap en zoetheid kunt u hebben uit die, dat u in zijn boek geschreven staat; ik wens ook zelf zo te doen. Ook wilde ik, dat u het oogmerk van Christus hoogachtte, Die de rijkdom van de heerlijkheid van zoveel genade verhoogd heeft, boven de cirkel van de hemel der hemelen, en dat uit niemendal; en die Zijn gedachten van liefde zodanig heeft verzonnen, dat de klompen van verheerlijkt leem tot in alle eeuwen voor Hem zouden steun, als overladen schuldenaars aan de vrije, eeuwig vrije genade. Mijnheer, u kunt de renten van uw zo grote heerlijkheid van erfenis niet oprekenen. Genade zij met u.

Uw dienaar in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 18 mei 1651

340 Aan Mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Wij zijn in ziftende en beproevende tijden gevallen; ik ben blij, dat uw adem u dient, om tot het einde toe te lopen, in dezelfde staat en weg, waarin u deze twintig verleden jaren gewandeld hebt. Of dit de weg is des vredes, of dat wij nog zijn in onze zonden, en de weg hebben gemist. Het is waar, de Heere heeft de hoogmoed van al onze heerlijkheid verontreinigd, en nu in het laatst van alle is de zon over vele van de profeten ondergegaan; maar stoot u niet: mensen zijn maar mensen; God blijkt meer en meer God te zijn, en Christus is steeds Christus. Mevrouw, zulken die sterker zijn dan ik, hadden mij bijna doen struikelen en neervallen. Maar o, wat een weldaad is het, te onderscheiden tussen hetgeen van Christus, en hetgeen van de mens is; en op welke wijze de gedaante, verf en luister van gaven en genade, onze zwakke ogen bedriegen en doen duizelen. Och, hoe goed en wenselijk zou het zijn, dood te zijn aan alles wat beneden Christus is, al was het zelfs een geschapen hemel en geschapen genade! Heiligheid is Christus niet; ook Zijn de bloesems en bloemen van de boom des levens de boom zelf niet. Mensen en schepselen kunnen zich inwikkelen tussen Christus en ons. Er zijn nu in onze weg geen koningen, of heirlegers, of edele personages, of gerechtsbanken, of sterkten, of wachters, of vrome belijders. De schoonste en uitmuntendste dingen in Brittannië zijn verontreinigd en hebben hun luister verloren. Alleen, alleen Christus behoudt Zijn groenheid en schoonheid, en Hij blijft wat Hij was. Och, of Hij meer en meer voortreffelijk was in onze beseffingen, dan Hij ooit was, Wiens voortreffelijkheid boven alle bevattingen is, en steeds zoeter en zoeter voor onze smaak. Ik vraag nergens naar, zo ik maar nader bij Hem mag zien; nochtans vliedt Hij niet van mij; ik vlied van Hem, maar Hij vervolgt mij. Ik hoor dat uw HoogEd. nog dezelfde achting heeft voor de versmade zaak en Verbond van onze Heere, die u tevoren had. Mevrouw, houd u daar. Ik durf en zou graag mijn geest op die weg opgeven, met een nadere gemeenschap met de Vader en de Zoon, en ik zou niet meer willen zoeken, dan dat ik gelovende mocht sterven. Ook wil ik hopen, dat de aarde niet zal bedekken het bloed van de vromen, die verslagen zijn in Schotland; maar dat de Heere onderzoek zal doen naar hun bloed, wanneer het lijden van de heiligen in deze

landen zal vervuld zijn. De goedwilligheid van Hem, Die in het braambos woonde, zij met u.

Uw HoogEds. zeer gediensdige in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Glasgow, 18 sept. 1651

341 Aan de rechteerwaarde en christelijke vrouw Mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

De Heere is genadig, Die u in de oven houdt, terwijl velen op de een of andere wijze de handen uitstrekken tot ongerechtigheid. Wij stoten nu elkaar met de schouder, en werpen elkaar neer in het duister, en de Godzaligen zijn verborgen voor de Godzaligen. Wij maken onze ketenen zwaarder, door ons te voegen met des Heeren vijanden. Hierdoor is nieuw lijden voor allen, die niet durven zeggen, een verbintenis, tot degenen, tot welke dit volk zegt, een verbintenis, die hun vrees niet vrees. Gelijk dit nu mijn oefening is, die niet ver ben van alleen te zijn in die plaats; hoewel ik weet, immers ik behoorde te weten, in Wie ik geloofd heb; zo vrees ik, dat de vromen daar zich voegen met de verklaarde vijanden Gods. Het zal onze sterkte zijn, te wandelen tussen vijanden en Malignanten aan beide zijden. Dit is de dag van benauwdheid voor Jakob; nochtans kunnen en moeten deze dorre beenderen leven; ik weet niet, of ik het zal zien: maar ik hoop deze rust en stilte van het geloof met mij in 't graf te nemen, in het meeste geraas van alarm tot oorlog, dat de Heere op de kerk van Brittanië en Ierland, een paleis van zilver zal bouwen, bezet met cederen planken.

Lieve mevrouw, bezwijk niet, de nacht is bijna voorbij: want het gezicht is nog voor een bestemde tijd, maar in het einde zal het spreken, en niet liegen; hoewel het vertoeft, wacht er naar; niemand kan hoger bod doen voor uw logement in de hemel; daar is meer voor gegeven door Hem, Die het voor Johanna Cambel besproken en voor haar ingenomen heeft, dan iemand daarvoor kan aanbieden. Het rantsoen van bloed staat vast. Mijn vrouw doet aan uw HoogEd. haar ootmoedige groet; 't is wel met het kind; wij horen dat het wel is met Juffrouw Gillespie, maar zij is hier niet. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn Heere Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 28 jan. 1653

342 Aan Grissal Fullertown

Juffrouw!

Wel gedenkende, wat een betrekking ik had op uw, nu zalige en in heerlijkheid volmaakte, lieve moeder, Maria Mac-Knaught, en mij verzekerende, dat u ook zelf naar die weg heen ziet, die, of ik ben eeuwig verloren, de weg des vredes en des levens is, zo zou ik ondankbaar zijn, om diegene te vergeten, die ik wegens het Verbond des Heeren niet kan nalaten bij God te gedenken. Ik zal tot u niets spreken dan over de tegenwoordige droeve verschillen. Maar indien ik enige nabijheid bij God heb, of ooit gehad heb, die andere weg, die ik vertrouw dat ik nooit zal volgen, is de weg des mensen, niet van God; en wat aangaat de tegenwoordige regenten, ik lijd van hen, en ik wacht nog meer. God heeft een twist met hen, mijn ziel kome niet in hun geheime raad.

Alleen zou ik bidden, verzoeken en betuigen in de Heere, en door uw verschijning voor Christus, volg des Heeren weg, en de stappen, die getreden zijn door de begenadigden in die plaats, die de Heere met levendigheid en kracht gevolgd hebben. Mijn hart is met droefheid vervuld, als ik aanmerk, wat gemeenschap met God sommigen van dat land hadden, en hoe zij bezig waren, in elkaar te stichten en te helpen op zijn weg; en hoe weinig daarvan nu daar te vinden is. Uw moeder hield het leven in die plaats staande, en zij verwakkerde velen omtrent haar, om God te zoeken. Mijn begeerte van u is, dat u haar in die weg wilde opvolgen, en dat u meermalen een woord mocht laten toekomen aan uw broeders en anderen, dat hen mocht aanmoedigen, om naar de weg des Heeren uit te zien; het zal niet lang aanlopen, of u zult het nodig hebben Zie toe, dat u een begenadigd leraar mocht krijgen, en niet een neutraal man, om de dienstknecht Gods, die nu in de Heere ontslapen is, te volgen en in zijn plaats te komen. Er is een groot en wijd onderscheid tussen een naam van Godzaligheid, en de kracht van Godzaligheid; deze is het heetst, wanneer er weinig getuigen zijn. De doodheid over velen, en de afval van het land is groot. Gezegend zijn zij, die de Heere en Zijn aangezicht zoeken. Ik wil u verzoeken, dat u mijn groet doet aan uw man en aan al de vrienden. Ik wens niemand te vergeten, welke in Christus zijn.

Uw broeder in de Heere,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 11 maart 1653

343 Aan Mevrouw Kenmure.

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik weet, dat u denkt aan uw uitgang, en dat uw verblijf in deze tijd en in dit leven kort is: want wij vliegen weg als een schaduw. Het dalen van de zon en het verlengen van de schaduw, zegt, dat uw reis kort, en uw einde nabij is. Ik spreek dit, omdat ik waarschuwingen heb van mijn heengaan uit de wereld. Mevrouw, ik ken niemand, tegen wie de Heere niet is: want Hij is tegen de hovaardigen en verhevenen, de dag des Heeren is tegen al de cederen, tegen alle hoge bergen, tegen alle hoge torens, tegen alle vaste muren, tegen alle schepen van Tarsis en tegen al de gewenste schilderijen. Ik ken niets, dat te vergelijken is hij een nabijheid en geestelijke gemeenschap met de Vader en de Zoon Christus; er is veel dodigheid en verwelking over vele geesten, die weleer nabij God waren; ik wens, dat de Heere niets meer te zeggen en te doen heeft tegen het land. Mevrouw, u hebt in uw rekenboek weldaden, verlossingen, roeden, waarschuwingen, volheid van middelen, en vertroosting. Wanneer u geen toevlucht had, wanneer u zag ter rechter hand, en ziet niemand wilde u kennen, noch voor uw ziel zorgen, wanneer u jong en zwak was, ontving u openbaringen van God, de uitgangen des Heeren voor u, en antwoorden van de Heere; door al welke u nu kunt getroost en bevestigd worden in de zekere hoop, dat de genade, de vrije genade in een gevestigde Borg, dat goede werk in u zal volbrengen. Gelukkig zijn zij, die niet zien en nochtans geloven. Genade, genade in onze Heere Jezus zij eeuwig met u.

De uwe in de Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 27 mei 1653

344 Aan de geëerde en recht waarde kolonel Gilbert Ker

Zeer geëerde in de Heere!

Hoe het met u zij, kan blijken door uw brief aan sommigen die bij ons zijn. Maar het is de klacht van niet weinigen van degenen, die voor mij in Christus waren, dat de meeste van ons een dor en droog land bewonen. Des Heeren volk is onberegend land; hoewel enigen niet durven loochenen, dat dit de hof van de Liefste is, en de wijngaard, die de Heere behoedt en elk ogenblik bevochtigt. Doch helaas! Waar zijn nu die weleer levendmakende ademingen en invloeden van de hemel, die Zijn verborgenen verkwikt hebben! De oorzaken van Zijn onttrekking zijn ons onbekend; één ding is er, dat niet geloochend kan worden, namelijk, dat de wegen van de hoge soevereiniteit en heerschappij van de genade ver uit het gezicht zijn van engelen en mensen, en ondoorzoekelijk. Ja, ook zodanig boven de gevestigde weg van de vrije beloften, gelijk als deze, doe dit, en Hij zal op zijn hof ademen en waaien, dat Hij een verklaring heeft uitgegeven aan Zijn verborgenen in Schotland, dat pijniging, worsteling, bidden, klagen en begenadigd missen, niet de bezoeken van boven kan verdienen of verwerven, noch de stortregens over de woestijn nederhalen. Het zou kunnen wezen, dat wanneer wij in onze graven zeggen, onze beenderen zijn dor, en onze hoop is vergaan, alsdan beiden de tijdelijke en geestelijke verlossing tegelijk zullen komen; en dat Hij ons op de een of andere wijze zal doen gevoelen het goede van de regering van Hem, Die binnenkort tot de troon staat te komen. Ps. 72:6, 7. *Hij zal neerdalen als een regen op het nagras, als de droppelen, die de aarde bevochtigen; in Zijn dagen zal de rechtvaardige bloeien, en de veelheid van vrede, totdat de maan niet meer zij.* Vers 12, *Hij zal de nooddriftige redden, die daar roept, mitsgaders de ellendige, en die geen helper heeft.* Vers 14. *Hij zal hun zielen van list en geweld bevrijden, en hun bloed zal dierbaar zijn in Zijn ogen.*

En hoewel wij op die wijze geen zoet jaargetijde tot ons kunnen afbidden, zo moet toch Christus de zomer met Zich brengen, als Hij komt, vers 16. *Is er een hand vol koren op de hoogte van de bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon.* Ik weet niet, of ik niet eerder de profetieën toepas, gelijk ik het wilde hebben, dan gelijk ze zijn. Wanneer die ene Herder over hen gesteld wordt, namelijk Hij Die zal staan, (helaas, hoe veel liggen wij neer!) en zal weiden in de kracht des Heeren; dan zullen de eilanden, en dit is een van de grootste ervan, die op Zijn wet wachten, datgene tegemoet moeten zien, 't geen staat, Ezech. 34:26 *Want Ik zal dezelve, en de plaatsen rondom Mijn heuvel, stellen tot een zegen; en Ik zal de plasregen doen neerdalen op zijn tijd. En er zijn plasregens van zegen; hoe wenselijk moet iedere druppel van zo'n plasregen zijn;* En Hoséa 14:6, 7, *Ik zal Israël zijn als de dauw; hij zal bloeien als de lelie, en hij zal zijn wortelen uitslaan als de Libanon; zijn scheuten zullen zich uitspreiden, en zijn heerlijkheid zal zijn als des olijfbooms, en hij zal een reuk hebben als de Libanon.* En Jes. 55:13, *Voor een doorn zal een dennenboom opgaan, voor een distel zal een mirtenboom opgaan; en het zal de Heere wezen tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden.* Jes. 41:19, *Ik zal in de wildernis stellen de denneboom, de beuk, en de busboom tegelijk;* 44:3, *Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen.* En zulks zal geen verloren arbeid noch vruchteloze landbouw zijn; vers 4, *En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken.* Maar wanneer dit zal zijn in Schotland, en het moet evenwel zijn, dat is beter te geloven, dan te voorzeggen; en beter gerust te hopen, en stil te zitten, want dat is nog onze sterkte, dan met Hem te twisten, vanwege dat de raderen van Zijn wagen zo traag voortgaan.

Nochtans kan dit nauwelijks iets goed voor ons zeggen, die onszelf zozeer behagen in onze dodigheid, en die bijna een Godzalig dorsten en begenadigd missen kwijt zijn, half tevreden zijnde met onze verdordheid; ongetwijfeld hebben wij Zijn invloeden verdorven; en Zijn werkingen op ons niet geholpen en begunstigd, noch veel in die gestalte van hem geweest, die, Ps. 119, achtmaal dat verzoek uitzuchtte: maak mij levend, maak mij levend. Zozeer zijn wij begerig, om door de Heere bewogen te worden, gelijk blokken en stenen; en zo verkwistend zijn wij met Zijn bewegingen, alsof zij niet moesten waargenomen en gebruikt worden. Maar 't is goed, dat het in onze macht niet is, Zijn ademingen geheel te verderven en te sluiten; maar Zijn wind waait, waar het Hem belieft; konden wij maar leunen, en een geruste geest neerleggen onder de bedauwingen, en beregeningen van Hem, Die ieder ogenblik Zijn wijngaard bevochtigt, hoe gelukkig en gezegend zouden wij zijn! Wij openen niet, noch wij onderkennen Zijn kloppen niet, en wij voelen niet wanneer Zijn hand ingestoken wordt door het sleutelgat; ook kunnen wij geen geestelijke rekenschap geven van Christus' wandelingen en bewegingen, als Hij staat achter de muur, als Hij komt springende over de bergen; als Hij; komt tot Zijn hol, en houdt een maaltijd; als Hij weidt onder de leliën; als Zijn nardus reuk geeft; als Hij klopt en weggaat, en nergens is te vinden. O, wat zien wij een klein deel van God? Hoe weinig bestuderen wij God? Hoe zelden lezen wij God, of houden ons veel op in het levend besef van dat grote onbekende Al in Al, de heerlijke Godheid, en de Godheid geopenbaard in Christus? Wij wonen ver af van de Fontein, en klagen maar droogjes over onze dorheid en ongevoeligheid; wij zijn eerder droog, dan dorstig.

Mijnheer, er kan wel kunstig gevormde hoogmoed wezen in deze nederigheid; maar wat mij belangt; ik ken, noch wat Hij, noch welke Zijns Zoons Naam is, noch waar hij woont. Ik hoor een verhaal van Christus, en dat is groot genoeg, en dat is het al. O, wat is nabijheid bij Hem? Wat is dat, te zijn in God, te wonen in God? Wat een huis moet dat zijn? 1 Joh. 4:13. Hoe ver zijn sommigen van hun huis en woning? Hoe weinig gemeenzame kennis hebben zij van de vertrekken, verblijfplaatsen, veiligheid en zoetheid van heilige zorgeloosheid, die in God te vinden is? O, wat een vervreemding! Wat een afzwerping! Wat is er een veelvuldig verkeren met onszelf, en met het schepsel! Is het bed niet korter, dan dat men zich daarop uitstrekken kan? En het dek smaller dan dat men zich daaronder zou kunnen voegen? Jes. 28:20. Wanneer zullen wij daartoe geraken, dat wij alleen in God zullen leven? En vervreemd zijn van al de geschapene arme nieten, de geschilderde schaduw, zijnde van gisteren, die een uur en minder voor de schepping, donkere en woeste ontkennenden waren, en ledige nieten, en zo voor eeuwig zouden geweest zijn, indien de Heere hen daar had laten liggen voor eeuwig? Hij is het, Die grote Hij, Die daar zit boven de kloot der aarde, of der wereld, en derzelve inwoners zijn als sprinkhanen; Hij is het, Die de hemelen uitspant als een dunne doek, en breidt ze uit als een tent om te bewonen; die de vorsten te niet maakt, de richters van de aarde maakt Hij tot ijdelheid, Jes. 40:22, 33. *Hij is het, en Hij alleen, en er is geen Hij benevens Hem*, hfdst. 43:10, 11; 45:5. Mensen of engelen zijn geen van hen een Hij in vergelijking met Hem. De mens is op zijn best maar een levend, ademend, stervend niet, een kranke, lemen ijdelheid. En de engel, in vergelijking met Hem, is maar een voortreffelijker, levend en verstandig niet; nochtans leven wij in een afgelegenheid van Hem; en wij sterven en verdorren als wij uit God zijn. Och dat wij wisten, hoe wij niemendal zijn, zonder of buiten God! Mijnheer, wij wensen uw banden te gedenken, en zijn vervrolijkt en verkwikt, dat wij horen van enige van Zijn openbaringen, en uitgangen, die bereid zijn als de morgen, tot u. Wij hopen, en wij behoeven het niet van u te begeren, dat u niet zult verflauwen; en wij vertrouwen, dat de

zalving, die in u blijft, u zoveel leert. Wacht totdat het gezicht spreekt; ziet Hij komt; ziet, Zijn loon is met Hem, en Zijn werk is voor Hem. De alleenwijze God bekrachtigt u met alle kracht, naar de sterkte van Zijn heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid en verdraagzaamheid met blijdschap.

De uwe tot alle gediensigheid in de Heere Jezus,

Samuël Rutherford

St. Andries, juli 1653

345 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik heb zo lang stilgezwegen, dat ik bijna beschaamd ben, nu te spreken. Ik hoor van uw zwakke gestalte van het lichaam, die een waarschuwing tot u uitspreekt, dat u moet uitzien naar een langer leven, waar u meer ledige tijd zult hebben om te prijzen, dan de tijd u hier kan geven; het zal wel een verlies voor velen zijn; maar gewis, mevrouw, u alleen zult vrij zijn van alle verlies. En waarlijk, u bemerkt in wat voor dagen wij nu vervallen zijn, indien het zeilen niet zou zijn de Heere te dienen, waar ik al bezwaarlijk toe geraken kan, een kalme haven zou zeer goed zijn, wanneer stormen zo hoog gaan. De Voorloper, Die eerst geland is, moet het in zee gekraakte en geslingerde schip helpen, behouden in de haven brengen, en de zeezieke passagiers, die de Voorloper volgen, behouden aan strand zetten. Veel dodigheid heeft de overhand over sommigen. Maar er is veel leven in Hem, Die de Opstanding is en het Leven, om levend te maken. O, wat is er veel van ons verborgen leven buiten ons; en welk een klein en armelijk kapitaal is in de hand van sommigen! De alleenwijze God vervulle, hetgeen ontbrekende is; hoe meer u ontbreekt, en hoe meer uw vreugde opgelopen is, hoe meer u toekomt door de belofte van genade; de achterstallen van bevochtelingen van de hemel, die uw Hoog-Ed. gemist heeft in Kenmure, Rusco, het Westen, Glasgow, Edinburgh en Engeland enz., zullen allen samen inkomen in een grote hoeveelheid; het avondmaal van de bruiloft des Lams moet niet verdorven worden door al te ruime vierurens verkwikking. Weet dit, mevrouw, Hij die u van de borsten af als een Voogd bestuurd heeft, weet wel, hoe Hij Zijn dagschijnsels en liefdebezoeken op de rechte tijd zal beschikken. De genade, die al voortloopt, zij met u.

Uw zeer gediensige in de Heere,

Samuël Rutherford

St. Andries

346 Aan Mr. Johannes Scot, te Oxnam

Eerwaarde en lieve Broeder!

Niemand is meer aan de gemeente Gods, die bij u is, schuldig, dan ik arme en ellendige. Maar wanneer de zwakheid van het lichaam, en de Heere daardoor, mij verhinderde een kleine reis te doen naar Edinburgh, zo is het mij nog meer verboden, een reis daarheen te doen. Ik ben onmachtig, om uit te voeren, hetgeen de Heere mij hier opgelegd heeft, en daarom ben ik begerig, mij aan de soevereiniteit te onderwerpen, en ik moet stil zijn. Indien mijn gebeden en beste zuchtigen tot de Heere, iets konden toebrengen tot vordering van Zijn werk, zo is het mijn zielewens, dat de wildernis, en die plaats, die ik mijn eerste ademing en geboorte schuldig ben, waarin ik vrees, dat Christus nauwelijks genoemd is, aangaande enige dadelijkheid of kracht van Godzaligheid, mocht bloeien

als een roos. Dus wensende en biddende, dat Zijn Naam onder ulieden groot mag zijn, en verzoekende, dat u mocht geloven, dat de namen van de Heere Zijn tegenpartijders in de aarde zullen geschreven worden, en dat allen die van de geslachten van de aarde niet zal optrekken naar Jeruzalem, om de Koning, de Heere der heerscharen te aanbidden, over deze lieden geen regen zal zijn, en dat de Heere heerlijkheid scheppen zal over alle vergaderingen op de berg Sion, zo blijf ik

Uw eigen broeder in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 15 juni 1655

347 Aan Mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik beken, dat ik reden heb, om bedroefd te zijn over lang stilzwijgen of traagheid in het schrijven. Ook is het mij leed te horen, dat degenen, die uw HoogEd. verschuldigd waren, beter te handelen, u gediend hebben met zo'n valse handel; u weet, dat het kromme niet sterk is, noch lang durende; evenzo weet u, dat deze dingen niet uit het stof opkomen. Het is zoet, te zien op de onwettige en zondige beweging van de schepselen, als besteld en geordend door een heilige hand in de hemel. Och, of sommigen vrede konden maken met God! Het zou onze wijsheid zijn, en ons veel zoete vrede toebrengen, indien de onderdrukkers van ons werden aangezien als lijdende werktuigen, gelijk de zaag of bijl in de hand van de timmerman; het is hun bevolen, indien zo'n onderscheiding mag toegelaten worden, maar niet geboden van God, gelijk het met Simeï was, 2 Sam. 16:10, te doen hetgeen zij doen. Mevrouw, de Heere heeft u deze menigte jaren geleerd, te lezen, en wel te bestuderen het boek van de heilige en onbevleete soevereinheid, in te moeten lijden van sommigen, die u nabij zijn, en van sommigen die veraf zijn. Wat ook het werktuig is, het is onbetamelijk voor het nietig schepsel, dat het leem tegen de pottenbakker, de formeerder van alles, antwoordde. Ik hoop, Hij zal u klaarheid geven; maar wanneer Sions publieke kwaden sommigen van ons niet na aan het hart liggen, geen wonder, dat wij geoefend worden met huiszwarigheden. Doch ik weet, u bent van God geleerd, Jeruzalem te stellen boven uw hoogste blijdschap. Mevrouw, er is geen reden van bezwijken: wacht op het gezicht, dat niet vertoeft; het zal spreken. De alleenwijze God zij met u, God, uw God zegene u.

De uwe in alle gedienschtigheid in God,
Samuël Rutherford
St. Andries, juni 1657

348 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik behoorde u niet te vergeten: maar mijn doodheid onder een dreigende slag, van een vallende Kerk, van een verbroken Verbond, en van een versmaad overblijfsel, en daarbij een ongezond lichaam. zodat ik een stuk ziekelijk leem niet kan vervoerd krijgen, van het ene huis of stad tot de andere, ligt zeer zwaar op mij. De Heere heeft Schotlands kroon weggenomen; omdat wij Zijn kroon niet erkend en voorgestaan hebben; wij murmureren over Zijn katholieke regering van de wereld, en dat Hij door ons niet wilde geregeerd en geleid zijn, in onze tegenpartijders te verbreken; en Hij doet ons lijden en versmachten in Onze ongerechtigheden, onder de verbroken regering van Zijn huis. Het

schijnt, dat het ons tot strik zou zijn, beproefd te worden met de eer van een vreedzame verbetering; wij mochten het gegraveerde werk van Zijn huis erger verderven, dan degene, waartegen wij uitroepen; het schijnt, dat Hij ons geboden heeft op onze linkerzijde driehonderd en negentig dagen te liggen; doch zo verbaasd makende is onze ongevoeligheid, dat wij niet klagen over onze zere zijde. Ons goud is duister geworden; het aangezicht van onze Nazireeërs is zwart geworden; de zon is ondergegaan over onze zieners; de kroon is van ons hoofd gevallen: wij brommen gelijk als de beren. De Heere beware ons voor dat woord. Hij Die hen gemaakt heeft, zal zich over hen niet ontfermen. Het hart van de schriftgeleerden overdenkt verschrikking. Och mevrouw, of de Heere wilde helpen tot meer zelfoordelen, en om ons deel aan Christus zeker te maken! Ach, wij vergeten de eeuwigheid, en zij nadert vlug aan. Genade zij met u.

Uw HoogEds. zeer gehoorzame in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 23 nov. 1657

349 Aan Mr. Johannes Scot te Oxnam

Eerwaarde en lieve broeder!

Ik zag door de hand van C. K. een getuigenis van uw classis tegen verdraging in het stuk van de godsdienst, waarin u tot een werktuig gediend hebt; de Heere geve sterkte om meer te doen; ik acht het iets zeldzaams en noodzakelijks, en zou het een grote weldaad rekenen, indien er een toevoeging was van een naschrift van verscheidene predikanten en ouderlingen, uit al de graafschappen van Schotland. Het is inderdaad de zin van al de vromen en teerhartigen in dit land. Het wordt door sommigen geloofd, dat de protesterende partij de zaak heel overgegeven heeft. Ik hoop dat het zo niet is, maar de Heere zal nog Overwinnaar zijn in Zijn zeer gesmade knechten. Onze duisternis is groot en dik, en er is veel dodigheid; doch de Heere zal ons licht zijn. Dus u bevelende aan zijn genade, van Wie u bent, ben ik

Uw eigen broeder in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1 april 1658

350 Aan Mr. Johannes Durham, dienaar des Evangelies te Glasgow, enige weinige dagen voor zijn dood

Mijnheer!

Ik wilde al vroeger aan u geschreven hebben, indien ik niet geweten had, dat uw gezondheid steeds zwakker wordende, nauwelijks u kon toelaten, te horen of te lezen. Ik behoef niet veel te zeggen, u weet de weg, en hebt aan anderen gepredikt, hoe wijs de Leidsman is, en hoe heerlijk het huis aan de andere zijde van de dood is. En wanneer Hij zegt, kom en zie, dan zal 't uw winst zijn, te gehoorzamen, en uit te gaan, en de Bruidegom te ontmoeten. De toevoeging welke geschiedt tot het hoger huis van Zijn koninkrijk, zou ons verlies niet zijn, hoewel het een dadelijk verlies voor Gods Kerk is; doch wij rekenen op de ene, en de Heere op een andere wijze. Hij is de onfeilbare en alleenwijze Heere, en heeft niemand van ons nodig. Indien Hij Mozes en de profeten hun verblijf in het lichaam nodig had gehad, Hij kon een andere weggenomen hebben. Wie durft u zeggen, slaat uw gedachten terug op vrouw en kinderen, wanneer Hij gezegd heeft: laat ze aan Mij, en komt herwaarts op? Of wie kan u overreden, om te

sterven of te leven, alsof dat stond aan ons goeddunken, en niet alleen aan het Zijne, Die het getal van uw maanden bepaald heeft. Indien 't Hem zo goeddunkt, volg uw Voorloper en Leidsman. Het is u een onbekend land, die nooit daar tevoren was; maar het land is goed, en het gezelschap voor de troon is gewenst, en Hij Die op de troon zit, is Zelf alleen een genoegzame hemel. Genade, genade zij met u.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 15 juni 1658

351 Aan Mr. Johannes Scot te Oxnam

Eerwaarde en lieve Broeder!

Uw brief, die tot mij kwam op de 2^e augustus, om op de 20^e augustus te Edinburgh te zijn, was mij onbekend door de onderschrijving; maar omdat zij geschreven was voor zulk een eerwaarde en welgegronde waarheid van Christus, als er is een getuigenis tegen de verdraging van alle godsdiensten, zo zou ik te Edinburgh gekomen hebben, indien mijn gezondheid, en mijn dagelijks dreigend graveel het wilde toegelaten hebben. Wat hulp, aanzetting of opklaring u van zo een als ik, kon gehad hebben, kan ik niet zeggen, en ik durf er niet veel van spreken, dan met een opzicht op de hulp van Zijn genade. Ik wens te begeren, en neem voor door de kracht van boven, die zaak staande te houden, en mij te voegen met u, en met enige in deze kerk, benevens uw classis, die die zaak vasthouden. Wees krachtig in de Heere, en in de sterkte van Zijn macht; deze wolk zal overdrijven. Konden wij door geloof leven, en wachten op een sprekend gezicht, dat nu schijnt uit te stellen. De Heere zal niet vertoeven. Genade zij met u. Veel zijn met u; maar er is er Één, Die meer is dan miljoenen.

Uw eigen broeder,
Samuël Rutherford
St. Andries, 8 augustus 1653

352 Aan Mr. Johannes Scot te Oxnam

Lieve broeder!

Bezwijk niet, maar wees krachtig in de Heere, en in de sterkte van Zijn macht. Ik zie het aan als een rijke weldaad, dat de Heere met u is, u versterkende, opdat u de verflauwenden mocht verwakkeren, en verwarmen en waarschuwen enigen, die koud of dood zijn, of die anderen dood maken. Geloof het, het zal in het einde uw vrede zijn; de tijden zijn boos; doch ik verzeker mij, het gezicht zal met vertragen, maar spreken. De Heere zal de banden van onze gevangenis losmaken. O, gezegend is Hij, hoewel alleen, Die standvastig en bevestigd bevonden wordt voor de begeerlijke winst van Christus. Mijn ootmoedige raad zou zijn, dat u acht nam, hoe men de diaken en regerende ouderling plaats geeft, en voorts lette op iets, dat de tucht mocht verzwakken. Ons tweede boek van de tucht moet in acht genomen, en de kerkenraden gezuiverd worden. Och weinig is nu in beoefening het catechiseren, het personeel bezoeken, en spreken tot hun sigillatim, hoofd voor hoofd, aangaande hun deel aan Christus, en een staat van bekering. De praktijk van het vasten van de huisgezinnen alleen, is nauwelijks bekend, te zijn een instelling Gods. Het zou goed zijn, dat u met Godzalige broeders in 't geheim mocht spreken aangaande het vorderen van de Godzaligheid, aangaande de Christenen hun samen spreken, en samen bidden, en aangaande godsdienstige oefeningen in de

huisgezinnen, en eenzaam vasten. Aan Zijn genade, die u kan besturen, levend maken,
en versterken, beveel ik u, en ben
Uw lief hebbende broeder,
Samuël Rutherford
St. Andries,

353 Aan de gemeente te Aberdeen

Eerwaarde en zeer geliefde in de Heere!

Genade zij u, en vrede, van God onze Vader, en van de Heere Jezus Christus.

Er zijn er geweest, die met gebogen knieën Hem dankten, uit welke heel het geslacht in de hemelen en op de aarde genaamd wordt, als zij hoorden van uw werk van het geloof, en arbeid der liefde, en verdraagzaamheid der hoop, op onze Heere Jezus, en niet weinig blij waren, dat waar Christus nauwelijks genoemd was in de smakelijkheid en kracht van het Evangelie, namelijk te Aberdeen, Christus daar enige weinige namen heeft, die Hem dierbaar zijn, en die met Hem zullen wandelen in witte klederen. Wij zagen het aan, Hij weet het, Wie wij trachten te dienen in onze Geest, in het Evangelie Zijns Zoons, als een deel van de vervulling van dat woord. De woestijn en de dorre plaatsen zullen hier overvrolijk zijn, en de wildernis zal zich verheugen, en zal bloeien als een roos. Maar nu is het ons smartelijker, dan duizend doden, als wij horen, dat u geschud, en zo vlug afgebracht bent, van 't geen u eertijds erkende Gods weg te zijn. Zeer geliefden! De schapen volgen Christus, Die hen met name roept, een vreemde zullen zij niet volgen: maar zij vlieden van hem, want zij kennen de stem van een vreemde niet. Gijlieden kent de weg, door welke u verzegeld was tot de dag van de verlossing; en u ontving de Geest, door het gehoor van 't geloof; scheidt niet van die weg, tenzij u ziet, dat daarop geen rust is voor uw ziel; en luistert niet naar hen, die zeggen, velen zijn bekeerd zowel onder de bisschoppelijke als onder de presbyteriaanse regering; en nochtans gaven de Godzaligen getuigenis tegen de bisschoppen: want de werktuigen van hun bekering hadden een walg van de bisschoppelijke regering, met haar plechtigheden, nooit hebben zij die met hun lijden verzegeld. Maar wij zouden voorbeelden verzoeken te zien van iemand, die op de weg, die u nu verlaat, verbonden was door eden, en door 't lijden van de getrouwe gezanten Gods, en door de openbaringen van des Heeren tegenwoordigheid, die evenwel daar vanaf keerde, en een stap voortging tot die zondige scheiding, en zulks deed op die wijze, die gijlieden nu beoogt, en dan evenwel in genade bloeide. Maar wij kunnen bewijzen brengen van velen, die het verlieten, en verder gingen tot gruwelijke wegen van de dwaling. En u hebt het niet in uw macht, waar u 's nachts verblijf zult hebben, hebbende eens de weg Gods verlaten; en wij weten, dat velen hun vrede en gemeenschap met God verloren, en vervielen in een staat van dorheid, en hun liefhebbers niet kunnende vinden, gedwongen waren, tot hun eerste man weer te keren.

Wij willen u bidden, dat u aanmerkt, wat een struikelblok het zal wezen voor de Malignanten, boosaardige tegenstanders, van de weg en zaak Gods, die u met hun oren hoorden, en met hun ogen zagen, zo kloek deelnemen met de vromen in hun lijden, en uzelf verklaren voor godsdienst, waarheid, leer, regering van Gods huis, voor Zijn Verbond en zaak, indien u nu bouwt, 't geen u eertijds neerwierp, en wederom neerwerpt, 't geen u gebouwd hebt; en zult u zo doende uzelf niet tot overtreders maken? Hoe zal het de harten van de vromen wonden, de belijdenis bevleken, de heerlijkheid van het Evangelie verduisteren, 't geloof van velen doen schudden, en de handen van allen in dit koninkrijk, de handen zult uitstrekken, om neer te werpen de

muren van ons Jeruzalem, door welke de Heere haar verschrikkelijk maakt, als een heirleger met banieren? Want wanneer de koningen kwamen, en zagen zijn paleizen en bolwerken, waren zij verwonderd; en werden benauwd, en vloten weg, vrees greep hen daar aan, en smart gelijk van een barende vrouw. En wij zullen bedroefd zijn, als u erfgenamen zoudt worden van de schuld, van het verbreken van die omtuining van de wijngaard, om welke de nare verbolgenheid Gods op deze dagen vervolgt het koninklijk huisgezin, vele edelen, grote en schone huizen, en de gehele bisschoppelijke partij in drie koninkrijken. En wanneer uw lieve broeders zwak en bezwijkend zijn, zullen wij geloven, dat u ons zult verlaten, en afgescheiden zijn van deze zo gezegende samenvoeging? Wij vertrouwen, dat de Heere Jezus Christus in het midden van de gouden kandelaars zal wandelen, en met ons zijn, indien u van ons afgegaan zult zijn. Geliefden in de Heere; wij kunnen niet nalaten, ons van ulieden betere dingen te verzekeren. En wij kunnen voor u niet verbergen, dat wij niet weten wat te antwoorden, als wij bestraft of gesmaad worden, uwentwege; in opzicht dat uw verandering tot een andere evangelische weg, dat de Heere voorkome, zoveel te ergerlijker is, omdat de schielijke omkering, waar wij niets tevoren van geweten hebben, ulieden nu overkomt, wanneer mannen onder u komen, tegen welke de voren van de velden van Schotland klagen. Vergeet niet, lieve broeders, dat Christus nu de wan in Zijn hand heeft, en dat dit ook is de dag des Heeren, die branden zal als een oven, en dat Christus nu ziet als Een, Die het zilver loutert, reinigende de zonen van Levi, en dezelve zuiverende als goud en zilver, opdat ze de Heere een offer van de gerechtigheid toebrengen; en degenen, die het woord van Zijn, niet van hen, lijdzaamheid bewaren, zullen verlost worden van de ure van de verzoeking, die over de ganse aarde komen zal, om hen te beproeven. Indien u alle niet-bekeerden uitsluit van de zichtbare stad Gods, waarin dagelijks menigten in Schotland, in al de vier hoeken van het land, meer dan onze vaders ooit gezien hebben, komen indringen tot Christus, zullen zij dan niet gelaten worden voor de leeuwen en wilde beesten van het woud, namelijk voor de Jezuïeten, uitgezonden priesters, en andere verleiders? Want de overheid heeft geen macht om hen te dwingen, om het Evangelie te horen, en ook hebt u geen kerkelijke macht over hen, gelijk u leert; en zij brengen geen liefde tot het Evangelie, en tot Christus met zich bij de geboorte, zo moeten zij dan gelaten worden, om de godsdienst te omhelzen, die het meest overeenkomt met de verdorven natuur.

Ook kan het geen weg zijn, die door de Heere in de Schrift goedgekeurd is, uit te sluiten van de zichtbare Kerk, die is het werkhuis van de vrije genade van Christus, en Zijn treknet, de gehele menigte van niet-bekeerden, gedoopten, en die zichtbaar binnen het verbond der genade zijn, welke zijn in Groot-Brittannië, en in al de gereformeerde kerken, en alzo de deuren van de genadige roeping van de Heere te sluiten voor al diegenen, omdat ze niet zijn, naar uw oordeel, verkoren tot de zaligheid; dat u beseffen zult, wanneer u eens recht bedaard bij uzelf zult zijn: want hoe kan de Heere Egypte Zijn volk noemen, en Assur het werk van Zijn handen, en al de volkeren, die in getal zijn als de kudde van Kedar, en als de overvloed van de zee de koninkrijken van onze Heeren en van Zijn Christus; indien gijlieden de kleine kinderen, zoals velen doen, en al degenen, die uw liefde niet kan oordelen voor bekeerden, gelijk anderen doen, onder de heidenen en ongelovigen telt, die geen zichtbaar aandeel of recht aan Christus hebben. De kandelaar, noch het kruis is uw niet; maar Christus vestigt of neemt weg het ene, en Hij bouwt of werpt neer het andere, naar Zijn soevereiniteit.

Wij oordelen onszelf in ootmoedigheid, hoewel de grootste van de zondaren, de kinderen Sions, en het zaad van Christus; indien u van ons afscheidt, en de kandelaar van hier vervoert, zo laat onze Vader Richter zijn, en ons tonen, waarom de Heere

ulieden gelast heeft, van uit het midden van ons heen te gaan. Wij zien deze zichtbare Kerk aan, hoewel zwart en bevlekt, gelijk het hospitaal en gasthuis van zieken, kreupelen, verminkten en verdorden, over welke Christus Heere Medicijnmeester is, en wij wilden op degenen, die nog niet in Christus zijn, wachten, gelijk onze Heere op ons, en ulieden beiden gewacht heeft. Wij dan uw broeders, kinderen van één Vader, kunnen niet nalaten, om ulieden met tranen en uitnemende droefheid van het hart te bidden, te smeken, en te getuigen door de liefde van onze Heere Jezus Christus, door Zijn lijden, en dierbaar rantsoen, dat Hij voor ons beiden betaald heeft, door de vertroosting van Zijn Geest, en door uw verschijning voor de vreselijke rechterstoel van onze Heere Jezus, ja ook ulieden te gelasten voor God, en voor dezelfde Heere Jezus, Die de levenden en doden zal oordelen in Zijn verschijning en in Zijn koninkrijk; breekt de harten en geesten niet van degenen, aan welke u zo lief bent als hun eigen ziel; verlaat niet de vergaderingen van Gods volk; laat ons niet verdeeld worden. Niet weinigen van Gods volk in dit graafschap van Fyf, in wier naam ik nu schrijf, durven zeggen, zo u scheidt, u zult Christus achter u laten bij ons, en bij de gouden kandelaars, en u zult uzelf, vrezen wij zeer, uitwerpen uit de harten en gebeden van duizenden, die Jezus lief zijn in Schotland. Daarom eer gijlieden uw oordeel en praktijk gaat vestigen op een onbetreden pad, laat ons allen een dag van verootmoediging samen vaststellen, en onderzoek doen naar van onze Vaders zin, en wil, door onze enige algemene Zaligmaker, en laat ons elkaars aangezicht op een bekwame gelegenheid zien, en pleiten voor Christus' voordeel, en getroost wezen, en geen aanstoot ontvangen van uw wegen. Dus wachtende uw antwoord, zullen wij bidden, dat de God des vredes, Die onze Heere Jezus, die grote Herder van de schapen, van de doden teruggebracht heeft door het bloed van het eeuwige Verbond, ulieden volmake in ieder goed werk, om Zijn wil te doen, werkende in u, hetgeen welbehaaglijk is voor Hem, door Jezus Christus, en ik zal blijven

Uw toegenegen broeder in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries

354 Aan mevrouw van Kenmure

Mevrouw!

Ik ben beschaamd over mijn lang zwijgen omtrent uw HoogEd. Uw op en neergaan, en zwerven, is aan Hem bekend, op Wie u bent geworpen van de borst af, en die vanouds uw God is geweest. Het tijdelijk verlies van schepselen, die u daar dierbaar zijn, kan te lichter gedragen worden, omdat aldus de winst groeit van Één, Die alleen onsterfelijkheid heeft. Er is algemene klacht van dodigheid op de geest, van allen die God kennen; Mevrouw, hij die aan u schrijft, is alzo diep in deze als iemand, en hij vreest voor een sterke en hete veldslag, eer de tijd teneinde is; maar daar is niet aan gelegen, indien de Heere alles kroont met de glorievolle overwinning van 't geloof. God leert ons door vreselijke dingen in gerechtigheid; wij zien vele dingen; maar wij bemerken niets. Onze drank is zuur; grijze haren zijn hier en daar op ons, en wij veranderen dikwijls van heren en heersers, maar dezelfde dienstbaarheid van de ziel en van het lichaams blijft. Wij leven weinig door geloof, maar veel door gevoelen, naar de tijden, en door menselijke sluwheid. De wachters slapen, en 't volk gaat verloren door gebrek aan kennis. Hoe kunnen wij verlicht worden, wanneer wij onze rug naar de zon keren? En moeten wij niet verwelken, wanneer wij de Fontein verlaten? Het zou mijn enige begeerte zijn, een predikant te zijn, begaafd met de witte keursteen, en met de

nieuwe naam daarop geschreven. Ik oordeel, dat het recht bekwaam en tijdig zou zijn, nu wanneer hoog gegroeide belijders en vele sterren van de hemel vallen, en God het eiland van Groot-Brittannië van vat tot vat vergiet, en wij evenwel stil zitten, en op onze droesem liggen, aan te merken, gelijk ik soms, doch helaas, zelden doe, wat een onherstelbare ellende het is, te wezen onder een bedrog in de zaak der eeuwigheid; en neem, dat ik, die een onderschreven getuigenis kan krijgen, van dat ik aan de rechterhand van de Richter zal staan, zal missen Christus' goedkeurend getuigenis, en gezet worden aan de linkerhand onder de bokken? Dat er zo'n bedrog is, blijkt uit Matth. 7:22; 25:8—12; Luk. 13:25, 2t, en het gebeurt er velen; en neem, het gebeurde mij, die maar al te veel kunst heeft, om mijn ziel en anderen te bedriegen met het pronkerig voordoen van leraars of landsheiligheid? Waarde vrouw, ik ben bevreesd voor overmachtigende zorgeloosheid; wij waken weinig, ik heb bijzonder mijn oog op mijzelf, wij worstelen weinig.

Ik ben gelijk een, die bij nacht reist, die een geest ziet, en zweet van vrees, en het zijn metgezel niet durft zeggen, om zijn eigen vrees niet te doen groeien. Hoe het zij, 't is gewis, wanneer de Meester nabij is om te komen, dan zou het veilig zijn, een dubbel of nieuwe kopie over te schrijven van onze rekeningen, van de zonden van de natuur, van de kindsheid, jongelingschap, rijper jaren en van de ouderdom. Gesteld, Christus heeft een andere geschreven vertoning van mij, dan ik van mijzelf heb, gewis de Zijne is recht; en indien het mijn misvattende, en zondig dwalende rekening van mijzelf tegenspreek, och, waar ben ik dan? Maar, mevrouw, ik wil niemand de moed ontnemen. Ik weet, dat Christus een nieuw huwelijkscontract van liefde gemaakt, en het met Zijn bloed verzegeld heeft; die bevende gelovige zal niet beschaamd worden.

Genade zij met u.

Uw zeer gehoorzame in Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 26 mei 1659.

355 Aan mevrouw Kenmure

Mevrouw!

Ik zal zou blij zijn, zo het de Heere mocht gelieven, meer tijd voor u te verlengen, opdat u nog, voordat uw ogen gesloten worden, meer mocht zien van het werk van des Heeren rechterhand, in levend te maken een land en Kerk, die nu in zwijm, en gepletterd zijn. Hoewel ik onlangs aan de poort van de deur klopte, zo kon ik er toch niet in geraken, maar werd voor een tijd teruggezonden. Het is wel, zo ik maar enige dienst aan Hem kon doen; maar och, wat ligt er een doodheid op de geest! En doodheid baart afstand en vervreemdheid van God. Mevrouw, de Heere heeft u deze menigte jaren een klaar onderscheid laten zien, tussen degenen, die God dienen en Zijn Naam liefhebben, en degenen die Hem niet dienen; en ik oordeel, dat u de weg van Christus aanziet als de enige beste weg, en dat u Christus niet zou willen verwisselen voor de god van de wereld, of voor haar mammon, en dat u Christus een getuigenis kunt geven, van dat Hij de voornaamste onder tienduizend is. Het is waar, dat vele van ons zijn vervallen van hun eerste liefde; maar Christus heeft Zijn eerste liefde van onze ondertrouw met Zichzelf vernieuwd, en Hij heeft de zoekers van God over het hele land vermenigvuldigd, zelfs waar Christus niet genoemd was, in het oosten en westen, zuiden en noorden, boven het getal, dat onze vaders ooit kenden. Maar helaas! Mevrouw, wat zal men doen met, en zeggen van vele gevallen sterren, en velen die nabij God waren, die nu droevig zich met de vijanden verenigen, en zeilen naar de

naaste oever? Ja, wij zijn verteerd in de oven, maar niet gesmolten, gebrand, maar niet gezuiverd; onze droesem is niet van ons geweerd, maar ons schuim blijft bij ons; wij murmureren in de oven, wij bezwijken, en, dat nog vreemder is, wij sluimeren. Het vuur brandt rondom ons en wij nemen het niet ter harte; grijze haren zijn op ons, en wij weten het niet. Het zou nu een wenselijk leven zijn, onze liefde weg te zenden naar de hemel; het betaamt ons wel, te wachten op de bestemde verandering, noch zo, dat wij aldus bij onszelf zouden denken: is er boven de zon en maan een nieuwe wereld? En is er zo'n gezelschap, dat voor het Lam Gods daarboven op de harp speelt en Halleluja's zingt? Waarom zijn wij dan opgenomen met een ijdel leven van zuchten en zondigen? O, waar is onze wijsheid, dat wij zitten en lachen, eten en slapen, daar wij steeds gevangenen zijn, en dat wij al onze beste goederen niet oppakken tot de reis, altijd begerende, met ons huis dat van boven is, zonder handen gemaakt, bekleed te worden? Och, wij hebben geen smaak in dingen die boven zijn, en wij rieken niet naar de heerlijkheid, eer wij daar komen; maar wij onderhandelen en bewilligen met de tijd, om te hebben een nieuwe pachtbrief voor lemen woningen. *Ziet, Hij komt!*

Wij slapen en keren al de werken van plichten in een gesprek van de uitkomst tot verlossing: maar hetgeen de grootste haast heeft, verootmoedigd te worden over een verbroken en begraven Verbond, dat is het eerst en laatst vergeten. En al onze smart is, God vertraagt te komen, de vijanden triomferen; de Godzaligen lijden en de Atheïsten lasteren. Och, wij bidden niet, maar wij verwonderen ons, dat Christus niet langs de hogere weg komt, door macht, sterkte en klederen in bloed gewenteld! Maar gesteld, Hij komt langs de lagere weg? Gewis wij zondigen, in 't boek in Zijn hand te stellen, alsof wij de Almachtige wetenschap konden leren. Wij haasten: maar wij geloven niet; laat de alleenwijze God begaan; Hij beweegt alles goed. Hij trekt rechte lijnen. hoewel wij menen en zeggen, dat zij krom zijn. Het is recht, dat sommigen komen te sterven, met hun borsten vol melk; en nochtans zijn wij toornig, dat God alzo met hen handelt. Och, of ik Hem kon aanbidden in Zijn verborgen wegen, als er duisternis is onder Zijn voeten en donkerheid tot Zijn tent, en wolken omtrent Zijn troon! Mevrouw, hopen, geloven en lijdzaam bidden is ons leven. Hij verliest geen tijd. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in alle schuldige gehoorzaamheid in Christus,

Samuël Rutherford

St. Andries, 12 sept. 1659

356 Aan de rechterwaarde vrouw, mevrouw de markgravin van Kenmure

Mevrouw!

Het staat mij niet toe, u te vergeten; wees niet benauwd wegens uw broeder, de markies van Argyl, belangende het voornaamste: naar mijn zwak begrip zal het wel gaan met hem, omdat het zaad Gods in hem is, en de liefde tot Gods volk, en tot zijn zaak. Dat hij zijn bijzondere rekening met de Heere maakt, en zijn vrede met God, en dat hij Zijn zaak voorstaat, wanneer zovelen die laten zakken, zal zijn vrede met de koning temeer zeker maken. De Heere begint nu te rekenen met diegenen, die Zijn zaak en verbond verlieten; voordat wij tot Hem terugkeren, zal onze vrede niet wezen als een rivier, maar als de golven van de zee. Het zij hoe het zij, het openen van de schoot, om al de Malignanten in te nemen, kan geen beter vruchten voortbrengen. De Heere roept ons toe, dat wij zouden vlieden in onze binnenkamers, en sluiten de deur achter ons toe, totdat de grimmigheid over is. Jes. 26:20. Zo gaat het met de lelie onder de doornen. Hij verbergt zich, en onze berg is verzet, en wij zijn verschrikt. Maar de Heere regeert, laat de aarde beven, en laat de aarde zich verheugen. De Heere heeft zonder bloedstorting

het juk van de onderdrukkende overweldigers verbroken en terzijde gelegd; dezelfde Heere kan Zijn troon en koninkrijk vestigen op de pilaar van de hemel. Maar o, wat heeft de Heere een twist met Edom, en met degenen, die met ons het verbond gemaakt, en ons verkocht hebben, en met degenen, van welke de Heilige Geest spreekt, Klaagl. 2:14, Uw profeten hebben uw ijdelheid en ongerijmdheid gezien, en zij hebben u uw ongerechtigheid niet geopenbaard, om uw gevangenis af te wenden; maar zij hebben u gezien valse lasten en oorzaken van uitbanning. De tijd van Jakobs lijden is maar kort, en het gezicht zal spreken; konden wij maar uitkomen van onder onze dodigheid, en waken om te worstelen en te bidden tot de Heere, en meer leven door geloof, wij zouden meer dan overwinnaars zijn. Wacht op de Heere en bezwijk niet. De Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in alle ootmoedige gehoorzaamheid in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 24 juli 1660

357 Aan juffrouw Craig

Op de dood van haar zoon van grote hoop, die verdronk, als hij zich wies in een rivier in Frankrijk.

Juffrouw!

Gij hebt zo Christus geleerd, dat het nu moet blijken in de oven van de verdrukking, wat schuim, en wat blinkend geloof bij u is. Ik heb gehoord van de dood van uw zoon, Mr. Thomas. Hoewel ik bot genoeg ben, in alles te onderscheiden, nochtans ben ik getuige geweest van enige geestelijke blijken van de wedergeboorte en hoop van de wederopstanding, die ik zag in die jongeling van goede hoop, wanneer hij, zo men vreesde, in deze stad op zijn sterven lag. En nademaal het in 't onbevleete en heilige besluit des Heeren geschreven, en met opzet vastgesteld was, waar, en voor welke getuigen, en op wat wijze hij zou sterven, of door een koorts, of de moeder zou zijn aan de zijde van zijn bed, of op enige andere wijze in een vergelegen land (de patriarchen stierven in Egypte, velen die kostelijk waren in des Heeren ogen, hebben geen begrafenis gehad, Ps. 79:3) zo zal het voor u het veiligst zijn, stil te wezen en uw hart te gebiedten, geen murmurerende en misnoegende gedachten te uiten aangaande Gods heilige bedeling.

1. De persoon is boven het gevaar van bespreking; de kostelijke jongeling is volmaakt gesteld, en verheerlijkt.
2. Indien de jongeling jaar en dag in pijn had gelegen, nevens een moeder, zijnde getuige daarvan, het zou voor u een uitrekking van smart en droefheid geweest zijn in vele delen, en elk deel zou een kleine dood geweest zijn; nu heeft Zijn heilige Majesteit de tijding in één massa tegelijk tot uw oren gebracht, en de droefheid niet in vele delen verdeeld.
3. Het was geen gedachte van gisteren, noch een voorschrift van het andere jaar, maar het was de raad des Heeren vanouds. En wie kan de Almachtige kennis leren?
4. Daar is geen weg, om het gemoed van een moeder gerust te stellen en 't hart tot stilzwijgen te brengen, dan Godzalige onderwerping; de gereedste weg voor vrede en troost voor lemen vaten, is, te denken, dat het een slag is van de Pottenbakker en Formeerder van alles; en aangezien de Heere de greep los gemaakt heeft, die aan uw kant vast en zeker was, zo weet ik, dat uw licht, en ik hoop ook uw hart, zal toestaan, dat het niet veilig is, te rukken en te trekken met de almachtige

Heere; laat de ruk gaan met Hem, want Hij is sterk; en zeg, *Uw wil geschiede op aarde, gelijk in de hemel.*

5. Zijn heilig beleid en orde is te aanbidden. Soms gaat de man voor de vrouw, en soms gaat de zoon voor de moeder; de alleenwijze God heeft het zo gelast; en omdat hij wel vooruit gezonden, maar niet verloren is, zo dankt God in alles.
6. Peins niet te veel over de droeve omstandigheden; als, de moeder was geen getuige van de laatste snik, misschien kan zij geen verlof krijgen om haar zoon zijn doodskleed aan te doen, noch om over zijn graf te wenen, en hij was in een vreemd land; men is de hemel al even na, uit alle plaatsen van de aarde.
7. Dit is uit het stof niet voortgekomen, voed u dan, en word vet door dat medicijn van de alleenwijze God; het is de kunst en het verstand van het geloof, te lezen hetgeen de Heere op 't kruis schrijft, en Zijn zin recht te spellen en te duiden; menigmaal noemen wij de woorden en spreuken van het kruis verkeerd, of wij stellen geen zin op Zijn kruisen, of wij overladen Zijn Majesteit met lasteringen en misvattingen, waar Hij gedachten van vrede en liefde over ons heeft, namelijk, om ons in het laatste goed te doen.
8. Het is maar weinig in vergelijking van de publieke pijlen, geschoten tegen de bedroefde en benauwde Jozef. Maar helaas! Wat is Gods volk dood, ongevoelig en schuldig; dit is de dag van Jakobs benauwdheid.
9. Er is een boze wijze van doen, wanneer men een beproeving moedwillig doorzwelgt, en niet verteert, of als men die uit zijn gedachtenis stelt, zonder enige overwinning van 't geloof; de Heere, Die het bezwijken verbiedt, verbiedt ook het versmaden van de roede. Maar het is lichter raad te geven, dan te lijden; de alleenwijze God geve lijdzaamheid. Het zou niet verkeerd zijn, zo u de andere jongeling naar huis riep. Ik ben niet weinig benauwd wegens de staat van mevrouw Kenmure, ik verzoek, dat wanneer u haar ziet, u mijn ootmoedige groet aan haar doet. Mijn vrouw doet aan u haar hartelijke groet, en is zeer bitterlijk bedroefd wegens uw tegenwoordige staat, en zij lijdt met u. Genade zij met u.

De uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 4 aug. 1660

N.B.

De navolgende brief is van Mr. Rutherford geschreven aan enige broeders predikanten, en zij bevat zijn oordeel, aangaande een tegenbetoog op te stellen aan zijn majesteit, na zijn wederkomst tot de kroon, alsmede aangaande het handhaven van degenen, die gearresteerd en gevangengenomen waren, terwijl zij met het opstellen van zo'n verzoekschrift bezig waren.

358 Aan enige broeders predikanten

Eerwaarde en lieve broeders!

Het is mij wat zwaar te schrijven in zo'n afgelegenheid, ulieder beraadslagingen niet gehoord hebbende. Het schijnt, dat de Heere ons roept, om aan des konings majesteit inlichting van zaken te geven; de wonderbare voorzienigheid van de Heere is te aanbidden, daarin dat ze hem tot zijn troon brengt, en dat ze anderen aan een kant legt, die vijanden waren van Gods zaak en bezworen verbond; zodat nu de regering in een rechte lijn is.

1. En ik oordeel, hoewel ik niets voorschrijf, dat sommigen aan zijn majesteit dienen gezonden te worden, om hem wegens die voorzienigheid geluk te wensen; en dan diende ook reden gegeven te worden, waarom wij zo traag geweest zijn, in het zenden van enigen.
2. Wij dienen te schrijven, niet in de naam van de Kerk van Schotland, maar in de naam van een zeer aanzienlijk getal van leraars, ouderlingen, en belijders, die voor de koning bidden, zijn wetten gehoorzamen, en zijn onder de eed Gods, aangaande de gezworen hervorming.
3. Het is beter nu, dan nadat er vonnissen geveld en benauwdheden verwekt zijn, zich tot hem te wenden, als die plaatshalf is *Parens Patriae*, Vader des Vaderlands.
4. Wij moesten verzoeken in alle ootmoedigheid, bescherming, handhaving, en veel meer, wettige vrijheid, om de band van de eed van de vreselijke en allerhoogste Heere, te vrezen, betuigende bij zijn majesteit, dat de Heere, alzo Zijn heilige Naam daartussen komt, dat verbond zal staande houden, en zijn majesteit zegenen met een gelukkige en voorspoedige regering, als hij dat verbond vasthoudt, en de Zoon Gods kust. En wanneer het de Heere zal gelieven dit aan ons te vergunnen, dat betreft de godsdienst, de schoonheid van Zijn huis, de voortzetting van 't evangelie, de regering van des Heeren Koninkrijk zonder papisterij, bisschoppelijke oppermacht, onbeschreven overleveringen, en gewoonten, zo laat zijn majesteit onze getrouwheid beproeven, met wat geboden het hem zal gelieven, op ons te leggen, en zien, of wij zullen weerspanning bevonden worden.
5. Wij dienen ook te verwerpen, degenen, die zich zondig gevoegd hebben met de gewezen overweldigers, en voort te brengen onze beschreven getuigenissen daartegen, ons niet aannemen van ambten en waardigheden, en onze getuigenissen tegen haar overweldiging, verbondsbreking, verdraging van alle belijdenissen, en de verdorven weg van de aanhangers, om welke de Heere haar verboden heeft.
6. Wij zijn aan zijn majesteit voorgedragen, als zodanigen, die niet wilden toestemmen, dat de tegenbetoog van de westerse troepen zou veroordeeld worden door de gevolmachtigden van de Generale Synode. Daar wij:
 - (1) Ootmoedig begeerden, dat die gevolmachtigden zittende als rechters, niet dat tegenbetoog zouden veroordelen noch berispen, eer die edellieden gehoord, en hun redenen overwogen waren.
 - (2) Wat stil gemompel daar ook geweest zij aangaande het samen verenigde deel van die, dit waren en zijn wij gehouden te geloven, dat zij geen aanhanger, noch oogmerk om alle overheden weg te nemen, daarin hadden.
 - (3) Zij zijn zeer getrouwe edellieden, en waren nooit vijanden van zijn Majesteits Koninklijke macht, maar zij begeerden alleen, dat er zekerheid mocht verkregen worden voor geloof en voor Gods volk, tegen personen die kwalijk tot het geloof genegen waren, en die 't bezworen verbond verlaten hebben; anders waren en zijn zij gewillig, om leven en goed op spel te zetten voor de rechte grootheid, behoudenis en veiligheid van zijn Majesteit, in de handhaving van het waar geloof, van 't verbond, en van de zaak Gods. De enige zwaarigheid zal zijn, waar bekwame mannen te krijgen, om te zenden. Maar gelijk het beide zonde en schande voor ons zal zijn, te verlaten onze nu buiten verdiensten geoordeelde broederen; zo zal het onze zonde en smaad zijn, met zulke dingen en koersen ons zondig te voegen, waartegen wij weleer getuigd, en bij God belijdenis gedaan hebben. Ik kan voor tegenwoordig niet meer zeggen, dan dat ik ben

Ulleder lief hebbende broeder,

Samuël Rutherford
Andries, 1660

359 Aan zijn eerwaarde, en lieve broeders Mr. Jac. Guthrie, Mr. Trail, en de rest van hun broeders, gevangen gesteld in 't Kasteel van Edinburgh

Eerwaarde, zeer lieve, en zeergeëerde gevangenen voor Christus!

Ik ben in opzicht van het punt van verlichting, in de uiterste overreedheid en zekerheid in deze, dat dit is de zaak van Christus, daar u nu voor lijdt, en niet het voordeel van de mens; indien het is tot voordeel van mensen, zo laat het ons laten varen; maar indien wij voor God pleiten, zo zal onze persoonlijke behoudenis en verlossing door een mens, geen vrede zijn. Daar is een heil of zaligheid, genoemd het heil Gods, dat is rein, zuiver, geestelijk, onvermengd, en zeer na verenigd met het heilige Woord Gods; dat is 't geen, dat wij zouden zoeken, namelijk de gunst Gods, die Hij Zijn volk toedraagt, niet enkele blijdschap maar de blijdschap en het goede van des Heeren uitverkorenen. En gewis, hoewel ik de zwakste ben van Zijn getuigen, en onwaardig te zijn onder de geringste ervan, en ik vrees heb, dat de zaak door mijn ongelovige zwakheid zal worden beschadigd, doch verloren worden kan zij niet, ik zou niet wensen een verlossing, afgescheiden van de redding van des Heeren zaak en volk; het is mij genoeg te zingen, wanneer Sion zingt, en te triomferen, wanneer Christus triomfeert. Ik zou het een ongelukkige blijdschap oordelen, blij te zijn, wanneer Sion zucht; niet één klauw, dat zal uw vrede zijn.

Indien Christus mij eigent en erkent, zo laat mij vrij in 't graf komen in een bloedig doodskleed en gaan van het schavot in vier afdelingen tot een graf, of tot geen graf. Ik ben Hem verschuldigd, deze dierbare waarheid met lijden te verzegelen; maar och, wanneer het tot het punt en tot de proef zal komen, zo durf ik niets te zeggen, merkende op mijn zwakheid, boosheid en flauwhartigheid. Maar vreest u niet; u bent; u zult niet zijn alleen; de Vader is met u; u was niet bezig met een ontijdige, maar met een tijdige en nodige plicht. Vreest Hem, Die Soeverein is, Christus is Kapitein van 't kasteel, en Heere van de sleutelen. De verkoelende springader en verkwikking van de beloften, is meer dan het zuur aangezicht van de oven. Ik zie strikken en verzoekingingen in 't overgeven, samenstellen, wijken en klein maken door onderscheiden omstandigheden, rechts vormen, aanvulsels en extenuaties in de zaak van Christus. Een lang lepel, het sop is hel-heet. Houdt u ver van vleselijke samenstellingen, en zeer nabij aan de Fontein, aan de gunst en 't verkwikkend licht van de Vader der lichten, sprekende in Zijn Godsspraken. Dit is gezonde behoudenis en zaligheid. Engelen, mensen, en Sions ouderlingen zien op ons; maar wat is van deze? Christus is bij ons, en ziet op ons, en schrijft alles op. Laat ons meer bidden, en minder zien op mensen. Doet mijn groet aan Mr. Scott en al de anderen. Laat de zegeningen zijn op het hoofd van degenen, die van hun broeders zijn afgezonderd; Jozef is een vruchtbare tak aan een fontein. Genade zij met u.

Uw liefhebbende broeder, en metgezel in het koninkrijk, en in de lijdzaamheid van Jezus Christus,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1660

N.B. De navolgende brief van Mr. Rutherford bevat zijn oordeel over een ruw concept of minute van een verzoekschrift, hetwelk Mr. Guthry en andere predikanten, op het kasteel van Edinburgh gevangen gezet, wegens het opstellen van een ander wel bekend verzoekschrift aan Zijne Majesteit, zouden aan de Gecommitteerden van de Staten presenteren; hoewel het nooit door hen is goedgekeurd, noch overgegeven.

361 Rutherfords oordeel over een ruw concept of minute van een verzoekschrift van Mr. Guthry en anderen

Lieve broeder!

Ik ben, gelijk u weet, mede als een lijdend persoon in engte gebracht; doch ik durf aan deze gecommiteerden geen verzoek doen.

- Eerst, omdat het ons trekt, om met dezulken te onderhandelen, die het voordeel en hoogte van de berg hebben, omdat het de Heere voor tegenwoordig zo schikt, en het is gevaarlijk de zaken van Christus te brengen tot Ja en Neen, terwijl gijlieden gevangen, en zij de machthebbenden zijn.
- Ten tweede, te spreken tot hen in geschrift, en stilzwijgend voorbij te gaan het bezworen Verbond, is tegenstrijdig met de praktijk van Christus en van de apostelen, die beschuldigd of niet beschuldigd zijnde, beleden, dat Christus de Zoon Gods en de Messias was, en dat de doden weer op moesten staan, zelfs als de tegenpartijders de zaak verkeerd stelden. Ja, een stilzwijgen van die zaken Gods, die de tegenpartijders vervolgen, schijnt een stilzwijgende verlaten van de zaak, wanneer de staat van de zaak bekend is aan de aanschouwers; nu ik weet, dat de broeders niet voornemens zijn, de zaak te laten varen.
- Ten derde, ik weet niet dat u enige aanstoot gegeven hebt, ik wil niet spreken van wat aanstoot zij genomen hebben, 't zij in de stof, 't zij in de wijze van uw verzoekschrift: want indien het een nodige plicht is, die u gedaan hebt en anderen verzuimd hebben, zo kan een plicht geen aanstoot geven aan Christus, en derhalve aan geen mensen. Maar rechte christenen zullen het aanzien als een tijdige plicht, als er, hoewel maar door een of twee, een Godzalig onnozel, onberispelijk verzoekschrift voortgebracht wordt bij de vorst; over de zaken, die Gods eer en het goede van Zijn Kerk raken, ten tijde wanneer de lieden zwijgen, die het toestond te spreken en te onderhandelen.
- Ten vierde, het concept van dat verzoekschrift, dat u mij gezonden hebt, spreekt niet één woord van het Verbond Gods, om het aankleven waaraan gijlieden nu lijdt, en dat is het voorwerp van de mens zijn haat; welks verscheuring het grote werk van deze tijd is; en uw stilzwijgen in dit punt van tijd, blijkt te zijn een niet-belijden van Christus voor de mensen; u ontbreekt niets, om een onzuivere verlossing voort te brengen, dan de belijdenis van stilzwijgen.
- Ten vijfde Er is een belofte en dadelijk voornemen, gelijk het verzoekschrift zegt, van vreedzaam te leven onder des konings gezag. Maar
 1. Aldus beantwoordt gijlieden niet rechtuit, eenvoudig de zin van de heersers, die u wel weet een heel andere zaak te verstaan door gezag, dan u doet: want u verstaat zijn gerechtigt gezag, zijn gezag in de Heere, en zijn rechtvaardige grootheid, in het ware geloof te handhaven, gelijk die uit het Woord Gods in het verbond en belijdenis van het geloof, en in de catechismus is uitgedrukt. Maar zij verstaan zijn opperste gezag en volstreekte oppermacht boven de wetten, gelijk hun akten en hun praktijk te kennen geven: want zij weigerden, aan degenen, die onwillig waren hun verbintenis te onderschrijven, dat ze daar

zouden bij doen, gezag in de Heere, en wettige gezaghebbende, of gezag, gelijk uitgedrukt is in het Verbond. Maar dit opstellen van een verzoekschrift, zo het met uw hand was ondertekend, geeft aan hen de zin en mening die zij begeren.

2. Dat gezag, waarvoor zij twisten, is uitsluitend het bezworen Verbond uit; zodat, tenzij u zei, u zult zich onderwerpen aan des konings gezag in de Heere, of volgens het bezworen Verbond, zo zegt u niets tot het punt, dat in besprek is; en dat is gewis uw mening niet.
 3. Al wie zozeer belooft, vreedzaam te leven onder Zijne Majesteits gezag, dat hij uitlaat de verklaring van het vijfde gebod, gelijk uw verzoekschrift doet, dezelve mag al op dezelfde grond de verbintenis onderschrijven, die de vromen geweigerd hebben; zo gaat u af van het Verbond, en u maakt al die verleden handelingen van deze kerk en staat in deze laatste jaren tot een schrikkelijk oproer; merk hoe diep de schuld gaat.
- Ten zesde. Een veroordelen van de Remonstranten, en dat enkel en zonder enige bepaling of onderscheiding, is een veroordelen van vele kostelijke zielen in het land, en een afgaan van de oorzaken van Gods toorn, dat is de voornaamste stof van de Remonstranten.
 - Ten zevende. Het wordt waarlijk geloofd van de vromen, die ulieden kennen, dat u niets voor ogen hebt, dan de ontlasting van uw geweten; maar het schijnt een verlaten van uw vorig verzoekschrift aan Zijne Majesteit, als u in stilzwijgen afgaat van de eerlijke stof van dat verzoek; omdat u in uw geheel verzoekschrift niet eens zegt, dat gijlieden kunt nalaten te kleven aan dat Godzalig verzoek, als zijnde uw nodige plicht. Ook wordt wel geloofd, dat gijlieden in uw verzoek beoogt het geluk van Zijne Majesteit.

Lieve broeder, zegt dit uw broederen. De Heere Christus heeft uw personen een zaak vastgesteld tussen Hem en de machten van de aarde; de alleenwijze God leide u nu, wanneer Hij ulieden in het openbaar voortgebracht heeft, om zo te handelen, alsof u Jezus Christus bij u zag, hebbende het oog op u. Het is licht voor dengenen, die aan strand staan, een raad toe te werpen aan degenen, die in de zee geslingerd worden. Doch u kunt alleen door in het geloof te leven, en kracht en troost van Christus te halen, overwinnaars zijn, en recht hebben aan de dierbare beloften van de Boom des levens, van het verborgen manna, van het geven van de Morgenster, en dergelijke, die gedaan zijn aan degenen, die overwinnen; aan Wiens kracht en genade de broederen, die met mij u wensen voor de Heere gedachtig te zijn, u aanbevelen. Ik ben

Lieve broeder, de uwe in de Heere,
Samuël Rutherford
St. Andries, 1660

362 Aan mijn eerwaarde broeder, Christus' krijgsknecht in de banden, Mr. Jacobus Guthry, dienaar van het Evangelie te Stirling

Lieve broeder!

Wij zijn zeer dikwijls getroost met het woord van de belofte; hoewel wij niet weinig ons stoten aan het werk van de heilige voorzienigheid; namelijk, dat enige aardse mensen bloeien als een groen kruid, en dat Gods volk geacht wordt als schapen ter slachting, en dat ze de ganse dag gedood worden. En nochtans zijn beiden het Woord van de belofte en de werken van de Voorzienigheid van Hem, Wiens wegen effen, recht, heilig en

zonder vlekken zijn. Wat mij aangaat, als ik denk aan Gods ontfermingen, Hij mocht mijn ongeziene en heimelijke gruwelen tot het licht en tot het kruis op de markt, waar de afkondigingen geschieden, brengen, dat geen kleine smaad voor de heilige Naam en kostelijke waarheden van Christus zou geweest hebben; maar Hij heeft ze in barmhartigheid toegedekt. Hij heeft eerwaardiger oorzaken van lijden geformeerd en uitgekozen, die wij niet waardig zijn. En nu, lieve broeder, er hangt veel aan de wijze en manier van lijden, inzonderheid, dat toch Zijn kostelijke waarheden met alle hemelse vrijmoedigheid erkend en beleden worden, en dat er een reden van onze hoop gegeven worde in zachtmoedigheid en vrees, en dat de koninklijke kroon en volstreckte oppermacht van onze Heere Jezus Christus, de Vorst van de koningen van de aarde, bevestigd en beleden worde, gelijk het betaamt. Want het is zeker, Christus zal heersen als des Vaders Koning, op de berg Sion; en Zijn bezworen Verbond zal niet begraven worden. Wij willen niet loochenen, dat eerst onze praktikale verbreking van het Verbond, en daarna onze verbreking ervan door een wet, door een acte te maken voor die gruwel, en die tot een wet te vormen, onze zoetste Heere zwaar kan tergen. Doch daar zijn enige weinige namen in het land, die hun klederen niet besmet hebben, een heilig zaad, waarover de Heere Zich zal ontfermen, gelijk de vier of vijf olijfbeziën op de top van de geschudde olijfboom; hun oog zal wezen naar de Heere hun Maker. Acht het niet vreemd, dat de mensen beraadslagingen tegen u nemen, 't zij van uitbanning, doch de aarde is des Heeren, 't zij van eeuwigdurende gevangenis, doch de Heere is uw licht en vrijheid, 't zij van een geweldige en publieke dood want het Koninkrijk der hemelen bestaat uit een schoon gezelschap van verheerlijkte martelaren en getuigen, van welke Christus de voornaamste Getuige is, Die om diezelfde zaak was geboren en in de wereld gekomen. Welgelukzalig bent u, indien u aan de wereld getuigenis geeft, van dat wij Jezus Christus verkiesen boven alle machten; de Heere zal de onschuldigheid en christelijke getrouwheid van Zijn gelasterde en gesmade getuigen in dit land doen schijnen tot in de volgende geslachten; Hij zal de mannelijke zoon tot Zichzelf en tot de troon opnemen, en voor de moeder een verbergplaats in de woestijn bereiden, en de aarde de vrouw te hulp doen komen. Wees niet verschrikt; murmureer niet; vergeef uw vijanden, zegen en vloek niet; al zwegen u en ik beiden, zo is er toch een droevig en zwaar oordeel en verbolgenheid van de Heere, dat de ontrouwe wachters van de kerk van Schotland te wachten staat. De zielen onder het altaar roepen om recht, en daar is al reeds een antwoord gegeven; het heil des Heeren zal niet vertoeven; werp de last van vrouw en kinderen op de Heere Christus, Hij zorgt voor u en voor hen. Uw bloed is kostelijk in Zijn ogen. Laat de eeuwige vertroosting van de Heere u ondersteunen en hoop geven: want uw zaligheid, indien ook niet uw verlossing, is besloten.

Uw eigen broeder,
Samuël Rutherford
St. Andries, 15 febr. 1661

362 Aan Mr. Robert Campell

Eerwaarde en lieve broeder!

U weet, dit is een tijd, waarin alle mensen bijna 't hunne zoeken, en niet de dingen die van Jezus Christus zijn. U bent nu alleen, als een baak op de top van een berg: maar verflauw niet; Christus Zelf is een talrijke menigte miljoenen. Al waren al de volkeren van rondom tegen Hem vergaderd, zo twijfel toch niet, of Hij zal eindelijk opstaan, wegens 't geroep van de armen en nooddruftigen. Wat mij aangaat, ik ben nabij de eeuwigheid, en Ik zou om tienduizend werelden niet durven beproeven, om af te gaan

van de betuiging tegen de verdorvenheden van de tijd, noch meegaan met de schaamteloze afvalligheid van de menigte stilzwijgende en stomme wachters van Schotland. Maar ik acht het mijn laatste plicht, een betuiging te gaan doen in de hemel voor de rechtvaardigen Rechter, tegen de verbreking van 't Verbond door praktijk en wet, en tegen al de opgelegde Beden, op het geweten van het volk van de Heere gelegd, en tegen al de paapse, bijgelovige en afgodische bevelen van de mensen. Weet, dat nu de omstoting van de gezworen hervorming, en het invoeren van 't pausdom, en van de verborgenheid der ongerechtigheid, in de drie koninkrijken in 't werk gesteld wordt, en al degenen, die hun klederen graag rein hielden, zijn onder dat gebod: raakt niet, smaakt niet, vat niet aan. De Heere roept u, lieve broeder, om voorts standvastig, onbeweeglijk, overvloedig in 't werk des Heeren te zijn. Onze koninklijke en Vorstelijke Meester is op Zijn weg, en zal niet vertoeven, en zalig is de dienstknecht, die wanneer Hij komt zal wakende bevonden worden; vrees niet de mensen: want de Heere is uw Licht en Behoudenis. Het is waar, 't is wat droevig en troosteloos, dat u zo alleen bent; maar zo was het ook met uw dierbare Meester; ook bent u niet alleen: want de Vader is met u. Het is mogelijk, dat ik geen ooggetuige daarvan zal zijn in de vlees; doch ik geloof, Hij komt haastelijk, Die onze duisternis zal opklaren, en op een heerlijke wijze schijnen zal in het eiland van Brittannië, als een gekroonde Koning, hetzij in een formeel bezworen verbond, hetzij op Zijn Eigen heerlijke wijze, dat ik aan de bepaling van Zijn oneindige wijsheid en goedheid laat; en dit is de hoop en 't vertrouwen van een stervend man, die verlangt en snakt naar de zaligheid Gods. Wacht u voor de verstrikkende bekentenissen en verbintenissen door enig handschrift, of op enige andere wijze, van te zullen geven onbepaalde gehoorzaamheid aan enige oppermacht, dan alleen in de Heere. Want men heeft nu voor ten uiterste omver te werpen en te veroordelen alle onnozele zelfbescherming, die nochtans is naar het Verbond, naar 't Woord Gods, en naar het prijzenswaardig voorbeeld van de gereformeerde kerken. En 't geen van Christus afgenomen wordt, als zijnde de bloem van Zijn koninklijk voorrecht, dat wordt nu gesteld op het hoofd van een sterfelijk bestuurder, dat dan moet zijn dat grote beeld van ijver, dat de ogen van zijn heerlijkheid tergt. Lieve broeder, laat ons denken aan de rijke beloften, die gedaan zijn aan degenen die overwinnen, wetende dat degenen die ten einde toe volharden, zullen zalig worden. Aldus u aanbevelende aan de rijke genade van God, blijf ik

Uw toegenegen broeder in Christus, Samuël Rutherford
St. Andries, 1661

Register van de namen van degenen, aan welke al de voorgaande brieven geschreven zijn

Brieven aan gemeenten geschreven

- Aan de gemeente in Anwoth. — Brief 2, 14, 149, 191.
Aan de gemeente in Ierland. — Brief 3, 290.
Aan de gemeente van Kilmacolm.— Brief 217.
Aan de gemeente van Aberdeen.— Brief 353.

Brieven aan leraars geschreven

- Aan Mr. Robert Cuningham.— Brief 1.
Aan Mr. Alexander Henderson. — Brief 16.
Aan Mr. Will. Dalgleis. — Brief 18, 125, 131.
Aan Mr. Hugh. Mac-Kail. — Brief 19, 162, 182, 196.
Aan Mr. David Dickson. — Brief 21, 73, 92, 197, 299.
Aan Mr. Matheus Mowat.— Brief 22, 179, 302.
Aan Mr. Jacobus Bruce. — Brief 32.
Aan Mr. Thomas Garven.— Brief 56, 117, 188.
Aan Mr. Jacobus Hamilton — Brief 71, 181.
Aan Mr. Georgius Lumbar — Brief 72.
Aan Mr. Georgius Gillespie. — Brief 78, 115, 330.
Aan Mr. Johannes Meine. — Brief 80, 116, 139.
Aan Mr. Robert Blair — Brief 88, 172.
Aan Mr. Alexander Colvill van Blair. — Brief 96, 203.
Aan Mr. Johannes Fergusshill.— Brief 101, 145, 166.
Aan Mr. Robert Douglas. — Brief 102.
Aan Mr. Hugo Henderson. — Brief 104, 128.
Aan Mr. Johannes Nevay.— Brief 123, 201.
Aan Mr. Jacobus Flemming.— Brief 138.
Aan Mr. Johannes Livingstoun.— Brief 198.
Aan Mr. Efraim Melvin.— Brief 199.
Aan Mr. Johannes Row.— Brief 204.
Aan Dr. Alexander Lighton.— Brief 291.
Aan Mr. Hendrik Stuart en zijn vrouw en dochter.— Brief 292.
Aan Mr. Jacobus Guthry. — Brief 358—361.
Aan Mr. Wilhelmus Guthry. — Brief 336.
Aan Mr. Trai. — Brief 359.
Robert Campel. — Brief 362.
Johannes Scot van Oxnam. — Brief 346, 349, 351, 352.
Aan Mr. Jacobus Durham. -- Brief 350.
Aan ongenoemde predikanten. — Brief 124, 322, 358.
Aan de Studenten van de H. Theologie. — Brief 335.

Brieven aan andere mannen van hoger en lager staat

- Aan de heer Markies van Argyl. — Brief 312.
Aan de heer Graaf van Loudon. — Brief 17, 75, 214, 325.
Aan de heer Graaf van Cassils. — Brief 42, 63, 106.
Aan de heer Graaf van Lothian. — Brief 141.
Aan de heer Lindsay. — Brief 38.

Aan de heer Craighall. Brief 67, 171, 174, 209.
Aan de heer Gaitgirt. — Brief 76.
Aan de heer Balmerinloch. — Brief 109.
Aan de heer Cally. Brief 132, 152.
Aan de heer van Carfluth. — Brief 147.
Aan de heer Boyd. — Brief 39, 134.
Aan de heer Carletoun. — Brief 31, 193, 207.
Aan de heer Cassincarric. — Brief 148.
Aan de heer Moncrief. — Brief 189.
Aan de heer Fulwood.— Brief 195.
Aan de heer Gilbert Ker. — Brief 332—334, 337—339, 344.
Aan Johannes Gordon van Cardones de oudste.— Brief 14, 26, 140, 191.
Aan Johannes Gordon van Cardones, de jongere.— Brief 25, 133, 192.
Alexander Gordon van Earlestoun, de oudste.— Brief 82, 86, 122, 136, 165, 212, 240, 327.
Aan Earlestoun, de jongere. — Brief 27, 97, 130, 160.
Aan Alexander Gordon van Knok-gray. — Brief 28, 110, 119, 206.
Aan Robert Gordon van Knoxbrex.— Brief 87, 108, 121, 159, 208, 213.
Aan Alexander Gordon van Garlock. — Brief 148.
Aan Willem Gordon van Robertoun. — Brief 186.
Aan Willem Gordon te Kenmure. — Brief 153.
Aan Johannes Gordon van Risco.— Brief 86, 127, 161.
Aan Robert Gordon. Baljuw van Ayr.— Brief 44, 135.
Aan Willem Halliday.— Brief 23.
Aan Jacobus Lindsay.— Brief 62.
Aan Johannes Osburn, Burgemeester van Ayr.— Brief 43.
Aan Johannes Eennedy, Baljuw van Ayr.— Brief 45, 46, 89, 221.
Aan Jacobus Bauty.— Brief 50.
Aan Johannes Stuart, Burgemeester van Ayr. — Brief 51-53, 146.
Aan Robert Stuart.— Brief 143.
Aan Ninian Muro.— Brief 55.
Aan Willem Rigge van Atherni.— Brief 60, 68, 93.
Aan Fulk Elias. — Brief 61.
Aan Johannes Flemming, Baljuw van Leith.— Brief 81, 120, 157, 164.
Aan Robert Lennox van Disdove. — Brief 83.
Aan Thomas Corbet.— Brief 85.
Aan Johannes Ewart, Baljuw van Kirkcudbright. — Brief 94.
Aan Robert Glendining.— Brief 98, 155.
Aan Willem Fullerton, Burgemeester v. Kirkcudbright.— Brief 95, 285.
Aan Willem Glendining, Baljuw van Kirkcudbright. — Brief 99, 155, 158, 167.
Aan Johannes Henderson. — Brief 103, 288.
Aan Jacobus Mac-Adam.— Brief 112.
Aan Willem Livingstone. — Brief 113.
Aan Johannes Lawry.— Brief 137.
Aan Jacobus Marray. — Brief 163.
Aan Patrik Carsen. — Brief 177.
Aan Johannes Carsen. — Brief 178.
Aan Johannes Bell. — Brief 185.
Aan Johannes Clark.— Brief 190.
Aan Johannes Fennick.— Brief 296.

Aan Petrus Stirling. Brief 297.
Aan de Lezer. — Brief 306, 310, 313, 328.
Aan een ongenoemde man.— Brief 318, 319, 326.
Brieven aan vrouwen geschreven, van hoger en lager staat
Aan mevrouw Johannes Cambel, zuster van de Markies van Argyl, Markgravin van Kenmure.— Brief 4—13, 216, 219, 220, 222-239, 286, 287, 289, 304, 307, 315, 317, 321, 333, 329, 340, 341, 343, 345, 347, 348, 354, 355.
Aan mevrouw Boyd. — Brief 15, 20, 40, 179, 187, 202, 295, 300, 305, 308.
Aan mevrouw Ardross haar dochter. — Brief 324.
Aan vrouw Kilconquhair.— Brief 29, 69.
Aan vrouw Forret. — Brief 80.
Aan mevrouw Caskiberry.— Brief 31.
Aan vrouw Halhil.— Brief 37.
Aan mevrouw Culrosh. — Brief 41, 168, 205, 211.
Aan vrouw Bubbie. — Brief 54, 56, 194.
Aan vrouw Largirie.— Brief 64, 129
Aan mevrouw Craighall. — Brief 70.
Aan vrouw Dungneigh. — Brief 65
Aan vrouw Gartitgirth. — Brief 77, 144.
Aan vrouw Roberland.— Brief 105.
Aan mevrouw Rowaland.— Brief 107.
Aan mevrouw Marre de jongere. — Brief 111.
Aan vrouw Cardones.— Brief 150, 169, 180.
Aan vrouw Carletoun. — Brief 173.
Aan mevrouw Fingask.— Brief 298,
Aan vrouw Earlestoun.— Brief 33.
Aan Maria mac-Knaugt. — Brief 35, 84, 126, 241—288.
Aan Grissal Fullerton, haar dochter.— Brief 176, 342.
Aan Margri a Balantin.— Brief 47
Aan Johanna Kennedy.— Brief 48; 69.
Aan Margrita Reyd. — Brief 49
Aan Johanna Mac-Millam.— Brief 58.
Aan Jahraetjen Mac-Culloch. — Brief 66, 170.
Aan Elisabeth Kennedy. — Brief 90.
Aan Johanna Brown. — Brief 57, 100, 142.
Aan Bethaja Aird. — Brief 148.
Aan Sibbilla Mac-Adam.— Brief 151
Aan Margarita Fullerton. — Brief 154.
Aan Johanna Gordon.— Brief 175.
Aan juffrouw Stuart. — Brief 182.
Aan juffrouw Pont.— Brief 293.
Aan Agnes Mac-Math.— Brief 301.
Aan juffrouw Taylour. — Brief 309.
Aan Barbara Hamilton.— Brief 314
Aan juffrouw Gillespie. — Brief 331.
Aan de vrouw van Jacobus Murray. — Brief 303.
Aan juffrouw Craig.— Brief 357.
Aan een ongenoemde vrouw — Brief 24, 200, 215, 218, 284, 320.

Register van de verschillende stoffen van al de 362 voorgaande brieven van Rutherford

- Vertonende, hoe zoet Christus' kruis, of het lijden om Zijn zaak voor een gelovige is. — Brief 1, 4—6, 19, 28, 40, 72, 79, 89, 111, 114, 121, 125, 143, 151, 157-160, 162, 166, 211, 213, 215, 231, 240, 286, 290-292.
- Dienende tot moedgeving en troost voor een leraar, die wegens zijn getrouwheid van zijn dienst verstoten is door staatkundigen, of kerkelijken.— Brief, 1, 4 - 6, 13, 34, 53, 86 - 88, 104, 125, 126, 145, 172, 211, 286.
- Waarin Jezus' uitnemende schoonheid, voortreffelijkheid, liefde en beminnelijkheid wordt aangeprezen. — Brief 2, 3, 22, 29, 89, 143, 152, 202, 203, 207, 290 - 292, 298, 317, 328, 335.
- Vertonende het zoete genieten van Christus, en van Zijn liefde, en wonderbare gemeenschap, die Hij met een ziel op aarde houdt. — Brief 8, 11, 14, 17, 19—21, 28, 29, 34, 35, 40, 41, 45, 57, 81, 86, 87, 92, 96, 97, 106, 108, 110, 112 - 114, 116 - 118, 121, 123, 124, 138, 143, 158, 163, 170, 201, 210, 281.
- Van een leraar, die onwettig uit zijn gemeente is verstoten, tot opwekking en waarschuwing van zijn gemeente.— Brief 2, 14, 149, 191 en de laatste brief.
- Bevattende oplossing van verscheidene klachten en twijfelingen, door vrome lieden schriftelijk voorgesteld.— Brief 12, 27, 50, 61, 62, 153, 217, 294, 296.
- Tot moedgeving van een leraar, die in gevaar is, van uit zijn bediening uitgestoten te worden, wegens zijn getrouwheid.— Brief 124, 237, 239, 265, 277, 278.
- Waarin uitgedrukt wordt de ijdelheid en de verachtelijkheid van al de wereldse dingen. — Brief 29, 47, 49, 91, 98, 100, 110, 147, 148, 161, 170, 173, 183, 192, 206, 227, 229, 232.
- Sprekende veel van de jaloersheden, en pijnlijke vrezes en bekommernissen, die een gelovige meermalen heeft omtrent Jezus' liefde. — Brief 15, 32, 37, 41, 46, 51, 53, 88, 98, 97, 109, 110, 114 - 116, 118, 122, 125, 145, 162, 164, 165, 168, 198, 211.
- Dienende veel tot opwekking van zulken, die onbekeerd zijn, of aan welken hun bekering wij met grond zeer twijfelen. — Brief 2, 14, 25, 36, 65, 58, 83, 85, 90, 94, 97, 98, 103, 115, 127, 133, 134, 140, 143, 147 - 149, 156, 159, 160, 169, 178, 191, 192, 288.
- Tot troost aan een vrouw, wiens man gestorven is.— Brief 24, 200, 235, 331.
- Tot troost van een moeder, over de dood van haar zoon. — Brief 301, 309, 331.
- Tot troost aan een moeder over de dood van haar dochter. — Brief 218, 219, 234.
- Dienende tot opwekking van jonge mensen, om zich geheel aan God over te geven. — Brief 39, 55, 113, 133, 152, 177.
- Sprekende van de verdorvenheden van de Kerk, en de hoop van hervorming hierna. — Brief 1, 3, 38, 54, 128, 165, 202, 206, 214, 222, 223, 245, 246, 253 - 255, 258, 268, 272, 275, 278, 280.
- Tot aanmoediging, bijzonder van overheden, om in hun standplaats te arbeiden tot hervorming van de kerk, en om alles voor Christus en de verbetering van de kerk in de weegschaal te stellen en te wagen. —Brief 17, 38, 39, 42, 63, 67, 75, 106, 134, 141, 174, 203, 208, 214, 312.
- Dienende tot aanprijzing, roem en verheffing van de vrije genade. — Brief 22, 172, 179, 183, 322.
- Vertonende, hoe een ziel krank is van liefde naar Jezus, en meer liefde tot Hem wenst te hebben en aan Hem te geven. — Brief 8, 15, 29, 40, 53, 65, 90, 96, 122, 136, 137, 154, 155, 205, 207, 208, 283.

- Sprekende iets tegen de mensenvonden in de kerk tegen de bisschoppelijke regering, plechtigheden, feestdagen, formulier-bidden, 't opleggen van kerkgebruiken.— Brief 2, 149, 171, 209, 214, 239, 243, 305.
- Vertonende, hoe een ziel zeer begerig is, Christus in de wereld zeer verhoogd en verheerlijkt te krijgen.— Brief 27, 29, 88, 101, 122, 123, 125, 126, 136, 146, 150, 153, 156, 173, 286, 292, 297.
- Tot aanmoediging en troost van leraars, die getrouw zoeken te zijn, en veel alleen gelaten worden.— Brief 1, 16, 18, 131, 197, 352, 362.
- Tot troost en ondersteuning van een vroom veldoverste of kolonel, die voor een goede zaak strijdende, de nederlaag heeft gehad, en gevangen is, met opwekking, om geen onbetamelijke voorwaarden te aanvaarden, om los te geraken, — Brief 333, 334, 337—339, 349.
- Waarin uitgedrukt wordt het verlangen van een gelovige ziel naar meerdere genieting van Christus hier op aarde.— Brief 29, 41, 56, 70, 106, 108, 131, 136, 137.
- Vertonende 't verlangen van een gelovige naar de volle gemeenschap met Christus na dit leven. — Brief 45, 59, 114, 118, 140, 142, 189, 202, 209.
- Tot troost van een vroom man over de dood van vrouw of kind. — Brief 25, 299, 318, 319.
- Tot troost van een vrome vrouw, wier zoon of schoonzoon of broeders schielijk en geweldig gestorven zijn. — Brief 300, 311, 316, 357.
- Dienende tot troost van vromen, die hier in veel verdrukkingen zijn.— Brief 88, 91, 130, 153, 215, 219, 222, 223, 225, 229, 230, 235, 240, 267, 289, 301, 303, 304, 315,
- Tot opwekking van een, die goed begonnen is in de Godzaligheid. — Brief 26, 27, 33, 69, 150—152, 170, 176, 180, 186.
- Tot ondersteuning en troost van de vromen, ten tijde als de vijanden de overwinning krijgen in een kwade zaak.— Brief 336, 337, 340, 341.
- Tot troost van een moeder, wegens enige goede beginselen in haar dochter bespeurd.— Brief 241, 271 (280).
- Tot opwekking van een dochter, wier moeder uitnemend Godzalig en ijverig was, om in haar voetstappen te treden.— Brief 176, 342.
- Tot opwekking van een vrome, om kloek en lijdzaam in het geloof voort te gaan op de weg van de Godzaligheid.— Brief 130, 224, 226, 227, 229, 343—345, 347.
- Aan een vroom leraar, die krank en nabij de dood is. — Brief 330, 350.
- Bevattende verscheidene opmerkelijke dingen, die een beproefd christen komt leren in 't midden van verdrukkingen, die met vertroosting vergezeld zijn. — Brief 82, 93, 108, 115, 120, 187, 193.
- Tot leraars en anderen, die wegens hun getrouwheid, in voor Christus' zaak te staan, in de gevangenis geworpen zijn, met aanmaning, om niets verkeerd toe te geven, of te verzwijgen, om los te geraken. — Brief 29, 293, 358 - 361.
- Tot ondersteuning van een vrome vrouw, die veel tegenstand, smaad en verongelijking lijdt van goddelozen. — Brief 243 - 245, 256, 275.
- Tot opwekking van een vrome, die uit een grote krankheid weer gezond is geworden. — Brief 30, 221, 249, 320.
- Tonende enige bijzondere opmerkelijke lessen, te leren uit Gods handelingen met sommige kerken.— Brief 306, 310, 317.
- Nopende 's Heeren Avondmaal en Jezus' gewenste tegenwoordigheid daar. — Brief 245, 250, 260.

- Sprekende van de bekommerdheid van een leraar, die een beroep niet durft aanvaarden. — Brief 261, 262.
- Sprekende van veel secten, die een goede hervorming verhinderen. — Brief 307, 308.
- Beschrijvende de brede verbintenissen van mensen en engelen, om Christus te roemen wegens de rijkdom van vrije genade, die van Hem afvloeit, en eeuwig van Hem afvloeien zal. — Brief 328.
- Tot opwekking van Studenten van de H. Theologie, om bovenal Christus te bestuderen, en de heiligheid des levens te behartigen, — Brief 335. (zie Westminstersynode, deze site)
- Tot waarschuwing, en vermaning van enige vrome belijders, die enige waarheden, bijzonder omtrent de staat van de zichtbare Kerk, verlaten, zoekende scheiding te maken, en volgende de leerstellingen van de Brounisten.— Brief 353.
- Tot opwekking van een vroom kloekmoedig krijgsman en bevelhebber in ‘t leger, om zuivere einden en veel geloof in God te hebben. — Brief 332.
- Vertonende aan de leraars en gelovige belijders in Nederland, de ellenden van de Kerk en Staat van Engeland, in het jaar 1643, veroorzaakt door de bisschoppen daar. — De voorlaatste brief. (zie Westminstersynode, deze site)
- Vertonende de kortheid van de tijd, de heerlijkheid van Christus, en de uitnemendheid van Zijn genade.— Brief 317.
- Bevattende ettelijke besturingen voor een Christen in zijn wandel. — Brief 120.
- Aan een dochter over de dood van haar Godzalige moeder. — Brief 321.
- Tot opwekking van een Staatspersoon, om verdeeldheden in de politie te voorkomen en tegen te gaan.— Brief 325
- Bevattende klachten over de dodigheid en geesteloosheid van een kerk of vroom mens.— Brief 355.
- Aanwijzende enige merktekenen van een begenadigde.— Brief 190
- Tonende hoe leraars bij de overheden Remonstranten zouden inleveren ten goede van de Kerk. — Brief 358.
- Tot vertroosting en opwekking van - een Kerk, die zware vervolgingen lijdt.— Brief 3, 290.
- Tot opwekking van standvastigheid, en tot zelfbeproeving, of men voor Christus’ zaak lijden kan.— Brief 8.
- Tot afrading van zelfzoeking. — Brief 132.
- Vertonende, om wat openbare redenen geheime Christenen gezette tijden tot vasten en bidden hadden verkozen. — Brief 233.
- Aangaande het redetwisten over de waarheden en tegen vrome mannen, die dwalingen hebben.— Brief 318.
- Sprekende iets tot ondersteuning van een zieke, of voor een, wiens vrouw en kinderen ziek zijn. — Brief 216, 242, 248, 264.
- Opwekkende, om enigheid te houden met de vromen, en om de eeuwigheid te gedenken.— Brief 326.
- Tot vertroosting, wanneer sommigen een onbekwaam leraar zoeken in te dringen.— Brief 248.